

Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointineuvottelut vuosina 2012–2017

Yhteenveto

Eija Kemppainen ja Heidi Kaipainen-Väre

Ympäristöministeriön raportteja 26/2017

Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointineuvottelut vuosina 2012–2017

Yhteenveto

*Suomi
Finland*
100

Ympäristöministeriö

ISBN Nid.: 978-952-11-4767-8

ISBN PDF: 978-952-11-4768-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Teija Metsänperä

Kannen kuva: Ympäristöhallinnon kuvapankki, Anja Holmsten.

Meriotakilokki (Salsola kali), kiireellisesti suojeltava merenrantahietikoiden kasvi

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö	xx.12.2017	
Tekijät	Eija Kemppainen ja Heidi Kaipainen-Väre		
Julkaisun nimi	Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointineuvottelut vuosina 2012–2017. Yhteenveto		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöministeriön raportteja 26/2017		
ISBN painettu	978-952-11-4767-8	ISSN painettu	1796-1696
ISBN PDF	978-952-11-4768-5	ISSN PDF	1796-170X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4768-5		
Sivumäärä	80	Kieli	suomi
Asiasanat	lajien suojelu, elinympäristöjen hoito, uhanalaiset lajit, priorisointi, arviointi		
Tiivistelmä			
<p>Eliöryhmien asiantuntijat valitsivat kiireellisiä turvaamistoimia tarvitsevat lajit uhanalaisimpien lajien joukosta vuonna 2011. Kiireellisesti suojeltavien putkilokasvien, sammalten, jäkälien, sienten ja selkärangattomien eläinten suojelun, hoidon ja tiedon lisäämisen tarpeita arvioitiin vuosina 2012–2017. Lisäksi nostettiin esille kiireelliset tarpeet ottaa lajit ja niiden elinympäristövaatimukset huomioon ajankohtaisissa alueiden käytön hankkeissa. Neuvottelut käytiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) toimialueittain ELY-keskusten, Metsähallituksen, SYKEN ja eliöryhmien lajiasiantuntijoiden yhteistyönä. Neuvotteluissa luotiin valtakunnalliset ja alueelliset asiantuntijaverkostot hallinnon lajisuojelutyön tueksi.</p> <p>Tämä raportti on yhteenveto kiireellisesti suojeltavien lajien alueellisista priorisointineuvotteluista. Raportissa kuvataan neuvottelujen toimintamalli, esitellään tarkasteltu lajisto ja esitetään yhteenveto neuvotteluissa sovitusta toimista, niiden kiireellisyydestä ja toimitarpeiden alueellisesta jakautumisesta ELY-keskusten toimialueittain. Lisäksi raportissa arvioidaan neuvottelujen kuluessa ja niiden jälkeen toteutettujen lajeja ja niiden elinympäristöjä turvaavien toimien toteutumista. Lopuksi esitetään ehdotuksia jatkotoimiksi.</p> <p>Neuvottelujen aineistona käytettiin ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmän Eliölajit-osioon tallennettuja uhanalaisten lajien havaintopaikka- ja havaintotietoja. Niitä täydennettiin ja päivitettiin merkittävästi neuvottelujen kuluessa asiantuntijoilta saatujen tietojen mukaisesti. Lajien paikka- ja havaintotiedot ovat toimijoiden käytettävissä lajien ja niiden elinympäristöjen turvaamistoimien toteutuksessa ja alueiden käytön suunnittelussa. Laji- ja paikkakohtaisesti sovitut toimitarpeet koottiin excel-taulukoihin ja ne on toimitettu luonnonsuojeluhallinnon käyttöön.</p> <p>Liite 1. Neuvotteluissa tunnistettuja tärkeitä lajistokeskittymiä ELY-keskusten toimialueittain ja eliöryhmittäin. Liite 2. Yhteenveto alueilla neuvottelujen jälkeen toteutetuista toimista.</p>			
Kustantaja	Ympäristöministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Miljöministeriet	xx.12.2017	
Författare	Eija Kemppainen ja Heidi Kaipainen-Väre		
Publikationens titel	Förhandlingar om prioriteringen av arter i brådskande behov av skydd åren 2012–2017. Sammanfattning		
Publikationsseriens namn och nummer	Miljöministeriets rapporter 26/2017		
ISBN tryckt	978-952-11-4767-8	ISSN tryckt	1796-1696
ISBN PDF	978-952-11-4768-5	ISSN PDF	1796-170X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4768-5		
Sidantal	80	Språk	finska
Nyckelord	artskydd, skötsel av livsmiljöer, hotade arter, prioritering, bedömning		
Referat	<p>Experter på organismgrupper har bland de mest hotade arterna år 2011 valt de arter som är i brådskande behov av skyddsåtgärder. Under åren 2012–2017 bedömdes behovet av att skydda, sköta och öka kunskapen om kärlväxter, mossor, lavar, svampar och ryggradslösa djur som är i brådskande behov av skydd. Dessutom lyfte man fram brådskande behov av att beakta arternas och deras livsmiljökrav i beaktande i samband med aktuella markanvändningsprojekt. Förhandlingarna hölls enligt närings-, trafik- och miljöcentralernas (NTM-centralernas) verksamhetsområden i form av ett samarbete mellan artexperter vid NTM-centralernas, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral SYKE och organismarbetsgrupperna. Under förhandlingarna skapades riksomfattande och regionala expertnätverk som stöd för förvaltningens artskyddsarbete.</p> <p>Denna rapport är en sammanfattning av de regionala förhandlingarna om prioriteringen av arter som är i brådskande behov av skydd. I rapporten beskrivs verksamhetsmodellen för förhandlingarna, de arter som granskats presenteras och det läggs fram en sammanfattning av de åtgärder som man kommit överens om under förhandlingarna, hur bråttom det är att genomföra dem och hur de fördelas regionalt enligt NTM-centralernas verksamhetsområden. Dessutom innehåller rapporten en bedömning av hur åtgärderna för att skydda arterna och deras livsmiljöer har genomförts under förhandlingarna och efter dem. Till slut ges förslag till vidare åtgärder.</p> <p>Som material för förhandlingarna användes plats- och observationsuppgifter för hotade arter som registrerats i avsnittet Organismer i miljöförvaltningens datasystem Hertta. Dessa kompletterades och uppdaterades anmärkningsvärt under förhandlingarna utifrån den information som experterna bidrog med. Plats- och observationsuppgifter för arterna står till olika aktörers förfogande i samband med såväl genomförande av åtgärder för att skydda arterna och deras livsmiljöer som planering av markanvändning. De överenskomna åtgärderna enligt art och plats har sammanställts i Excel-tabeller och de har lämnats till naturskyddsförvaltningens förfogande.</p> <p>Bilaga 1. Artkoncentrationer som under förhandlingarna identifierats som viktiga enligt NTM-centralernas verksamhetsområden och organismgrupper.</p> <p>Bilaga 2. Sammanfattning av åtgärder som genomförts i områdena efter förhandlingarna.</p>		
Förläggare	Miljöministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Johdanto	6
1 Toimintamalli	7
2 Käyty neuvottelut	9
3 Tulokset	14
3.1 Käsitellyt lajit	14
3.2 Käsitellyt havaintopaikat	16
3.3 Tärkeimmät lajistokeskittymät	18
3.4 Turvaamistoimien tarpeen arviointi	19
3.5 Sovitut kiireelliset turvaamistarpeet	21
3.5.1 Suojelun lisääminen	22
3.5.2 Hoidon ja ennallistamisen lisääminen	23
3.5.3 Tiedon lisääminen	24
3.5.4 Ottaminen huomioon alueiden käytössä	26
3.6 Sovittujen toimien kiireellisyys ja ajoitus	27
3.7 Sovittujen toimien vastuutahot	28
4 Tulosten arviointi	30
4.1 Eliölajit-tietokannan tietojen täydentäminen ja parantaminen	30
4.2 Valtakunnallinen priorisointi alueilla tehtävän työn tukena	30
4.3 Toteutetut turvaamistoimet	31
4.3.1 Suojelutoimet	31
4.3.2 Hoito- ja ennallistamistoimet	33
4.3.3 Tiedon lisäämiseksi tehdyt toimet	34
4.3.4 Lajiesiintymien ottaminen huomioon alueiden käytön suunnittelussa	35
5 Kiireellisesti suojeltavien lajien jatkotoimien tarpeen arviointi	37
5.1 Putkilokasvit	38
5.2 Sammalet	41
5.3 Sienet	42
5.4 Jäkalät	42
5.5 Selkärangattomat eläimet	42
6 Muiden jatkotoimien tarve	45
6.1 Lisäselvitysten tarve	45
6.2 Muiden lajien turvaamisesta sopiminen	46
6.3 Lajitietojen tallentaminen ja yhteistyön lisääminen	47
Viitteet	49
Liitteet	50
Liite 1. Neuvotteluissa tunnistettuja tärkeitä lajistokeskittymiä ELY-keskusten toimialueittain ja eliöryhmittäin	50
Liite 2. Yhteenveto alueilla neuvottelujen jälkeen toteutetuista toimista	76

JOHDANTO

Eliöryhmien asiantuntijatyöryhmät valitsivat kiireellisesti suojeltavat lajit uhanalaisimpien lajien joukosta vuoden 2010 uhanalaisuuden arvioinnin (Rassi ym. 2010) jälkeen. Työ tehtiin luonnonsuojeluhallinnon ehdotukseen lajisuojelun toimintaohjelmaa varten (Kempainen & Anttila 2011). Kiireellisesti suojeltaviksi nimettiin kustakin eliöryhmästä sellaiset lajit, joiden esiintymispaikoilla tarvitaan turvaamistoimia viiden vuoden kuluessa. Kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä sovittiin vuosina 2012–2017 ELY-keskuksittain ja eliöryhmittäin. Neuvotteluja käytiin Manner-Suomessa kaikkien ELY-keskusten toimialueilla ja useimmista eliöryhmistä. Nisäkkäät, linnut, sammakkoeläimet, kalat ja nilviäiset sekä näkinpartaislevät eivät olleet ryhminä mukana neuvotteluissa. Niiden turvaamisesta katsottiin olevan tarpeen keskustella aluksi valtakunnallisesti.

Keski-Suomessa tarkasteltiin kaikkien uhanalaisten ja luontodirektiivin sammalten turvaamistarpeita jo maaliskuussa 2012 sammaltyöryhmän vetämänä. Mukana oli harrastajia ja useita yhteistyötahoja. Muut neuvottelut käynnistettiin ELY-keskuksittain loppuvuodesta 2012 ja niissä käsiteltiin lähinnä kiireellisesti suojeltavia lajeja – muita lajeja ja niiden havaintopaikkoja otettiin tarkasteluun tarpeen mukaan aikataulun salliessa. Itä-Suomen lajien turvaamisesta neuvoteltiin yhteisesti Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusten toimialueiden toimijoiden kesken ja jäkälät käsiteltiin yhteisesti Pirkanmaan ja Hämeen ELY-keskusten toimialueilla.

Tähän raporttiin on koottu yhteenvetoa neuvotteluissa mukana olleesta lajistosta, lajien kannalta tärkeimmistä kohteista sekä lajien ja niiden elinympäristöjen turvaamiseksi sovitusta toimista. Sovittujen toimien toteutumista on arvioitu tietojärjestelmissä olevan tiedon ja aluehallinnon lajisuojelusta vastaavien henkilöiden haastattelujen perusteella. Neuvotteluihin osallistuneille luonnonsuojeluhallinnon lajisuojelun vastuuhenkilöille tarjottiin myös mahdollisuus kommentoida tämän yhteenvedon luonnosta, ja useita täydennys- ja parannusehdotuksia saatiinkin. Lopuksi esitetään tarpeita ja aluehallinnon toiveita jatkotoimiksi.

1 Toimintamalli

Neuvottelujen toimintamalli esiteltiin lajien priorisointia ja kehittämisehdotuksia käsitelleessä luonnonsuojeluhallinnon ehdotuksessa lajisuojelun toimintaohjelmaa varten (Kemppainen & Anttila 2011). Toimintamallin taustana oli putkilokasvien suojelun, hoidon ja seurannan järjestämiseksi kehitetty alueellisten priorisointineuvottelujen toimintamalli, jota testattiin 1990-luvun lopulla muun muassa Pohjois-Karjalassa. Varsinaiset uhanalaisien putkilokasvien turvaamistoimien neuvottelut käytiin alueellisten ympäristökeskusten (nykyiset ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueet) toimialueittain vuosina 2000–2006 vuoden 2000 uhanalaisuusarvioinnin (Rassi ym. 2001) tulosten pohjalta. Toimintamalli ja yhteenveto putkilokasvien nykytilasta, suojeluasteesta sekä lajien ja esiintymien tarvitsemista toimista on julkaistu aiemmin (Kemppainen & Eeronheimo 2008). Neuvottelujen toimintamallia sovellettiin eliöryhmittäin muun muassa lajien tiedon tason ja käsiteltävien havaintopaikkojen määrän mukaan.

Neuvotteluihin pyydettiin asiantuntijoiksi kyseisen eliöryhmän turvaamistoimien suunnittelun ja toteuttamisen kannalta oleelliset toimijatahot. Osallistujien määrä vaihteli käsiteltävän eliöryhmän ja kohteena olevan alueen mukaan. ELY-keskusten, Metsähallituksen ja SYKEN lajiasiantuntijat osallistuivat kaikilla alueilla neuvotteluihin. Mukaan pyydettiin asiantuntijoita eliöryhmistä, harrastajajärjestöistä, yliopistoista ja luonnontieteellisistä museoista. Neuvottelujen sujuvuuden ja käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi osallistujien määrä oli rajoitettu useimmiten 5–10 henkilöön. Tämän vuoksi yhteistyökumppaneiden tunnistaminen oli tärkeä osa neuvotteluja. Monien lajien turvaamista voidaan edistää tiedonvaihtoa ja neuvontaa parantamalla esimerkiksi osana toimijoiden normaaleja käytäntöjä.

Neuvotteluja varten koottiin ympäristöhallinnon Hertta tietojärjestelmän Eliölajit-osiosta tiedot kyseisen eliöryhmän ja alueen kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymispaikoista taustatietoineen taulukoiksi. Taulukoihin poimittiin tiedot kiireellisesti suojeltavien lajien olemassa oleviksi (tietokannassa "+") ja epävarmoiksi (tietokannassa "?") arvioiduista havaintopaikoista. Poiminnat tehtiin SYKEssä kunkin vuoden alussa. Tietoja täydennettiin ennen kokousta Eliölajit-tietokannasta ja lajiasiantuntijoilta saaduista, tallennusta varten kootuista taulukoista. Taulukoihin täydennettiin tietoja uhkista ja toteutetuista suojelutoi-

mista sekä alustavat ehdotukset paikkojen turvaamistarpeista. Taulukot toimivat neuvotteluissa keskustelujen pohjana, niitä täydennettiin ja päivitettiin myös neuvottelujen jälkeen ja myöhemminkin tarpeen mukaan.

Neuvotteluissa sovittiin laji- ja paikkakohtaisesti seuraavista toimista:

1. erityisesti suojeltavien lajien rajausten ja muu suojelun lisäämisen tarve,
2. elinympäristöjen hoidon, ennallistamisen ja kunnostuksen tarve,
3. tiedon tason parantamisen tarve: tunnettujen esiintymispaikkojen nykytilan tarkistamisen sekä esiintymisen selvittämiseen tarvittavien kartoitusten ja inventointien tarve ja kohdentaminen, säännöllistä seurantaan vaativien kohteiden tunnistaminen, taksonomian selvittäminen, lajien esiintymistä tiedottamisen ja yhteistyön tarve sidosryhmien kanssa ja
4. lajien esiintymispaikkojen huomioon ottaminen alueiden käytön suunnittelussa.

Lisäksi neuvotteluissa tunnistettiin kyseisen lajiryhmän kannalta tärkeitä lajistokeskittymiä ja niiden turvaamiseksi tarvittavia toimia. Neuvotteluissa pyrittiin myös arvioimaan, onko lajikohtaisissa suojelu- ja hoitosuunnitelmissa esitettyjä toimia toteutettu, ja tunnistamaan lajeja, jolle suojelu- ja hoitosuunnitelmien tekeminen olisi tarpeen.

Kullekin paikalle arvioitiin tarvittavien toimien kiireellisyys asteikolla heti / 2 v sisällä / 5 v sisällä. Kiireettömiä toimia ovat esimerkiksi 10 vuoden kuluttua tai myöhemmin toteutettavat toimet; niitä ei kuitenkaan arvioitu kattavasti. Lisäksi pyrittiin tunnistamaan uhanalaisten lajien kiireellisten toimien toteuttamistarve ennen uhanalaisuuden arviointia ja luontodirektiivin lajien toimien toteuttamisen tarve ennen seuraavaa EU:lle raportointia varten. Neuvotteluissa näiden molempien arvioitiin edellyttävän toimia viimeistään vuonna 2018. Neuvottelukierroksen jälkeen uhanalaisuuden arvioinnin valmistumista kuitenkin kiirehdittiin siten, että vain vuoden 2017 havainnot ehtivät mukaan arviointiin.

Kullakin paikalla tarvittavien toimien toteuttamisen vastuutahot nimettiin taulukoihin. Toimien käytännön toteuttajina voivat olla myös muut kuin neuvotteluihin osallistuneet tahot. Näitä ovat esimerkiksi kunnat, maa- ja metsätalouden toimijat, maanomistajat ja harrastajat. Lopullisesta toteuttamisesta sovitaan sidosryhmien kanssa kullakin alueella nimettyjen vastuutahojen toimesta. Neuvotteluissa luotiin uhanalaisten lajien turvaamistoimien toteuttamiseksi tarpeelliset asiantuntija- ja toimijaverkostot.

2 Käydyt neuvottelut

Uhanalaisten lajien turvaamistoimien neuvottelut käynnistettiin kiireellisesti suojeltavista lajeista vuonna 2012 ja ensimmäinen neuvottelukierros saatiin päätökseen vuonna 2016. Joillakin alueilla osa kiireellisesti suojeltavien selkärangattomien eläinten havaintopaikoista jäi neuvotteluissa käsittelemättä paikkojen suuren määrän vuoksi. Lisäksi neuvotteluja käytäessä täydennettiin kiireellisesti suojeltavien lajien tietoja Eliölajit-tietokantaan (luku 5). Tämän vuoksi vuoden 2017 alussa oli tarpeen järjestää jatkoneuvottelut Uudenmaan, Kaakkois-Suomen ja Hämeen ELY-keskusten toimialueilla selkärangattomista eläimistä. Etelä-Pohjaan ELY-keskuksessa tarkasteltiin kaikkien alueella esiintyvien kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimien tilannetta uudelleen ja uusien paikkojen turvaamistarpeita. ELY-keskuksittain ja eliöryhmittäin käydyt turvaamistoimien neuvottelut sekä kiireellisesti suojeltavien lajien käsiteltyjen paikkojen lukumäärät on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Vuosina 2012–2017 käydyt kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimien neuvottelut ELY-keskuksittain ja eliöryhmittäin, käsiteltyjen paikkojen lukumäärät sekä käsiteltyjen eliöryhmien ja kaikkien kiireellisesti suojeltavien lajien olemassa oleviksi ja epävarmoiksi arvioitujen havaintopaikkojen määrät kyseisen ELY-keskuksen alueella. Lähde: Eliölajit-tietokanta 12.5.2017.

ELY-keskus-nro	ELY-keskus	Neuvottelun pvm	Kiireellisesti suojeltavien lajien olemassa olevia (+) ja epävarmoja (?) havaintopaikkoja Eliölajit-tietokannassa		
			Neuvotteluissa käsitellyjä paikkoja	Paikkoja tietokannassa käsitellyissä eliöryhmissä	Paikkoja tietokannassa (kaikki eliöryhmät)
1	UUD		1 943	1 680	1 683
	Putkilokasvit (VA)	12.11.2014, Helsinki 30.10.2015, Lohja 23.2.2017	234	228	
	Sammalet (BR)	3.–4.2.2015	322	336	
	Sienet (FU)	11.–12.10.2016	3	3	
	Jäkälät (LI)	11.–12.10.2016, Lohja 23.2.2017	270	239	
	Selkärangattomat	11.–12.11.2013, 27.3.2017, Lohja 23.2.2017	1 114	874	
2, 3	VAR		1 623	2 501	2 531
	Putkilokasvit (VA)	3.–4.3.2015	659	654	
	Sammalet (BR)	17.11.2014, 15.1.2015	238	324	
	Sienet (FU)	24.5.2013	9	9	
	Jäkälät (LI)	15.–16.1.2015	404	541	
	Selkärangattomat	24.5.2013	313	973	
4	HAM		1 410	1 238	1 249
	Putkilokasvit (VA)	4.–5.2., 26.–27.2.2014	621	652	
	Sammalet (BR)	24.5.2016	189	178	
	Sienet (FU)		0	0	
	Jäkälät (LI)	26.5.2016	152	135	
	Selkärangattomat	9.4.2015, 14.2.2017	448	273	
5	PIR		585	493	514
	Putkilokasvit (VA)	22.8.2012	161	143	
	Sammalet (BR)	7.5.2013	172	229	
	Sienet (FU)		0	1	
	Jäkälät (LI)	26.5.2016	27	23	
	Selkärangattomat	6.3.2014	225	97	
6	KAS		1 537	1 576	1 607
	Putkilokasvit (VA)	28.1.2015	282	287	
	Sammalet (BR)	6.4.2016	93	107	
	Sienet (FU)		0	0	
	Jäkälät (LI)	6.4.2016	42	83	
	Selkärangattomat	11.4.2013, 21.–22.2.2017	1 120	1 099	
7	ESA		320	281	295
	Putkilokasvit (VA)	14.–15.11.2012	94	107	
	Sammalet (BR)	14.–15.11.2012	40	50	
	Sienet (FU)		0	0	
	Jäkälät (LI)	14.–15.11.2012	15	10	
	Selkärangattomat	23.–24.2.2016	171	114	

KIIREELLISESTI SUOJELTAVIEN LAJIEN PRIORISOINTINEUVOTTELUT

VUOSINA 2012–2017. YHTEENVETO

ELY-keskus-nro	ELY-keskus	Neuvottelun pvm	Kiireellisesti suojeltavien lajien olemassa olevia (+) ja epävarmoja (?) havaintopaikkoja Eliölajit-tietokannassa		
			Neuvotteluissa käsitellyjä paikkoja	Paikkoja tietokannassa käsitellyissä eliöryhmissä	Paikkoja tietokannassa (kaikki eliöryhmät)
8	POS		278	293	295
	Putkilokasvit (VA)	14.–15.11.2012	13	13	
	Sammalet (BR)	14.–15.11.2012	141	173	
	Sienet (FU)		0	4	
	Jäkälät (LI)	14.–15.11.2012	54	65	
	Selkärangattomat	23.–24.2.2016	70	38	
9	POK		617	525	654
	Putkilokasvit (VA)	14.–15.11.2012	37	32	
	Sammalet (BR)	14.–15.11.2012	48	75	
	Sienet (FU)	14.–15.11.2012	1	6	
	Jäkälät (LI)	14.–15.11.2012	25	27	
	Selkärangattomat	23.–24.2.2016	506	385	
10	KES		338	286	286
	Putkilokasvit (VA)	25.10.2012	117	59	
	Sammalet (BR)	14.3.2012	68	130	
	Sienet (FU)		0	1	
	Jäkälät (LI)	25.10.2012	113	42	
	Selkärangattomat	25.10.2012	40	54	
11, 12	EPO		323	278	298
	Putkilokasvit (VA)	25.10.2012	43	30	
	Sammalet (BR)	25.10.2012	77	68	
	Sienet (FU)	25.10.2012	1	1	
	Jäkälät (LI)	25.10.2012	159	33	
	Selkärangattomat	25.10.2012, 30.3.2017	37	146	
13	POP		982	2 738	2 836
	Putkilokasvit (VA)	13.–14.4.2016	486	2 192	
	Sammalet (BR)	18.–19.11.2013	210	252	
	Sienet (FU)	18.–19.11.2013	20	20	
	Jäkälät (LI)	18.–19.11.2013	77	70	
	Selkärangattomat	13.1.2015	189	204	
14	KAI		235	312	320
	Putkilokasvit (VA)	18.10.2013	34	31	
	Sammalet (BR)	19.3.2014	66	87	
	Sienet (FU)	19.3.2014	5	5	
	Jäkälät (LI)	19.3.2014	19	16	
	Selkärangattomat	18.10.2013	111	173	
15	LAP		1 412	2 265	2 342
	Putkilokasvit (VA)	18.–19.2.2014	417	818	
	Sammalet (BR)	22.5., 8.–9.10.2013	491	754	
	Sienet (FU)	18.–19.2.2014	29	91	
	Jäkälät (LI)	18.–19.2.2014	121	142	
	Selkärangattomat	27.3.2014	354	460	
Yht.			11 503	14 466	14 910

ELY-kohtaisten neuvottelujen lisäksi sovittiin Lohjalla ja Helsingissä esiintyvien kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimista ja työnjaosta yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen ja kuntien ympäristötoimien kanssa. Lohjan neuvottelussa sovittiin 22.2.2017 useiden eri eliöryhmien paikoilla tarvittavista toimista (409 esiintymispaikkaa). Helsingissä esiintyvien kiireellisesti suojeltavien putkilokasvien (22 esiintymispaikkaa) neuvottelu käytiin kasvi-työryhmän toimesta 30.10.2015. Lohjan ja Helsingin neuvotteluissa turvaamistoimista sovittiin Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa aiemmin sovitun pohjalta toimitarpeita päivittäen eivätkä näiden neuvottelujen tulokset ole mukana tässä yhteenvedossa muutoin kuin Lohjan kokouksessa uusina käsiteltyjen paikkojen osalta (44 esiintymispaikkaa).

Vaalan kunta siirtyi Kainuun ELY-keskuksesta Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen vuoden 2016 alussa. Vaalan kunnassa esiintyvät putkilokasvit ja selkärangattomat eläimet käsiteltiin ensin Kainuun neuvotteluissa vuonna 2013 ja putkilokasveihin palattiin lyhyesti Pohjois-Pohjanmaan neuvottelussa vuonna 2016. Vaalassa esiintyvät kiireellisesti suojeltavat lajit ja niiden havaintopaikat ovat tässä käsittelyssä mukana Pohjois-Pohjanmaan luvuissa.

Neuvotteluissa sovituista pääkohdista laadittiin muistiot, joihin kirjattiin kyseisellä alueella meneillään olevia lajihankkeita ja määrällisiä arvioita siitä, monellako paikalla on turvaamistarpeita ja millaisia ne ovat. Edellä luvussa 1 esitellyt turvaamistarpeet, kiireellisyydet ja vastuutahot luokiteltiin ja kirjattiin taulukoihin havaintopaikoittain. Yhdelle havaintopaikalle voitiin kirjata useita erilaisia toimitarpeita ja joidenkin paikkojen toimista vastaavat useat tahot yhteisesti. Yhteenvedot toimitarpeista kirjattiin muistioihin.

Muistioihin kirjattiin myös neuvotteluissa tunnistetut alueelliset ja eliöryhmäkohtaiset lajistokeskittymät (*hot spot*) sekä ehdotuksia niiden turvaamistoimien, kuten hoidon, tehostamisesta. Erityisen tärkeää ja kustannustehokasta lajistokeskittymien tunnistaminen ja hoidon käynnistäminen on silloin, kun kohteissa elää useita sellaisia kiireellisesti suojeltavia lajeja, joiden elinympäristöjen turvaamiseksi tarvitaan toimia. Etenkin selkärangattomien eläinten ja jäkälien turvaamistoimia käsittelevät neuvottelut aloitettiin yleensä lajistokeskittymien ja niiden toimitarpeiden kirjaamisella.

Lisäksi neuvotteluissa tunnistettiin myös ne paikat, joissa turvaamistoimeksi riittää seuranta ja tilan arviointi seuraavaan uhanalaisuuden arviointiin mennessä. Samoin kirjattiin ylös ne lajit ja esiintymispaikat, joiden jatkuva hoito on järjestetty. Lisäksi annettiin suosituksia hoidon jatkamiseksi ja hoidoista sopimiseksi eri toimijoiden kanssa. Myös säännöllisesti seurattavista kohteista ja seurannan toteutuksesta sovittiin. Neuvotteluissa nousi esille myös tiedon lisäämisen tarpeita esimerkiksi lajien biologiasta, elinympäristövaatimuksista tai taksonomiasta.

Joillekin paikoille tehtiin vain paikan tilojen muutoksia tai muita korjauksia Eliölajit-tietokantaan. Ne merkittiin taulukoihin erikseen eikä niille sovittu varsinaisia turvaamistoimia.

Esimerkiksi paikkoja, joilta ei ole tuoreita tietoja ja jotka arvioitiin tuhoutuneiksi, muutettiin hävinneiksi (tietokannassa "-"). Satunnaisesti esiintyvien lajien havaintopaikkoja muutettiin satunnaisiksi ("o") ja etsintää ajatellen liian epätarkasti ilmoitettuja paikkoja epätarkoiksi ("z"). Useiden epätarkasti ilmoitettujen paikkojen tietoja myös yhdistettiin tarkempaan. Joitakin paikkoja poistettiin tietokannasta kokonaan esimerkiksi virheellisten määritysten tai päällekkäisten tallennusten vuoksi.

Eliölajit-tietokannan havaintopaikkojen paikan tiloja muutettiin myös olemassa oleviksi ("+") tai epävarmoiksi ("?"), mutta silloin niiden turvaamistoimien tarpeet arvioitiin. Olemassa oleviksi arvioitujen paikkojen paikan tiloja muutettiin epävarmoiksi, jos niiden havaintotiedot olivat melko vanhoja tai elinympäristöjen arveltiin muuttuneen ja nykytilan selvittäminen katsottiin siten tarpeelliseksi. Epävarmoiksi ja myös joitakin hävinneiksi arvioituja paikkoja muutettiin olemassa oleviksi, jos neuvotteluissa todettiin niiltä olevan tuoreita havaintotietoja – nämä tuoreet tiedot myös pyrittiin välittömästi tallentamaan.

Lisäksi neuvotteluissa korjattiin Eliölajit-tietokannan tietoja esimerkiksi tarkentamalla havaintopaikkojen koordinaatteja ja kuvauksia, siirtämällä havaintopisteitä oikeille paikoille, lisäämällä tuoreita havaintoja ja jakamalla epätarkasti ilmoitettuja paikkoja osiin asiantuntijoiden avustuksella. Erillisiä havaintopaikkoja yhdistettiin esiintymiksi ja esiintymiin kirjattiin turvaamissuosituksia ja tehtyjä turvaamistoimia.

Kaikille neuvotteluissa käsitellyille paikoille kirjattiin Eliölajit-tietokantaan paikan tilan arviointivuosi ja arvioijaksi kyseinen neuvottelu (esim. PIR-priorisointi 22.8.2012). Arviointeja on sittemmin päivitetty sen jälkeen, kun havaintopaikoilla on käyty neuvottelujen jälkeen ja tietokantaan on kirjattu uusia havaintoja.

3 Tulokset

3.1 Käsitellyt lajit

Neuvotteluissa käsiteltiin vain niitä kiireellisesti suojeltavia lajeja, joista oli tietoja Eliölajit-tietokannassa, ja niiden olemassa oleviksi (Eliölajit-tietokannassa "+") tai epävarmoiksi (tietokannassa "?") arvioituja Manner-Suomen havaintopaikkoja. Ahvenanmaalla on 133 kiireellisesti suojeltavalla lajilla kaikkiaan 901 olemassa olevaksi tai epävarmaksi arvioitua havaintopaikkaa (Eliölajit-tietokanta 12.5.2017). Ne eivät kuitenkaan olleet mukana neuvotteluissa eivätkä ne ole mukana taulukossa 1 esitetyissä luvuissa.

Tarkastelussa oli mukana 513 lajia, mikä on 96 % niistä kiireellisesti suojeltaviksi arvioiduista lajeista, jotka kuuluvat neuvottelussa mukana olleisiin eliöryhmiin (taulukko 2). Eliöryhmittä näkinpartaislevät (piikkinäkinparta, *Chara horrida*), nisäkkäät (saimaannorppa, *Pusa hispida saimensis* ja naali, *Vulpes lagopus*), linnut (28 lajia), kalat (rantanuoliainen, *Cobitis taenia*), tuhatjalkaiset (tammijuoksiainen, *Geophilus truncorum*), sammakkoeläimet (rupilisko, *Triturus cristatus*) ja nilviäiset (6 lajia) eivät olleet lainkaan mukana neuvotteluissa. Nilviäisistä käsiteltiin kuitenkin koeluonteisesti isosulkukotilon (*Macrogaster ventricosa*) esiintymispaikkojen turvaamistarpeita Hämeen ELY-keskuksen toimialueella.

Taulukko 2. Neuvotteluissa vuosina 2012–2017 mukana olleiden kiireellisesti suojeltavien lajien (tai alempien taksonien) lukumäärät eliöryhmittäin ja osuudet kussakin ryhmässä kiireellisesti suojeltaviksi arvioitujen lajien määrästä.

Eliöryhmä (lyhenne sulkeissa)	Neuvotteluissa mukana olleiden lajien lukumäärä	Kiireellisesti suojeltavien lajien lukumäärä	Käsittelyssä mukana olleiden kiireellisesti suojeltavien lajien osuus kaikista kiireellisesti suojeltaviksi arvioituista lajeista (%)
Putkilokasvit (VA)	66	66	100 %
Sammalet (BR) *	65 *	64	102 % *
Sienet (FU)	9	10	90 %
Jäkälät (LI)	118	118	100 %
Nivelmadot (AN)	1	1	100 %
Hämähäkkieläimet (AR)	2	3	67 %
Kovakuoriaiset (CO)	64	64	100 %
Kaksisiipiset (DI)	12	17	71 %
Luteet (HE)	5	5	100 %
Muut nivelkärsäiset (HO)	37	45	82 %
Pistiäiset (HY)	21	22	95 %
Perhoset (LE)	108	110	99 %
Suorasiipiset (OR)	3	3	100 %
Vesiperhoset (TP)	1	1	100 %
Nilviäiset (MO)	1	6	17 %
Kaikki yhteensä	513	534	96 %

* *Otalimisammal (Lophocolea bidentata)* on vuoden 2011 jälkeen jaettu kahdeksi eri taksoniksi (*otalimisammal, L. bidentata (L.) Dumort. var. bidentata (Nees) Limpr. ja isolimisammal, L. bidentata (L.) Dumort. var. rivularis (Raddi) Schiffn.*).

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskusten toimialueilla ei käsitelty kaikkia putkilokasveja paikkakohtaisesti. Kiireellisesti suojeltavien putkilokasvien joukkoon kuuluu näillä alueilla useita sellaisia lajeja, joilla on paljon tietokantaan erillisinä tallennettuja havaintopaikkoja. Monet näistä ovat luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeja (mm. upossarpio *Alisma wahlenbergii*, nelilehtivesikuusi *Hippuris tetraphylla* ja ruijanesikko *Primula nutans*), joiden nykytilaa on selvitetty viime vuosina ja tarpeellisia turvaamistoimia on myös käynnistetty.

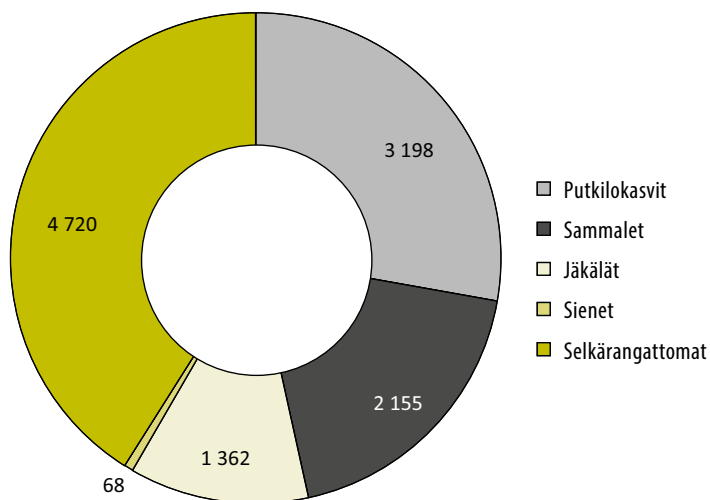
Samoin joidenkin perhosten, joilla on todettu olevan melko paljon nykyesiintymiä, kaikkia paikkoja ei käsitelty paikkakohtaisesti, vaan tarvittavista toimista sovittiin lajikohtaisesti. Näitä ovat esimerkiksi ratavarsilla esiintyvä loistokaapuyökkönen (*Cucullia argentea*) sekä suolajit rämekearvajalka (*Gynaephora selenitica*), suotarhayökkönen (*Lacanobia w-latinum*), rämelehtimittari (*Scopula virgulata*) ja vihermittari (*Thalera fimbrialis*). Putkilokasveille ja perhosille lajikohtaisesti sovittuja turvaamistoimia esitellään tarkemmin luvussa 5.

Joistakin sammalista, kuten harsosammaleesta (*Trichocolea tomentella*) on viime vuosina löytynyt useita uusia havaintopaikkoja, joita ei kaikkia ollut vielä tallennettu Eliölajit-tietokantaan neuvotteluja käytessä. Myös useiden niiden lajien, joiden tilannetta on viime vuosina inventoitu (ks. luku 4.3.3), kaikkia tietoja ei ollut vielä tallennettu konsulttien laatimista raporteista. Viime vuosina tuoreita näytetietoja on tallennettu paljon myös Luomuksen Kotka-tietokantaan – nämäkään tiedot eivät olleet mukana neuvotteluissa.

Hämähäkkieläinten, kaksisiipisten, pistiäisten ja nivelkärsäisten ryhmissä on eniten puutteita kiireellisesti suojeltavien lajien paikkatietojen tallennuksissa (taulukko 2). Näiden ryhmien tietoja täydennettiin tietokantaan neuvottelujen kuluessa, ja niiden turvaamistoimia on tarpeen tarkastella myöhemmin.

3.2 Käsitellyt havaintopaikat

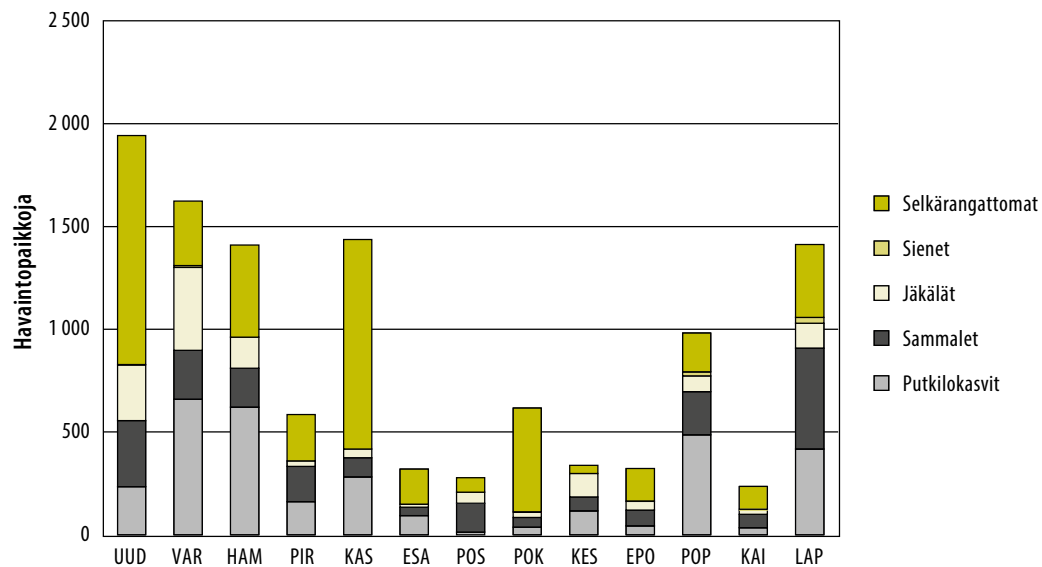
Neuvotteluissa mukana olleita havaintopaikkoja oli kaikkiaan 11 503 (taulukko 1 ja kuvio 1). Eniten käsiteltyjä havaintopaikkoja oli putkilokasveilla ja selkärangattomilla eläimillä. Selkärangattomien eläinten paikoista 67 % oli perhosten ja 20 % kovakuoriaisten havaintopaikkoja.

Kuvio 1. Neuvotteluissa käsiteltyjen kiireellisesti suojeltavien lajien havaintopaikkojen lukumäärät eliöryhmittäin. N = 11 503.

Eniten käsiteltyjä havaintopaikkoja oli Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Lapin ELY-keskusten toimialueilla, yli 1 400 paikkaa kussakin. Selkärangattomien lajien havaintopaikkoja käsiteltiin eniten Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa,

putkilokasvien paikkoja Varsinais-Suomessa ja Hämeessä, sammalien ja sienten paikkoja Lapissa ja jäkälien havaintopaikkoja Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla (kuvio 2).

Kuvio 2. Kiireellisesti suojeltavien lajien neuvotteluissa vuosina 2012–2017 mukana olleiden havaintopaikkojen lukumäärät ELY-keskuksittain ja eliöryhmittäin. N = 11 503.

ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueet:

UUD = Uudenmaan ELY-keskus	VAR = Varsinais-Suomen ELY-keskus
HAM = Hämeen ELY-keskus	PIR = Pirkanmaan ELY-keskus
KAS = Kaakkois-Suomen ELY-keskus	ESA = Etelä-Savon ELY-keskus
POS = Pohjois-Savon ELY-keskus	POK = Pohjois-Karjalan ELY-keskus
KES = Keski-Suomen ELY-keskus	EPO = Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
POP = Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	KAI = Kainuun ELY-keskus
LAP = Lapin ELY-keskus	

Kiireellisesti suojeltavien lajien lisäksi käsiteltiin osittain kiireellisiksi arvioituja sammalia (noin 770 paikkaa). Sammaltyöryhmä katsoi näiden sammalten tarvitsevan turvaamistoimia osassa suomalaista levinneisyysaluettaan, mutta toimia ei pidetty näillä lajeilla niin kiireellisinä kuin varsinaisilla kiireellisesti suojeltaviksi nimetyillä lajeilla. Lisäksi priorisointineuvotteluissa tarkasteltiin muita kuin kiireellisesti suojeltaviksi arvioituja luontodirektiivin lajeja (64 paikkaa) ja muita uhanalaisia, etupäässä erityisesti suojeltavia lajeja (noin 50 paikkaa). Nämä yhteensä lähes 900 paikkaa eivät ole mukana tässä yhteenvedossa esitetyissä luvuissa ja taulukoissa. Niille sovitut toimet on kuitenkin kirjattu ELY-keskuksittain tuotettuihin excel-tilukoihin aluehallinnon toiminnan suunnittelun tueksi. Tarkastelussa olivat mukana muiden muassa kovakuoriaisista Haminan Pikiniemessä esiintyvät rahkahyrrä (*Bembidion humerale*, ainoa varma nykyesiintymä Suomessa) ja mailashernekärsäkäs (*Sitona humeralis*, ainoa tunnettu paikka Suomessa). Nämä lajit pyritään ottamaan huomioon Pikiniemen kaavoituksessa ja maankäytössä.

3.3 Tärkeimmät lajistokeskittymät

Neuvotteluissa pyrittiin tunnistamaan tärkeimmät lajistokeskittymät alueittain ja eliöryhmittäin. Koska neuvotteluissa käsiteltiin vain kiireellisesti suojeltavia lajeja ja niiden turvaamistoimien tarpeita, tunnistetuissa keskittymissä korostuvat suojelemattomilla ja hoitoa vaativilla alueilla esiintyvät kaikkein uhanalaisimmat lajit. Monilla alueilla kuitenkin todelliset useiden eliöryhmien kannalta merkittävät lajistokeskittymät löytyvät laajoista jo suojelluista suojeluytimistä, joista on kerätty kattavimmin lajistotietoa. Neuvotteluissa tunnistettuja tärkeitä lajistokeskittymiä on lueteltu ELY-keskusten toimialueittain ja eliöryhmittäin liitteessä 1. Liitteen tietoja on jonkin verran päivitetty tammikuussa 2017, koska neuvottelujen jälkeen kerätyn uuden tiedon myötä on noussut esille uusia lajistokeskittymiä. Uhanalaisten lajien keskittymiä ja esimerkkikarttoja on esitetty aiemmin Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmassa (Ympäristöministeriö 2017, luku 5 ja liitteet 5–12).

Neuvotteluissa tunnistettiin eniten lajistokeskittymiä selkärangattomille eläimille ja jäkälille. Näissä ryhmissä on Eliölajit-tietokannassa paljon vanhoja havaintotietoja, joiden paikat on ilmoitettu hyvin epätarkasti. Siksi kaikille paikoille ei voitu määritellä paikkakohtaisia turvaamissuosituksia, vaan lajien ja tunnettujen arvokkaiden lajistokeskittymien suojelu- ja hoitotarpeita arvioitiin neuvotteluissa kohdekohtaisesti.

Eniten selkärangattomille eläimille arvokkaita, toimia vaativia kohteita on maan eteläosissa Uudenmaan (etenkin Hanko, Lohja ja Vihti), Kaakkois-Suomen (erityisesti Hamina, Imatra, Kouvola ja Lappeenranta) ja Varsinais-Suomen (Kemiönsaari ja Parainen) ELY-keskusten toimialueilla. Harjut, hietikot ja rannat, mutta myös puolustusvoimien hallinnassa olevat tai aiemmin olleet alueet, lentokentät, ratapihat ja teiden pientareet ovat monille hyönteisille tärkeitä elinympäristöjä. Lisäksi kaupunkien rakennetut keskustat, esimerkiksi Helsingissä, Vantaalla, Hangossa, Tammisaarella ja muissa vanhoissa kaupungeissa, tarjoavat elinpaikkoja monille kiireellisesti suojeltaville selkärangattomille eläimille. Hyönteisille tärkeitä ovat lämpimät kalliokedot ja aurinkoisilla paikoilla kasvavat vanhat jalopuut (mm. jalavat).

Jäkälille tärkeitä ovat etenkin kalkkialueiden kallioiden ja louhokset, rannat sekä vanhat metsät ja puut. Varsinais-Suomen rannikko ja Uudellamaalla etenkin Lohjan seutu erottuvat jäkälien keskittymäalueina.

Tunnistettuihin lajistokeskittymiin pyritään järjestämään elinympäristöjen hoitoa mahdollisimman pian sopimalla hoidon ajoituksesta ja käytännön järjestelyistä maanomistajien tai kohteiden hallinnasta vastaavien tahojen kanssa. Joitakin lajistokeskittymiä hoidetaan jo nykyisin Metsähallituksen, ELY-keskusten, kuntien, luonnonsuojelujärjestöjen ja maanomistajien toimesta sekä erilaisten hankkeiden (mm. Life-hankkeet) yhteydessä. Aloitettuja toimia pyritään jatkamaan.

Monissa kohteissa elää eri eliöryhmien lajeja ja niihin kohdistuu myös muita erilaisia intressejä. Tämän vuoksi alueiden turvaamiseksi ja hoidon järjestämiseksi tarvitaan eri alojen asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Uusien alueiden rakentamisen yhteydessä voidaan ilman eri kustannuksia ottaa lajien vaatimuksia huomioon ja myös kunnostaa jo tuhoutuneita ympäristöjä. Monet hyönteisten kannalta hyvät paikat ovat syntyneet muun toiminnan yhteydessä. Tienvarsien multaamisesta pidättäytyminen edistää monien hietikkolajien esiintymistä. Tästä onkin jo saatu hyviä kokemuksia muun muassa Kaakkois-Suomessa.

3.4 Turvaamistoimien tarpeen arviointi

Neuvotteluissa mukana olleista kiireellisesti suojeltavien lajien 11 503 havaintopaikasta tehtiin 2 372 paikalle (21 % kaikista tarkastelussa olleista havaintopaikoista) vain korjauksia Eliölajit-tietokantaan (maalattu vaalean harmaalla kuviossa 3; ks. myös luku 2). Näillä paikan tilaksi muutettiin satunnainen (Eliölajit-tietokannassa "o"), hävinnyt (tietokannassa "-") tai epätarkka (tietokannassa "z") tai paikkoja yhdistettiin joihinkin toisiin samaa paikkaa tarkoittaviin ja usein tarkemmin ilmoitettuihin havaintopaikkoihin. Näillä paikoilla ei arvioitu olevan muita toimitarpeita ja ne koottiin yhteen erilliseen taulukkoon. Tähän ryhmään kuuluvat myös sellaiset paikat, joita ei neuvotteluja käytäessä vielä ollut tallennettu, mutta jotka sovittiin tallennettaviksi hävinneinä, epätarkkoina tai satunnaisina.

Eniten paikan tilan muutoksia tai yhdistämissä tehtiin selkärangattomille eläimille (lähes 70 % kaikista niistä paikoista, joille tehtiin vain tietokantamuutoksia ja 35 % kaikista neuvotteluissa mukana olleista selkärangattomien eläinten havaintopaikoista).

Käsitellyistä paikoista 2 037 paikalla (noin 18 %:lla kaikista neuvotteluissa mukana olleista paikoista) ei ole tällä hetkellä toimitarpeita (kuvio 3). Tällaiset paikat sijaitsevat yleensä suojelualueilla eikä niillä ole välittömiä hoitotarpeita. Toimien tarvetta saattaa kuitenkin ilmetä myöhemmin, kun esiintymien tilaa seurataan. Eniten näitä paikkoja on putkilokasveilla, sammaliilla ja selkärangattomilla eläimillä, kullakin edellä mainituista ryhmistä noin 600–700 paikkaa. Niistä paikoista, joille ei nyt tunnistettu toimitarpeita, on lähes kolmasosa Lapin ELY-keskuksen toimialueella. Kaivostoiminta voi kuitenkin tulevaisuudessa uhata myös näitä paikkoja.

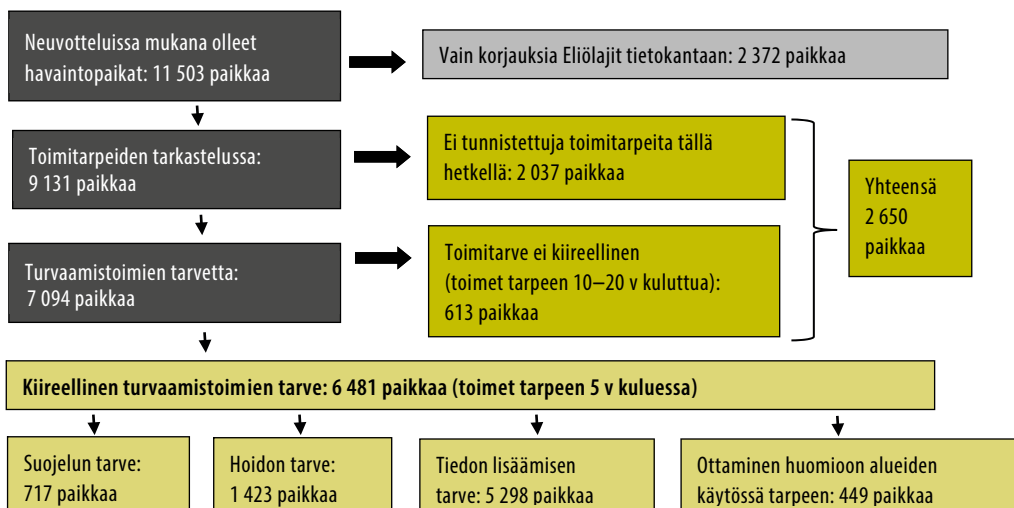
Lisäksi 613 paikalla turvaamistoimet eivät ole kiireellisiä, vaan ne voidaan toteuttaa 10 vuoden kuluttua tai myöhemmin (kuvio 3). Pääosa näistä toimista on populaatioiden seuranta tai lajien kokonaislevinneyden selvittämistä laaja-alaisin kartoituksin. Lähes puolella näistä paikoista lajin esiintyminen kyseisellä paikalla on epävarmaa ja siksi laajemmat inventoinnit potentiaalisilla paikoilla tunnetun esiintymispaikan lähiympäristössä ovat tarpeen. Näitä paik-

koja on eniten sammalilla, noin kolmasosa kaikista niistä paikoista, joilla toimia tarvitaan vasta aikaisintaan 10 vuoden kuluttua. Kartoitustarpeita on erityisesti tietokannassa epätarkasti ilmoitetuilla harvinaisilla jäkälillä ja joillakin selkärangattomilla eläimillä, niistä eniten perhosilla. Paikkoja, joilla ei ole kiireellisiä turvaamistarpeita, on eniten Varsinais-Suomen ja Lapin ELY-keskusten toimialueilla, kummallakin alueella yli 100 paikkaa.

Yhteensä sellaisia paikkoja, joilla ei ole tällä hetkellä tunnistettuja turvaamistoimien tarpeita tai ne eivät ole kiireellisiä, on 2 650 kpl (23 % kaikista neuvotteluissa mukana olleista paikoista; tummemman vihreällä kuviossa 3). Paikkamääräisesti eniten niitä on selkärangattomilla eläimillä (yli 800 paikkaa), suhteellisesti eniten sienillä ja sammalilla (yli 36 % ryhmän käsitellyistä paikoista). Alueellisesti näitä paikkoja on eniten Lapissa, neljännes kaikista niistä paikoista, joilla ei tarvita toimia tai joiden toimet eivät ole kiireellisiä.

Kiireellinen turvaamistoimien tarve on 6 481 paikalla eli 56 %:lla kaikista tarkastelussa mukana olleista havaintopaikoista (vaaleamman vihreällä kuviossa 3). Näitä turvaamistarpeita käsitellään tarkemmin luvussa 3.5.

Valtaosa (78 %) niistä paikoista, joille arvioitiin kiireellisiä toimitarpeita, arvioitiin edelleen olemassa oleviksi. Muiden paikkojen tilanne arvioitiin epävarmaksi. Epävarmoja ovat sellaiset paikat, joista tuoreimmat tiedot ovat yli 20 vuoden takaa tai elinympäristössä on tapahtunut sellaisia muutoksia, ettei lajin esiintymisestä alueella ole enää varmuutta.

Kuvio 3. Neuvotteluissa vuosina 2012–2017 käsiteltyjen kiireellisesti suojeltavien lajien havaintopaikkojen turvaamistoimien arviointi ja sovittujen toimien jakautuminen toimiluokittain. Yhdellä havaintopaikalla voivat useat erilaiset toimet olla tarpeellisia.

Hieman yli puolet niistä paikoista, joilla tarvitaan kiireellisiä toimia, oli ilmoitettu Eliölajit-tietokannassa toimien kohdentamisen kannalta riittävän tarkasti (1–10 metrin tarkkuudella). Neljäsosalla paikoista koordinaatit oli ilmoitettu 1 km:n tai 10 km:n tarkkuudella. Etenkin niiden sijaintia tulee ensin tarkentaa, jotta turvaamistoimet voidaan kohdentaa oikein. Puolet näistä tarkentamista kaipaavista paikoista oli selkärangattomien eläinten, etenkin perhosten, havaintopaikkoja.

Eliölajit-tietokannan tietojen perusteella on vaikea arvioida tarkastelussa mukana olleiden kohteiden maanomistusoloja tai suojelutilannetta, sillä tietokannan omistajatiedot ovat hyvin puutteelliset ja suojelutilanteen päivittämisessä on viivettä. Aiemmin kaikkiin Metsähallituksen hallinnassa oleviin kohteisiin oli omistajaksi kirjattu "Mh". Nykyisin luontopalvelujen ja Metsätalous Oy:n hallinnassa olevat kohteet on mahdollista erottaa, mutta merkintöjä on käytetty varsin vähän. Aiemmin tieto havaintopaikan sijaitsemisesta suojelualueella päivittyi vasta kartalla käymisen jälkeen, nykyisin suojelualuetieto päivittyy automaattisesti. Lisäksi epätarkasti ilmoitettujen paikkojen koordinaatit eivät aina osu suojelualueelle, vaikka itse esiintymä todellisuudessa olisikin suojelualueella.

Eliölajit-tietokannan tietojen perusteella noin kolmannes sellaisista kiireellisiä toimia tarvitsevista paikoista, joiden omistajataho oli arvioitu, on suojeltuja. Yli 60 % suojelluista paikoista on Metsähallituksen hallinnoimilla mailla. Osa Metsähallituksen mailla olevista paikoista on Metsätalous Oy:n hallinnassa. Niistäkin pääosa on suojeluohjelmien kohteissa tai Metsähallituksen omalla päätöksellä rajattuja luontokohteita. Muiden valtion organisaatioiden mailla on yli 200 paikkaa. Ne sijaitsevat pääosin radan- ja tienvarsilla tai lentokenttien pientareilla.

3.5 Sovitut kiireelliset turvaamistarpeet

Kiireellisiksi turvaamistarpeiksi arvioitiin ne toimet, jotka on toteutettava seuraavien viiden vuoden kuluessa. Neuvotteluja käytiin eri alueilla ja eri eliöryhmistä kuuden vuoden aikana vuosina 2012–2017. Käytännön syistä tässä raportissa on tarkasteltu kaikkien ELY-keskusten alueilta ja kaikista eliöryhmistä kiireellisinä niitä toimitarpeita, jotka on neuvottelujen yhteenvetotaulukoihin merkitty toteutettaviksi viimeistään vuosina 2012–2021.

Kiireellisiksi todetut toimitarpeet keskittyivät tietyille alueille. Yli kolmannes (36 %) kaikista niistä paikoista, joilla tarvitaan kiireellisiä turvaamistoimia viiden vuoden kuluessa, on 12 kunnan alueella. Näitä ovat Uudellamaalla Hango (etenkin perhoset) ja Lohja (sammalet ja jäkälät), Varsinais-Suomessa Kemiönsaari (putkilokasvit) ja Parainen (jäkälät ja putkilokasvit), Hämeessä Asikkala ja Hämeenlinna (putkilokasvit), Kaakkois-Suomessa Hamina, Kouvola ja Lappeenranta (perhoset), Pohjois-Karjalassa Liperi (perhoset), Pohjois-Pohjanmaalla Kuusa-

mo (sammalet ja putkilokasvit) sekä Lapissa Tornio (putkilokasvit). Kaikissa näissä kunnissa on yli 100, Paraisilla jopa yli 400 kiireellisten toimien tarpeessa olevaa esiintymispaikkaa.

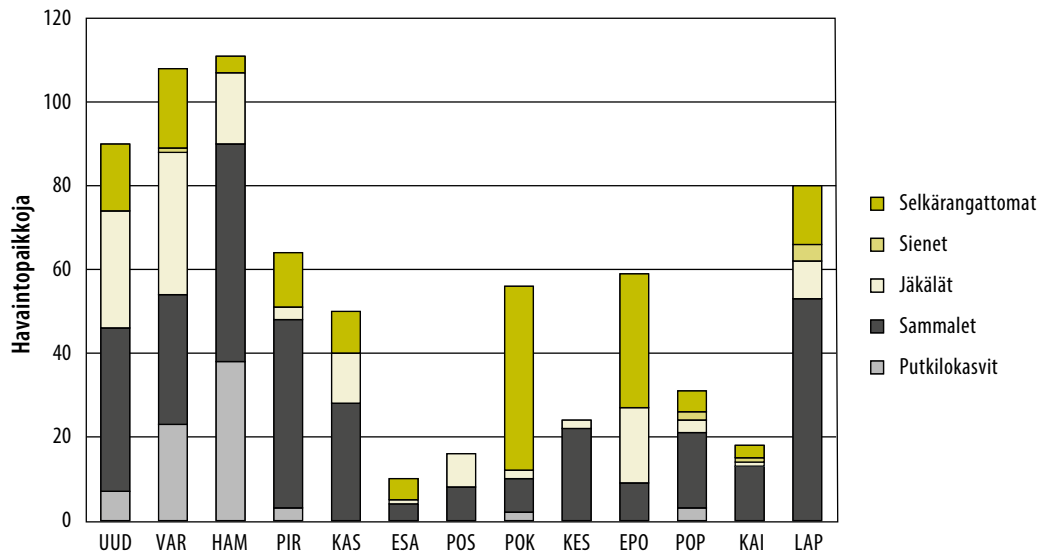
Paikoille sovitut turvaamistoimet voivat edetä neuvottelujen jälkeen eriaikaisesti eri toimijoiden toteuttamina. Neuvottelujen tuloksekas toteuttaminen edellyttää voimavarojen varaamista kaikille toimijoille. Tiedot toteutetuista turvaamistoimista tallennetaan Eliölajit-tietokannan esiintymien tietoihin paikka- ja vuosikohtaisesti eriteltyinä. Jatkossa toteutettuja toimia kirjataan myös Metsähallituksen LajiGIS-järjestelmään.

Seuraavassa tarkastellaan neuvotteluissa sovittujen, kiireellisiksi arvioitujen turvaamistointien jakautumista toimiluokittain: suojelun lisääminen, hoidon ja ennallistamisen lisääminen, tiedon lisääminen ja ottaminen huomioon alueiden käytön suunnittelussa (ks. myös kuvio 3).

3.5.1 Suojelun lisääminen

Kiireellistä suojelun lisäämisen tarvetta on 717 paikalla (11 % niistä paikoista, joille sovitettiin kiireellisiä toimia). Valtaosa näistä paikoista oli erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä, jotka tulisi rajata. Usein rajaaminen edellyttää ensin yksityiskohtaista esiintymien nykytilan selvitystä maastossa. Joillakin paikoilla esiintymien turvaaminen voidaan toteuttaa kaavoituksella, METSO-ohjelmalla tai muuna yksityismaan suojelukohtena tai esimerkiksi soidensuojelua edistämällä. Puolet näistä paikoista on sammalten, viidesosa jäkälien ja viidesosa selkärangattomien eläinten esiintymiä. Putkilokasvien esiintymien rajaustarvetta on eniten Hämeessä ja Varsinais-Suomessa. Kaikkien eliöryhmien suojelutarvetta on eniten Varsinais-Suomen ja Hämeen ja ELY-keskusten toimialueilla, molemmilla yli 100 paikkaa (kuvio 4).

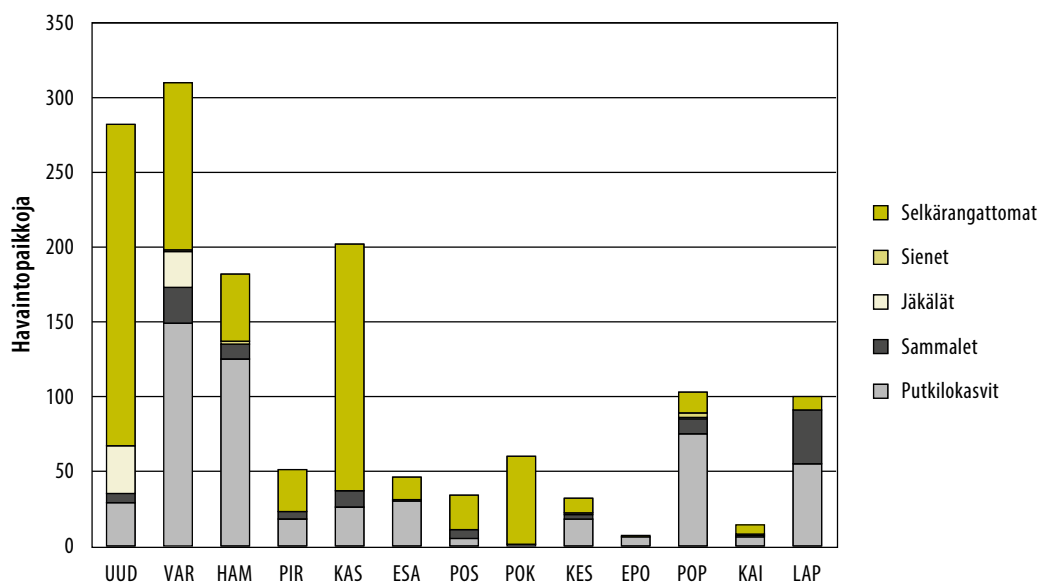

Kuvio 4. Eliöryhmittäin ja ELY-keskuksittain niiden paikkojen lukumäärät, joilla on kiireellinen suojelutarve (toteutettava viimeistään vuonna 2021). N = 717.

3.5.2 Hoidon ja ennallistamisen lisääminen

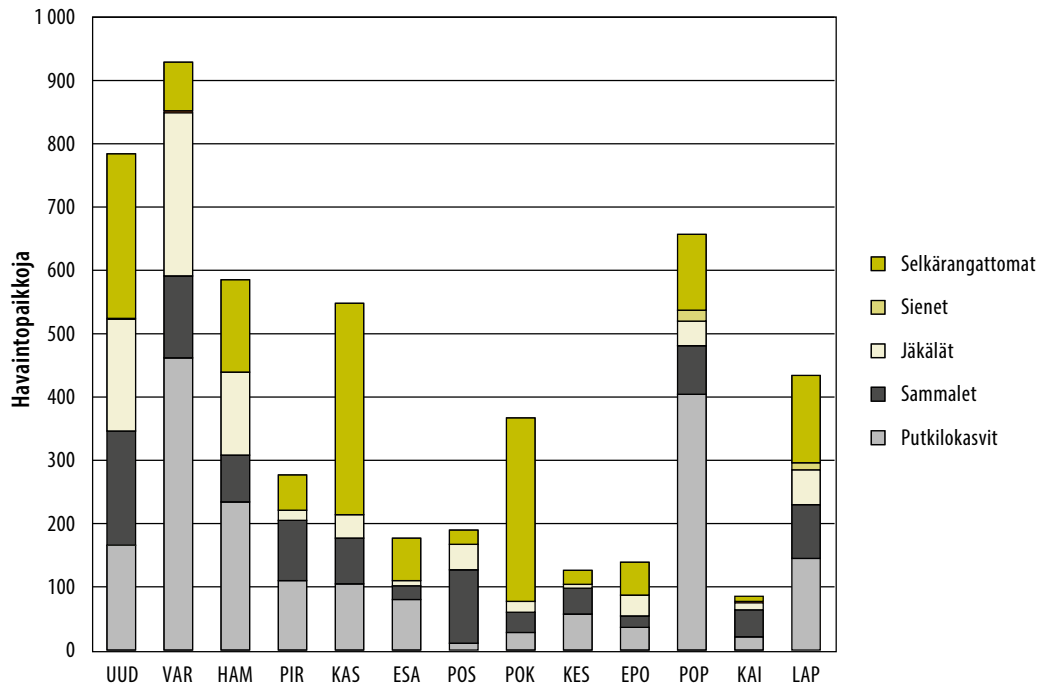
Kiireellisiä hoito- tai ennallistamistoimia sovittiin 1 423 paikalle (22 % niistä paikoista, joille sovittiin kiireellisiä toimia; kuvio 5). Hoitotoimet ovat yleensä esiintymispaikan avoimena pitämistä puustoa ja muuta kasvillisuutta raivaamalla. Ennallistamistoimet puolestaan ovat vesitalouden tai vanhan metsän olosuhteiden, etenkin lahoppuun, palauttamista esiintymispaikalle ja sen lähiympäristöön. Lähes 90 % hoitoa vaativista paikoista on putkilokasvien kasvupaikkoja tai sellaisia selkärangattomien eläinten esiintymispaikkoja, joilla tarvitaan hoitotoimia ravintokasvien elvyttämiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi. Eniten hoitotarvetta on eteläisillä esiintymispaikoilla, etenkin Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten toimialueilla.

Kuvio 5. Eliöryhmittäin ja ELY-keskuksittain niiden paikkojen lukumäärät, joilla tarvitaan kiireellisiä hoito- tai ennallistamistoimia (toteutettava viimeistään vuonna 2021). N = 1 423.

3.5.3 Tiedon lisääminen

Kiireellisesti suojeltavilla lajeilla on toimiluokittain ryhmiteltyinä eniten tiedon lisäämisen tarvetta (5 298 paikkaa, 82 % niistä paikoista, joille sovittiin kiireellisiä toimia; kuvio 6). Yli kolmasosa näistä paikoista on putkilokasvien paikkoja. Selkärangattomilla eläimillä 90 % näistä paikoista on kovakuoriaisten tai perhosten löytöpaikkoja. Suurin osa tiedon lisäämistä edellyttävistä paikoista sijaitsee Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimialueella. Varsin paljon näitä paikkoja on myös Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Hämeessä ja Kaakkois-Suomessa.

Kuvio 6. Eliöryhmittäin ja ELY-keskuksittain niiden paikkojen lukumäärät, joilla tarvitaan kiireellistä tiedon lisäämistä (toteutettava viimeistään vuonna 2021). N = 5 298.

Tiedon lisäämisen tarpeet jaettiin tätä yhteenvetoa tehtäessä vielä neljään ryhmään:

1. paikat, joiden tiedot ovat niin epätarkat, että niitä on etsittävä tiettyä löytöpaikkaa laajemmin potentiaalisista elinympäristöistä (edellyttää ensin karttatarkastelua),
2. paikat, joilla tarvitaan kiireellistä seuranta, nykytilan tarkistusta tai hoito- ja muiden turvaamistarpeiden arviointia,
3. paikat, joiden turvaaminen edellyttää yhteydenottoa yhteistyötahoisiin tietojen tarkentamiseksi tai toimista sopimiseksi ja
4. paikat, joilla tarvitaan tietojen täydentämistä Eliölajit-tietokantaan tai taksonomian selvittämistä.

Monella paikalla useammat edellä mainituista toimista ovat tarpeen yhtäaikaaisesti.

Yli 800 paikalla (N = 817; noin 13 % niistä paikoista, joille sovittiin kiireellistä tiedon lisäämistä) tiettyä esiintymispaikkaa laajemmat kartoitukset ja inventoinnit ovat tarpeen. Niitä tulee kohdentaa etenkin sellaisille alueille, joilta on aiemmin tunnettu kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä tai joilla on lajien kannalta potentiaalisia elinympäristöjä. Yli kolmannes näistä paikoista on jäkälän tunnettuja esiintymisalueita, joilta on vain vanhoja havaintotietoja. Laajempaa kartoitusta edellyttäviä paikkoja on paljon myös putkilokasveilla.

Lähes puolella (N = 2 907; noin 45 %) niistä paikoista, jotka edellyttävät kiireellistä tiedon lisäämistä, on tarpeen käynnistää tai jatkaa säännöllistä seuranta esimerkiksi hoitotoimien vaikutusten arvioimista varten tai tarkistaa esiintymän nykytila ja arvioida samalla muiden turvaamistoimien tarve. Seurattavia ja tarkistettavia paikkoja on eniten putkilokasveilla, mutta niitä on paljon myös selkärangattomilla eläimillä (etenkin perhosilla) ja sammalilla.

Tiedon lisäämiseen luettiin tarve selvittää paikkojen sijaintia ja nykytilaa havaintosijoilta, välittää tietoa lajista ja sen esiintymistä sidosryhmille, sopia esiintymien hoidosta ja muusta turvaamisesta sekä antaa ohjeita hoidon järjestämiseksi. Yhteydenottoja sidosryhmiin tarvitaan yli tuhannella sellaisella paikalla, jonka toimitarpeeksi arvioitiin kiireellinen tiedon lisääminen (N = 1 191, noin 18 %). Eniten näitä paikkoja on selkärangattomilla eläimillä (etenkin perhosilla) ja putkilokasveilla.

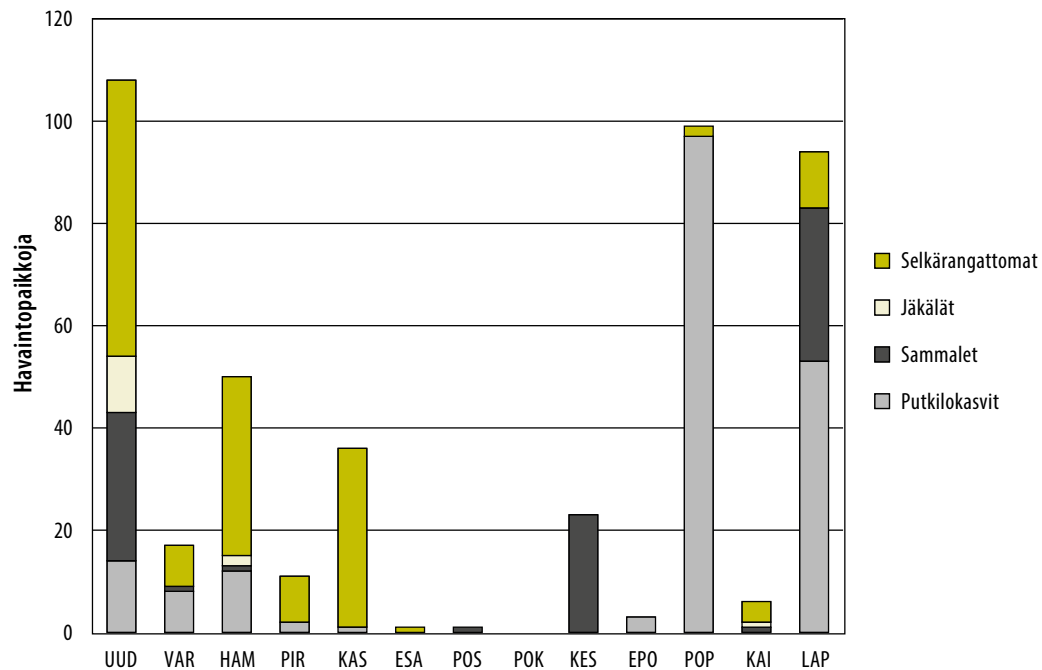
Tiedon lisäämistä on myös tuoreiden havainto- ja hoitotietojen vieminen Eliölajit-tietokantaan, löytöpaikkojen nykytilanteen tarkistaminen erilaisista raporteista, tietokannoista ja muista lähteistä sekä lajille soveltuvien esiintymisalueiden etsiminen kartoilta. Tähän ryhmään katsottiin kuuluvaksi myös lajien taksonomian tarkistaminen. Näitä toimia tarvitaan joka neljännellä sellaisella paikalla, jonka toimitarpeeksi arvioitiin kiireellinen tiedon lisääminen (N = 1 604, 25 %). Ne ovat tarpeen etenkin selkärangattomilla eläimillä (pääosin perhosia) ja putkilokasveilla, usein yhdessä muiden tiedon lisäämiseksi tarvittavien toimien kanssa.

3.5.4 Ottaminen huomioon alueiden käytössä

Ottaminen huomioon alueiden käytössä on kiireellistä 449 paikalla (7 % niistä paikoista, joille sovittiin kiireellisiä toimia; kuvio 7). Lajiesiintymien kiireellisen huomioon ottamisen katsottiin olevan erityisesti tarpeen vireillä olevassa kaavoituksessa, ajankohtaisissa maa- ja metsätalouden hankkeissa, kaivosten ja rakentamisen luvituksessa, virkistyskäytön suuntaamisessa, kohteiden hoito- ja ennallistamistoimien suunnittelussa ja käynnistämisessä sekä teiden, lentokenttien ja radanvarsien hoidon kohdentamisessa ja ajoituksessa. Esille nousi myös meneillään tai suunnitteilla olevia selvitys- (mm. LIFE-hankkeet) ja suojeluhankkeita (mm. METSO-ohjelma), joissa kyseiset lajit tulee erityisesti ottaa huomioon erilaisia intressejä yhteen sovitettaessa. Kaikki uhanalaiset lajit pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon erilaisissa hankkeissa, mutta tätä normaalia ja jatkuvaa lajien huomioimista ei tässä luettu kiireelliseksi.

Tämä toimiluokka tuli todennäköisesti aliarvioiduksi neuvotteluissa, ja vain akuuteimmat, juuri neuvotteluja käytässä esille nousseet tarpeet kirjattiin taulukoihin. Lisäksi erilaisten hankkeiden esille tuomisen aktiivisuus vaihteli alueittain muun muassa käytettävissä olevan ajan sekä käsiteltävien lajien ja esiintymispaikkojen määrän mukaan.

Koska kaavoitus- ja muita maankäyttöhankkeita on vireillä eniten maan eteläosissa, on tunnistetuista kohteista lähes puolet Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Hämeen ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten toimialueilla. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella tunnistetut noin sata kohdetta ovat kahta lukuun ottamatta kalvaskallioisen (*Erigeron acris* subsp. *decoloratus*) ja horkkakatkeron (*Gentianella amarella*) esiintymispaikkoja Kuusamos-
 sa. Niiden huomioon ottaminen vireillä olevassa tien kunnostus- ja kaapelihankkeessa on tarpeen. Myös Lapin ELY-keskuksen toimialueella on kiireellisesti tien kunnostuksessa huomioon otettavia horkkakatkeron esiintymiä. Lähes sadasta Lapin tunnistetusta kohteesta muut ovat kaivos- ja muissa ajankohtaisissa maankäytön hankkeissa huomioon otettavia sammalten ja selkärangattomien eläinten esiintymiä.

Kuvio 7. Eliöryhmittäin ja ELY-keskuksittain niiden paikkojen lukumäärät, joilla tarvitaan kiireellistä lajiesiintymien huomioon ottamista alueiden käytön suunnittelussa (toteutettava viimeistään vuonna 2021). N = 449.

3.6 Sovittujen toimien kiireellisyys ja ajoitus

Kaikki neuvotteluissa kiireellisiksi todetut toimet olisi hyvä toteuttaa niin pian kuin mahdollista. Toimia pyrittiin kuitenkin jakamaan lähivuosille, jotta aluehallinnolle syntyisi mahdollisimman selkeä priorisointijärjestys.

Suojelun tehostaminen arvioitiin valtaosalla paikoista hyvin kiireelliseksi. Yli 40 %:lla niistä paikoista, joilla suojelu on kiireellistä, ovat suojelutoimet tarpeen viimeistään vuonna 2016. Samoin noin 40 %:lla paikoista suojelu on tarpeen ennen seuraavaa uhanalaisuuden arviointia tai luontodirektiivin raportointia eli viimeistään vuonna 2018. Muilla paikoilla suojelutoimia tarvitaan viimeistään vuonna 2021.

Myös hoitotoimet arvioitiin pääosin hyvin kiireellisiksi. Yli puolella (N = 759) niistä paikoista, joilla kiireelliset hoito- tai ennallistamistoimet ovat tarpeen, toimet tulee toteuttaa viimeistään vuonna 2016. Kolmanneksella kiireellistä hoitoa edellyttävistä paikoista toimet ovat tarpeen ennen uhanalaisuuden arviointia ja luontodirektiivin raportointia eli viimeistään vuonna 2018. Muilla paikoilla hoitotoimia tarvitaan viimeistään vuonna 2021. On kuitenkin huomattava, että jonkinlaisia hoitotoimia voidaan tarvita myös muilla paikoilla; neuvotteluissa tunnistettiin vain kaikkein kiireellisimmät hoitotarpeet, jotka ovat välttämättömiä esiintymien säilymiseksi.

Tiedon lisäämistä edellyttävistä paikoista toimet ovat hyvin kiireellisiä (toteutettava viimeistään vuonna 2016) lähes kolmanneksella niistä paikoista, joilla tarvitaan kiireellistä tiedon lisäämistä (N = 1 534). Lähes 60 % tiedon lisäämisen toimista tulee toteuttaa ennen uhanalaisuuden arviointia ja luontodirektiivin raportointia eli viimeistään vuonna 2018. Joka kymmenennellä paikalla toimet tulee toteuttaa viimeistään vuonna 2021.

Kiireellisiä toimia edellyttävillä paikoilla lajit tulee useimmiten ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelussa ja muussa toiminnassa heti, jatkuvasti tai aivan lähivuosina.

3.7 Sovittujen toimien vastuutahot

Sovittujen toimien järjestämisen vastuutahoiksi määriteltiin yksityismailla pääasiassa kyseinen ELY-keskus. Metsähallituksen hallinnoimilla mailla Metsähallituksen luontopalvelut ottaa tarvittaessa yhteyksiä Metsätalous Oy:öön turvaamistoimista sopimiseksi. Asiantuntijat ottivat selvitettyihin havaintopaikkojen tarkentamista havaintoaloilta, taksonomian selvittämistä ja myös joidenkin paikkojen nykytilan tarkistuksia. Pääosa Eliölajit-tietokannan korjauksista sovittiin tehtäväksi SYKEssä, mutta tietokannan tietoja sovittiin tarkennettaviksi myös Metsähallituksessa ja ELY-keskuksissa.

Suojelutoimet ovat pääosin ELY-keskusten vastuulla (yli 90 % niistä paikoista, joilla kiireelliset suojelutoimet ovat tarpeen). Muutamalla paikalla tarvitaan ympäristöministeriön käynnistämisiä toimia. Metsähallitus edistää suojelua hallinnoimillaan mailla.

Myös hoitotoimien järjestäminen on pääosin ELY-keskusten vastuulla (N = 890 paikkaa; 63 % niistä paikoista, joilla kiireellinen hoito on tarpeen). ELY-keskusten tehtävänä on sopia yksityismaiden hoitotoimista yhteistyötahojen, kuten esimerkiksi kuntien, maanomistajien, Metsäkeskuksen ja seurakuntien kanssa ja ohjeistaa hoidon toteutusta yhdessä asiantuntijoiden kanssa. Metsähallitus vastaa hoito- ja ennallistamistoimista hallinnoimillaan mailla ja toteuttaa myös yksityismaiden suojelualueiden hoitotoimia sopimalla niistä yhdessä ELY-keskusten kanssa. ELY-keskusten ja Metsähallituksen vastuita yksityismaiden hoidon toteutuksessa tulisi selvittää.

Kahdella kolmasosalla niistä paikoista, joilla on kiireellistä tiedon lisäämisen tarvetta, pääasiallinen vastuu on ELY-keskuksilla (N = 3 868). Metsähallitus vastaa nykytilan selvityksistä ja muusta tiedon lisäämisestä joko yksin tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähes kolmasosalla kiireellistä tiedon lisäämistä edellyttävistä paikoista. Eliöryhmäkohtaisten työryhmien ja muiden lajiasiantuntijoiden asiantuntemusta tarvitaan noin 10 %:ssa niistä paikoista, joilla on kiireellistä tiedon lisäämisen tarvetta.

Ottaminen huomioon alueiden käytön suunnittelussa ja muussa toiminnassa on pääosin ELY-keskusten vastuulla. Toimet ovat yleensä lajien huomioon ottamista kaavoituksessa sekä yhteydenottoja Metsäkeskukseen, yrityksiin tai teiden, ratavarsien ja muiden julkisten paikkojen hoidosta vastaaviin tahoihin. Metsähallitus vastaa lajien huomioon ottamisesta hallinnoimillaan mailla.

4 Tulosten arviointi

4.1 Eliölajit-tietokannan tietojen täydentäminen ja parantaminen

Eliölajit-tietokannan tietosisältö on parantunut huomattavasti neuvottelujen yhteydessä. Neuvotteluissa tarkennettiin kiireellisesti suojeltavien lajien paikka- ja havaintotietoja tietokantaan yhdessä lajiasiantuntijoiden kanssa. Asiantuntijoita pyydettiin tarkentamaan havaintopaikkojen kuvauksia ja koordinaatteja myös neuvottelujen jälkeen.

Vuosina 2012–2016 tietokantaan tehtiin korjauksia tai lisäyksiä kaikkiaan yli 30 000 tietueeseen. Kiireellisesti suojeltavien lajien uusia paikkoja tallennettiin tuona aikana tietokantaan noin 4 500 kpl. Uusista paikoista suurin osa on joko tallennettu tai viety Eliölajit-tietokantaan excel-taulukoista SYKEssä. Samoin pääosa tietokantaan vanhoille paikoille tehdyistä muutoksista on tehty SYKEssä. Uusia paikka- ja havaintotietoja on tallennettu paljon myös ELY-keskuksissa ja Metsähallituksessa.

Keskusteluissa ja muistioissa korostettiin, että vain tietojärjestelmissä oleva riittävän tarkka ja ajantasainen tieto mahdollistaa turvaamistoimien toteutuksen ja toimista sopimisen muiden toimijoiden kanssa. Neuvottelujen yhteydessä tehdyt havaintopaikkojen paikan tilojen arvioinnit, koordinaattien tarkennukset ja muut korjaukset auttavat aluehallinnon toimijoita suunnittelemaan ja kohdentamaan turvaamistoimia tarkoituksenmukaisesti. Tietokannan tietosisältö paranee ja täydentyykin jatkuvasti, kun havaintotietojen tarkkuuden ja ajantasaisuuden merkityksestä on yhteinen ymmärrys.

4.2 Valtakunnallinen priorisointi alueilla tehtävän työn tukena

Vuoden 2016 lopulla ELY-keskuksilta ja Metsähallituksen lajisuojelun vastuuhenkilöltä tiedusteltiin, miten priorisointineuvottelujen tuloksia on hyödynnetty ELY-keskusten ja Met-

sähallituksen toiminnassa. Seuraavassa esitetyt arviot neuvottelujen tuloksista perustuvat näihin haastatteluihin (tarkemmin liitteessä 2) ja neuvottelujen muistioihin.

Neuvotteluissa tunnistettiin valtakunnallisesti kiireellisimpiä toimia vaativat lajit ja niiden esiintymät. ELY-keskuksissa ei ole riittävästi voimavaroja perehtyä uhanalaisten lajien valtakunnalliseen tilanteeseen. Tämän vuoksi neuvotteluissa tuotetut taulukot toimintasuunnitelmiseen ovat olleet ensisijaisena ohjenuorana alueilla tehtäviä lajisuojelun töitä suunniteltaessa. Taulukoita on käytetty apuna tunnistettaessa kiireellisimpiä selvitys- ja rajuuskohteita, hoidettavia kohteita sekä ohjaamassa seuraavan kesän maastotöitä. Esimerkiksi Lapin ELY-keskuksessa on tuotettu paikkatietoaineisto, jossa kiireellisiä toimitarpeita edellyttävät kohteet on merkitty karttapohjalle erilaisilla symboleilla toimiluokittain. Tämä helpottaa maastotöiden kohdentamista maantieteellisesti laajan Lapin ELY-keskuksen toimialueella. Myös Metsähallituksessa priorisointineuvotteluiden tulokset ovat selkiyttäneet toiminnan suuntaamista tärkeimmille kohteille, vaikka esiintymien hoito ja ennallistamistyöt ovatkin siirtymässä osaksi suurempia hankkeita.

Kaikista eliöryhmistä ei ole käytettävissä riittävän tarkkoja paikkakohtaisia tietoja toimitarpeessa olevista lajeista. Neuvotteluissa tunnistetut lajistokeskittymät ovatkin auttaneet kohdentamaan hoitotoimia ja lajist selvityksiä lajistollisesti arvokkaimmille alueille (liite 1).

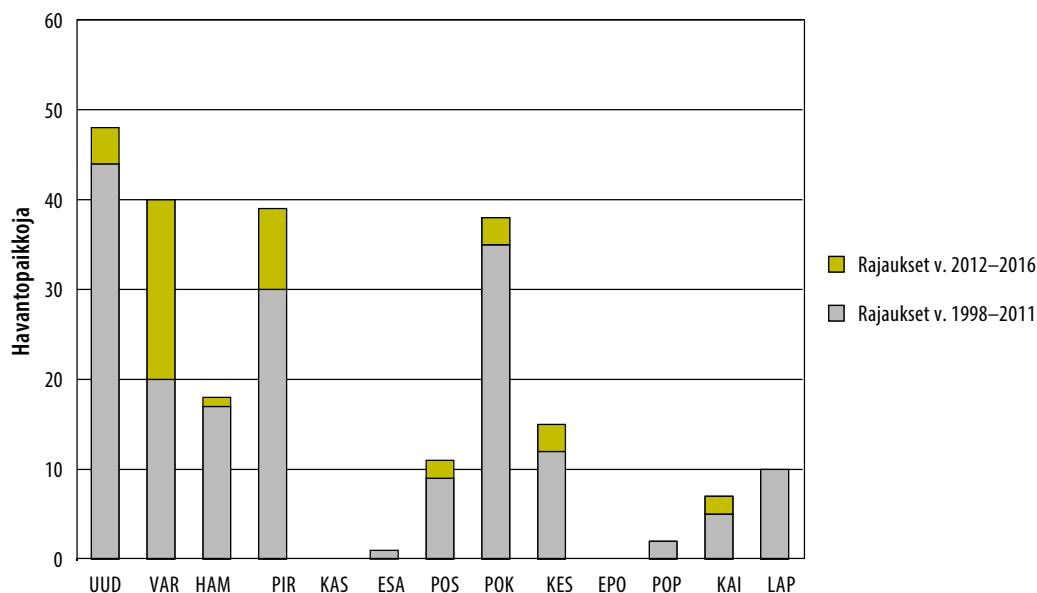
Tarvittavien toimien toteuttaminen edellyttää yleensä yhteydenottoja maanomistajiin ja muihin toimijoihin. Neuvotteluissa on pyritty tunnistamaan, mitkä ovat kiireellisimpiä tarpeita välittää tietoa sidosryhmille lajien esiintymisestä ja niiden turvaamiseksi tarvittavista toimista ja millaisia neuvotteluja ja sopimuksia turvaamistoimien järjestäminen edellyttää muiden toimijoiden kanssa.

4.3 Toteutetut turvaamistoimet

Seuraavassa tarkastellaan tähän mennessä toteutettuja kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimia tietojärjestelmien ja aluehallinnon haastattelujen pohjalta (liite 2).

4.3.1 Suojelutoimet

Suojelualuetietojärjestelmässä (SATJ) oli 17.5.2017 yhteensä 229 voimassa olevaa rajauspäättöstä 11 ELY-keskuksen ja 70 kunnan alueelta (kuviot 8). Rajauspäättöksiä on tehty noin 100 lajille, joista noin 60 on kiireellisesti suojeltavia lajeja. Järjestelmässä olevista päätöksistä valtaosa oli tehty ennen vuotta 2012 ja vain 44 vuosina 2012–2016. Vuosina 2012–2016 tehdyistä rajauksista 39:ssä esiintyy kiireellisesti suojeltavia lajeja (yhteensä 25 lajia).

Kuvio 8. Erityisesti suojeltavien lajien voimassa olevien rajauspäätösten lukumäärät ELY-keskuksittain. N = 229. Suojelualuetietojärjestelmä (SATJ) 17.5.2017.

Järjestelmässä on eniten rajauksia Uudeltamaalta. Tuoreista rajauksista yli puolet on Varsinais-Suomesta. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa ei ole tehty vielä yhtään rajauspäätöstä. Useimpien ELY-keskusten toimialueilla on kuitenkin lukuisia eri vaiheissa vireillä olevia rajauspäätöksiä, arviolta yhteensä noin 50 kpl. Eniten vireillä olevia rajauspäätöksiä on sammalille, mutta joitakin rajauksia on vireillä myös jäkälille, putkilokasveille ja perhosille. Meriuposkuoriaisen (*Macropylea pubipennis*) esiintymien rajaamisen periaatteista on keskusteltu rannikon ELY-keskusten yhteistyönä.

Kaikki LUOTO-järjestelmään aikanaan tallennetut erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätökset tuotiin Suojelualuetietojärjestelmään sen käyttöönoton yhteydessä. Kaikki tehdyt rajaukset eivät nähtävästi kuitenkaan olleet LUOTO-järjestelmässä ja tämän vuoksi niitä puuttuu edelleen SATJ:stä. Jatkossa kaikki uudet rajauspäätökset tehdään Suojelualuetietojärjestelmässä. SYKEen oli 13.3.2017 mennessä toimitettu kopio 212 rajauspäätöksestä. Hertan Eliölajit-osiossa oli vuoden 2016 lopulla tieto 217 ERA-rajauksesta. Näissä rajatuissa kohteissa oli kaikkiaan 592 seurattavan lajin paikkaa, joista 256 oli kiireellisesti suojeltavien lajien paikkoja (Eliölajit-tietokanta 2.11.2016).

Eri lähteissä olevia rajauspäätöksiä vertailtaessa voidaan arvioida, että kaikkiaan rajauspäätöksiä on tehty noin 230–250 kpl. ELY-keskuksia pyydettiin (4.11.2016) täydentämään puutteellisia tietoja erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätöksistä Suojelualuetietojärjestelmään sekä rajatuissa esiintymissä sijaitsevien lajien havainto- ja paikkatietoja Eliölajit-tietokantaan. Suojelualuetietojärjestelmän tiedot ovatkin nyt päivittyneet ja lokakuussa

2017 siellä oli 239 voimassa olevaa rajauspäätöstä (SATJ 11.10.2017). Myös Eliölajit-tietokantaan on tallennettu sieltä puuttuvia rajattujen kohteiden lajihavaintoja.

Osa maastaselvitysten pohjalta tehdyistä erityisesti suojeltavien lajien rajausehdotuksista toteutetaan rajausta laajempina METSO-kohteena tai luontotyyppirajauksena. METSO-kohteiksi ovat tulossa esimerkiksi napakinnassammalen (*Scapania spitsbergensis*) uusi löytöpaikka Keski-Suomessa ja lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) esiintymispaikka Varsinais-Suomessa. Kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä on mukana myös muissa METSO-kohteissa.

Soidensuojeluohjelman kohteissa ei juuri esiinny kiireellisesti suojeltavia lajeja, monilla alueilla toteutetut soidensuojelukohteet eivät ole lajistollisesti arvokkaimpien kohteiden joukossa. Avosuot ovat lajien kannalta tärkeitä elinympäristöjä, mutta niiden suojelua ei voida toteuttaa puustoa maanomistajalle korvaamalla.

4.3.2 Hoito- ja ennallistamistoimet

Eliölajit-tietokantaan on tallennettu toistaiseksi varsin vähän toteutettuja hoitotoimia. Osa tehdyistä toimita on tallennettu väärin esimerkiksi havaintopaikan tai havainnon kuvaukseen taikka havainnon lisätietoihin. Nämä tiedot eivät siten tulleet mukaan vuoden 2016 loppulla tehtyihin turvaamistoimien toteuttamista koskeviin Eliölajit-tietokannan poimintoihin.

Eliölajit-tietokantaan oli vuoden 2016 loppuun mennessä korjattu tai tallennettu kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimia noin 1 100 tietueeseen. Tiedot koskivat 468 erillistä esiintymää. Hoito- ja muista turvaamistiedoista pääosa koskee ennen priorisointineuvotteluja eli ennen vuotta 2012 tehtyjä turvaamistoimia. Vain 168 esiintymässä oli tietoja tuoreista, vuosina 2012–2016 tietokantaan lisätyistä turvaamistoimista, mutta niistäkin vain noin 90 esiintymään oli kirjattu neuvottelujen jälkeen toteutettuja toimia.

Useimpien ELY-keskusten toimialueilla on kuitenkin käynnistetty uusia esiintymien hoitoja ja jatkettu tai tehostettu aiemmin aloitettuja hoitotoimia neuvotteluissa sovitun mukaisesti (liite 2). Pääosa ELY-keskuksissa toteutetuista hoitotoimista on tehty ympäristöministeriön uhanalaisten lajien suojelu- ja hoitomomentin määrärahan turvin. Useilla alueilla on jatkettu aiemmin aloitettuja putkilokasvien hoitoja etenkin perinnebiotoopeilla (mm. UUD, KES, VAR, POK, ESA, EPO, HAM, POP). Radanvarsilla olevien hyönteisesiintymien säilyttämiseksi on aloitettu ja jatkettu ravintokasvien esiintymien hoitotoimia useilla alueilla. Hyönteisten esiintymispaikkojen hoitokohteita on aloitettu, esimerkiksi palosirkkan (*Psophus stridulus*) esiintymispaikoilla (UUD, ESA, KAS) sekä pikkusiniisiiven (*Cupido minimus*) ja kalliosiniisiiven (*Scolitantides orion*) esiintymispaikoilla (HAM). Myös useita hyönteisten lajistokeskittymiä on hoidettu (etenkin UUD, POK, ESA, KAS, POS).

Metsähallituksessa on toteutettu kiireellisesti suojeltavien lajien hoito- ja ennallistamistoimia toistaiseksi vain valtionmailla, vaikka myös yksityisillä suojelualueilla tarvittavien hoitotoimien vastuutahoksi sovittiin pääsääntöisesti Metsähallitus. Joillakin yksityismaiden suojelualueilla hoidon jatkamisen vastuutahoksi nimettiin kuitenkin edelleen ELY-keskus tai kunta. Metsähallituksessa toimia on toteutettu lähinnä viime vuosina ja osa niistä on vielä tallentamatta Eliölajit-tietokantaan. Vastaisuudessa suojeltavien lajien uudet tiedot ja esiintymispaikoilla toteutetut toimenpiteet tallennetaan Metsähallituksen LajiGIS-järjestelmään.

Metsähallituksen luontopalvelut arvioi kaikkien valtionmailla esiintyvien kiireellisesti suojeltavien lajien toimitarpeita säännöllisesti ja myös uudet havainnot otetaan viipymättä tarkasteluun. Suojelualueilla toimet kohdennetaan ensisijaisesti kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamiseen. Luontopalvelut sopii vuosina 2016–2017 Metsätalous Oy:n kanssa metsätalousalueilla esiintyvien kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymien turvaamiseksi tarvittavista toimita. Joitakin ennallistamis- ja hoitotoimia on jo aloitettu metsätalousmailla. Esimerkiksi Sodankylän Virnikkavaara ja Tervolan Haapalehto on ennallistettu kiireellisesti suojeltavien sammalten elinympäristöjen parantamiseksi. Myös Imatran Immolan lentokentän paahdealueita on hoidettu ja Taipalsaaren ampuma-alueen läheisiä paahdealueita hoidetaan vuosina 2018–2019.

4.3.3 Tiedon lisäämiseksi tehdyt toimet

Neuvotteluissa sovitun mukaisesti tunnettuja esiintymiä on seurattu (etenkin hyönteisten, sammalten ja putkilokasvien esiintymispaikkoja). Myös laaja-alaisempia levinneisyydeltään heikosti tunnettujen lajien inventointeja on käynnistetty sekä ELY-keskuksissa että Metsähallituksessa. Soidensuojeluohjelmaan liittyvissä inventoinneissa on löytynyt lukuisia uusia kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä, muun muassa suoperhosista ja nummirahkasammaleesta (*Spahgnum molle*). Metsähallituksessa on useilla alueilla tehty kohdennettuja tiettyyn lajiin tai lajiryhmään painottuvia selvityksiä potentiaalisilla habitaateilla.

Asiantuntijoiden tehtäviksi jääneiden tarkistusten ja tiedustelujen tuloksista ei ole toistaiseksi saatu tietoa. Suomen Perhostutkijain Seuralle on heidän pyynnöstään lähetetty marraskuussa 2016 poiminta yli 200:sta neuvottelussa mukana olleesta havaintopaikasta, joiden paikkatietoja tulisi tarkentaa havaitsoijilta. Lisäksi vuoden 2017 jatkoneuvotteluissa näitä tarkistustarpeita ilmeni yli 80 paikalla.

INVENTOINTEJA ON TEHTY ESIMERKIKSI SEURAAVIEN LAJIEN/ LAJIRYHMIEN ESIINTYMISALUEILLA:

Putkilokasvit:

- Horkkakatkerro ja ketokatkerro (*Gentianella amarella* ja *G. campestris*), LAP, POP
- Punavalkku (*Cephalantera rubra*), suolapunka (*Samolus valerandi*), kalliorikko (*Saxifraga adscendens*) ja ketokatkerro (*Gentianella campestris*), UUD
- Satakunnan putkilokasvit, VAR
- Rantaorvokki (*Viola persicifolia*), KAS
- Ketonukin (*Androsace septentrionalis*) nykytilan selvitys, HAM
- Perinnebiotooppien lajistosiselvitykset, POK
- Idänkurhon (*Carlina biebersteinii*) seuranta, ESA
- Rannikon putkilokasvien seuranta (mm. nelilehtivesikuusi *Hippuris tetraphylla*, pohjansorsimo *Arctophila fulva*, lietetar *Persicaria foliosa*, ruijanesikko *Primula nutans* subsp. *finmarchica* var. *jokelae*), POP
- Paunikon (*Crassula aquatica*) Vaalan kohteiden inventointi ja tietojen tallennus, POP

Sammalet:

- Purolaakasammal (*Plagiothecium platyphyllum*) ja etelänuurresammalen (*Zygodon conoideus*) kasvupaikat Puolangan Repokalliolla, KAI
- Useita sammalten esiintymispaikkoja, UUD
- Nummirahkasammal (*Sphagnum molle*), EPO
- Satakunnan sammalet, VAR
- Sammalselvityksiä, POS

Sienet:

- Uhanalaisten sienien inventointi Puijolla, POS

Hyönteiset:

- Loistokaapuyökkönen (*Cucullia argentea*), viirupikkumittari (*Eupithecia pernotata*), ajuruohovarsikoi (*Klimeschia transversella*), purtojuurisurviaiskoi (*Nemophora cupriacella*), KAS
- Luhtakultasiipi (*Lycaena helle*), LAP
- Hyönteisten esiintymien seuranta, KES
- Hyönteiset, etenkin juurilasiipi (*Bembecia ichneumoniformis*), VAR
- Suovenhokas (*Nola karelica*), POK, EPO, KAS
- Kultasurviaiskoi (*Nemophora metallica*), ESA
- Perhosselvityksiä, HAM
- Pistiäisselvitys, POS

4.3.4 Lajiesiintymien ottaminen huomioon alueiden käytön suunnittelussa

Uhanalaisten lajien esiintymät pyritään ottamaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Lajien esiintymätietoja on kaavoituksesta vastaavien tahojen käytettävissä ja lajisuojelun tarpeita nostetaan esille lausunnoissa.

Yhteistyötahoihin on otettu yhteyksiä turvaamistoimien järjestämiseksi. Useimmissa ELY-keskuksissa on toimivat yhteydet tienhoidosta vastaavien henkilöiden kanssa: paikkatietoja vaihdetaan ja esiintymiä merkitään maastoon, jotta ne voidaan ottaa huomioon tienvarsien niitossa ja ajoittaa niitot lajien kannalta sopivimpaan ajankohtaan. Uusien teiden rakentamisen ja teiden kunnostusten yhteydessä on korostettu pientareiden multtaamisen välttämistä, jotta paahdelajeille sopivien elinympäristöjen säilyminen tai lisääminen voidaan turvata. Tästä on saatu hyviä kokemuksia esimerkiksi Kaakkois-Suomessa.

Lentokenttien hoidosta vastaavien tahojen kanssa on sovittu sopivista hoitomenetelmistä ja hoidon ajoituksesta. Kaakkois-Suomessa on laadittu Utin ja Lappeenrannan kentille hoitosuunnitelmat, joiden toteutus on aloitettu kesällä 2017 asiantuntijoiden ohjeistamana.

Radanhoidosta vastaaviin tahoihin ei ole yleensä ollut yhteyksiä yksittäisiä kohteita lukuun ottamatta. Yhteistyötä on ollut etenkin palosirkan esiintymien hoidon järjestämiseksi.

ELY-keskuksista on otettu yhteyksiä kuntiin kiireellisesti suojeltavien lajien huomioon ottamiseksi ja hoitojen järjestämiseksi. Esimerkiksi Uudellamaalla on neuvoteltu Helsingin ja Lohjan kuntien ympäristötoimen kanssa ja Etelä-Savossa järjestetään kaikkien kuntien kanssa keskustelut vuosittain. ELY-keskusten ja Metsähallituksen väliset yhteydet ovat pääosin toimivat, useilla alueilla pidetään palavereja säännöllisesti. Perinneympäristöjen hoidossa on yhteistyötä mm. ProAgrian kanssa ja vieraslajien torjunnassa tehdään yhteistyötä useiden muiden toimijoiden kanssa.

5 Kiireellisesti suojeltavien lajien jatkotoimien tarpeen arviointi

Kiireellisesti suojeltavien lajien jatkoneuvottelujen tarvetta arvioitiin vuoden 2016 lopulla Eliölajit-tietokannasta otetun poiminnan avulla. Vuosina 2012–2016 käytyjen neuvottelujen kuluessa tietokantaan tallennettuja uusia havainto- ja paikkatietoja verrattiin neuvotteluissa tarkasteltuihin paikkoihin ja havaintoihin. Tulosten perusteella arvioitiin eliöryhmittäin ja ELY-keskuksittain tarvetta järjestää uusintaneuvottelut uusien paikkojen toimitarpeiden arvioimiseksi (luvut 5.1–5.5).

Eliölajit-tietokantaan oli vuoden 2016 loppuun mennessä lisätty yli 6 700 havaintoa kaikkiaan 379 kiireellisesti suojeltavan lajin 4 875 havaintopaikalle. Etenkin pohjoisessa useat uusina tallennetut putkilokasvien, sammalten ja sienten havaintopaikat näyttivät liittyvän aiemmin käsiteltyihin paikkoihin eikä niiden toimitarpeita ole siksi tarpeen enää arvioida erikseen. Uusista paikoista 36 % oli Kaakkois-Suomen ja 25 % Hämeen ELY-keskusten toimialueilla. Eniten turvaamistarpeiden tarkastelun tarvetta havaittiin olevan selkärangattomilla eläimillä.

Neuvotteluissa ei käsitelty kiireellisesti suojeltavista lajeista näkinpartaisleviä, nisäkkäitä, lintuja, sammakkoeläimiä, kaloja eikä nilviäisiä. Nilviäisistä käsiteltiin kiireellisesti suojeltavan isosulkukotilon turvaamistarpeet Hämeen ELY-keskuksen toimialueella vuonna 2017 (10 havaintopaikkaa) ja erityisesti suojeltavan kalkkisiemenkotilon (*Vertigo geyeri*) Kuusamon havaintopaikkojen turvaamistarpeet Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen neuvottelussa vuonna 2015 (16 havaintopaikkaa). Rupiliskon, naalin ja saimaannorpan tilanne ja turvaaminen Manner-Suomessa on selvillä ja tarvittavista toimita on sovittu. Juoksujalkaisia ei ole ryhmänä käsitelty, koska ryhmän ainoasta kiireellisesti suojeltavaksi arvioidusta lajista, tammijuoksiaisesta (*Geophilus truncatus*), ei ole toistaiseksi lainkaan tietoja Eliölajit-tietokannassa. Näkinpartaislevien, kalojen ja lintujen turvaamistarpeita tulee arvioida lähivuosina ensin valtakunnallisesti ja sopia, miten alueellinen käsittely on järkevintä toteuttaa, jos se on tarpeen.

Vuosina 2012–2017 käytyjen neuvottelujen tuloksia, eli sovittujen toimien toteutumista, tulisi seurata säännöllisesti. Toistaiseksi seuranta on toiminut vaihtelevasti. Toteutuneiden

turvaamistoimien seurannan järjestäminen yhdenmukaisesti olisikin tärkeää jatkotyön kannalta.

Toteutettuja turvaamistoimia on pyydetty neuvotteluissa ja niiden jälkeen tallentamaan viipymättä Hertta Eliölajit-tietokannan esiintymissä tätä tarkoitusta varten oleviin kenttiin. Samalla tulisi tarkistaa ja päivittää järjestelmässä olevat paikan kuvaukset ajan tasalle. Tätä työtä on jatkettu neuvottelujen jälkeen.

Osa toimijoista kirjaa toteutuneita toimia omiin excel-taulukoihin oman työnsä tueksi. Nämä tiedot eivät ole muiden toimijoiden tai arviointien ja raportointien käytettävissä.

Metsähallitus tallentaa tiedot omien vastuukohteidensa havainnoista, paikoista ja turvaamistoimista LajiGIS-järjestelmään.

Seuraavassa tarkastellaan jatkotoimien tarvetta eliöryhmittäin.

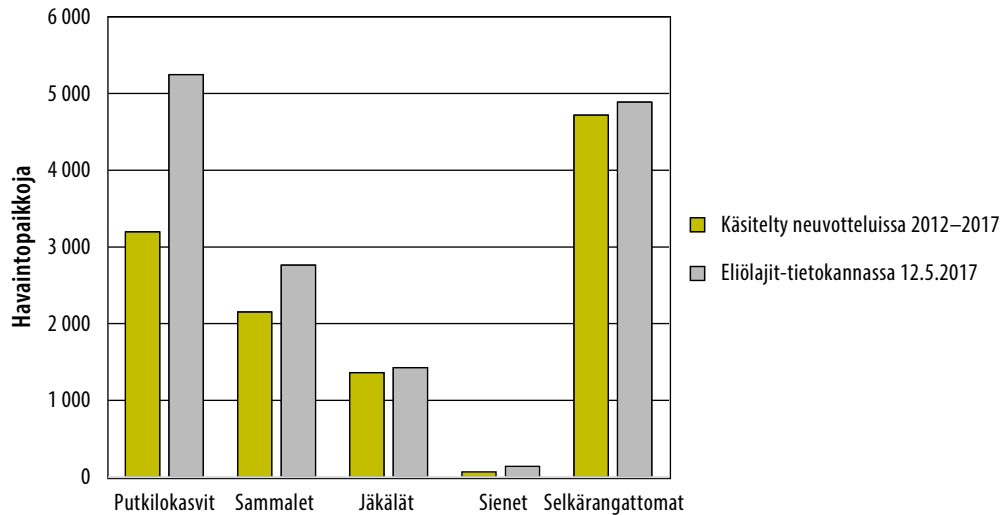
5.1 Putkilokasvit

Putkilokasvien tietoja oli täydennetty Eliölajit-tietokantaan noin 1 100 paikalla. Niistä noin 700 paikan tietoja oli korjattu tai niille oli lisätty uusia havaintoja. Tietokantaan oli lisätty noin 300 uutta olemassa olevaksi tai epävarmaksi arvioitua havaintopaikkaa. Niistä yli puolet liittyi aiemmin käsiteltyihin esiintymäkokonaisuuksiin tai paikkoihin eikä niiden toimitarpeita ollut tarpeen enää erikseen tarkastella. Kokonaan uusia paikkoja oli 123, valtaosa niistä suojelun ulkopuolella. Putkilokasvien uusista paikoista pääosa oli Lapissa, noin 10 paikkaa oli sekä Varsinais-Suomessa, Hämeessä että Pohjois-Pohjanmaalla kussakin. Yli 60 % uusista paikoista oli paunikon (*Crassula aquatica*), horkkakatkeron (*Gentianella amarella*), kangasraunikin (*Gypsophila fastigiata*), ruijanesikon (*Primula nutans* subsp. *finmarchica*) ja etelänhoikkaängelmän (*Thalictrum simplex* subsp. *simplex*) esiintymispaikkoja.

Putkilokasvien tilanne ja toimitarpeet ovat ELY-keskuksissa hyvin selvillä. Tämän vuoksi erillisiä putkilokasvien uusintaneuvotteluja ei pidetty tarpeellisina. Putkilokasvien toimitarpeita otettiin esille vuonna 2017 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Lohjan kunnan neuvotteluissa.

KIIREELLISESTI SUOJELTAVIEN LAJIEN PRIORISOINTINEUVOTTELUT
VUOSINA 2012–2017. YHTEENVETO

Kuvio 9. Kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimien neuvotteluissa vuosina 2012–2017 käsiteltyjen ja Eliölajit-tietokannassa olevien havaintopaikkojen lukumäärät eliöryhmittäin. Eliölajit-tietokanta 12.5.2017, mukana olemassa oleviksi (+) tai epävarmoiksi (?) arvioidut havaintopaikat.

Kuviossa 9 esitetty Eliölajit-tietokannan (tilanne 12.5.2017) kiireellisesti suojeltavien putkilokasvien havaintopaikkojen suuri määrä selittyy suurelta osin sellaisista Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskusten toimialueilla esiintyvistä lajeista, joilla on paljon käsittelemättä jätettyjä havaintopaikkoja. Näiden lajien esiintymispaikoilla tarvittavat toimet sovittiin neuvotteluissa lajikohtaisesti (ks. oheinen tietolaatikko).

KIIREELLISESTI SUOJELTAVAT PUTKILOKASVIT, JOIDEN TURVAAMISTARPEISTA SOVITTIIN LAJIKOHTAISESTI:

- Upossarpio (*Alisma wahlenbergii*): Viime vuosina Perämerellä on löydetty lukuisia uusia esiintymiä, myös aiempaa syvemmältä (1-1,3 m) ja kauempaa rannikosta mm. vedenalaisen luonnon (VELMU) kartoituksissa. Seurannan yhteydessä on selvittävää lajin esiintymistä aiempaa laajemmin ja ulompaa saarten ympäristöstä. Eliölajit-tietokannan tietoja tulee täydentää ja muodostaa esiintymiä tarkoituksenmukaisesti.
- Paunikko (*Crassula aquatica*): Tietoja on koottu ja vanhoja paikkoja tarkistettu useiden ELY-keskusten alueilla. Lajin keskeisimmällä esiintymisalueella Pohjois-Pohjanmaalla osa esiintymistä on laajoja, mutta vuosittaiset vaihtelut ovat suuria. Osa esiintymistä on laidunnuksessa. Oulun kohteet ovat Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen tiedossa ja ne otetaan huomioon hankkeista annetuissa lausunnoissa. Natura-alueilla olevat esiintymät eivät kaipaavia toimia. Oulujärven esiintymisalueita (mm. Vaala, Paltamo, Kajaani) selvitetään yhteistyössä Kainuun ELY-keskuksen kanssa.
- Kalvaskallioinen (*Erigeron acris* subsp. *decoloratus*): Lajilla on elinvoimainen luonnontilainen kanta Kuusamossa Oulankajoen rannoilla ja kalliohylläillä. Siellä nykytilan selvittäminen todettiin tarpeelliseksi ennen vuotta 2020 (Metsähallitus). Teiden varsilla on lyhytikäisiä esiintymiä, joiden tilanne tulisi selvittää tunnettujen esiintymien ympäristössä laajemmin. Samalla tulee selvittää tienvarsilla horkkakatkeron (*Gentianella amarella*) esiintymistä ja sopia hoidosta tienhoidosta vastaavien kanssa (viimeistään 2018, Metsähallitus ja POPELY yhdessä). Paikat tulee yhdistää esiintymiksi ja ne tulee ottaa huomioon hankkeissa. Nykytilan kartoitus Oulankajokivarressa tehtiin vuosina 2016–2017. Lajin koko potentiaalisiin esiintymisalue jokivarressa on kävelty läpi systemaattisesti.
- Kangasraunikki (*Gypsophila fastigiata*): Laji esiintyy Kuusamossa luontaisesti avoimina säilyvillä kalkkikallioilla. Pessanvaaran ympäristön kallioiden selvittämistä on edellytetty kaavahankkeesta annetussa lausunnossa. Muiden paikkojen nykytilan selvitys on tarpeen ennen vuotta 2021, sillä paikoilla on uhkia ja niihin kohdistuu erilaisia hankkeita.
- Nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*): Perämerellä on puhtaita esiintymiä saarten ympäristössä, ainakin Krunneilla, Kotakarilla, Lamunkarilla ja Isomatalalla. Parhailla kohteilla laidunnus ei ole lajille hyväksi, laitumilla voidaan korkeintaan säilyttää pieniä hiipuvia esiintymiä. Ehdotettiin tutkimusta (esim. pro gradu -selvitys) geneettisten sopeumien selvittämiseksi; aineistoa tulee koota myös Jäämereltä ja Ruotsista. Ehdotettiin myös vuosittaista populaatiodynamiikan seuranta joillakin paikoilla vuotuisten syklien selvittämiseksi. Tuoreet tiedot tulee koota Eliölajit-tietokantaan, etenkin Rahjasta. Puhtaiden ja risteymäyksilöiden esiintyminen tulee kirjata tietokantaan selvästi (risteytyminen lamparevesikuusen, *H. vulgaris*, kanssa arvioidaan uhaksi luontodirektiivin raportoinnissa).

- Lietetatar (*Persicaria foliosa*): Lajin esiintymistä on selvitetty Oulun kaupungin alueella viime vuosina. Selvityksiä jatketaan Perämeren jokisuistoissa ja laji otetaan huomioon suunnitelmista annettavissa lausunnoissa Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskuksissa. Lajin tilanne maan sisäosissa järvien rannoilla on heikentynyt, ja näiden alueiden esiintymispaikkojen turvaamistarpeet käsiteltiin paikkakohtaisesti.
- Ruijanesikko (*Primula nutans* subsp. *finmarchica*): Lajin tilanne Perämeren rantaniityillä on toistaiseksi melko hyvä, monet esiintymät ovat hoidossa. Oulun eteläpuoliset esiintymät ovat kapeilla rantavyöhykkeillä, ne ovat jääeroosiosta riippuvaisia eikä niiden hoito ole tarkoituksenmukaista. Muhosmuodostuman laakeat rantaniityt kaipaavat jatkuvaa hoitoa, jonka jatkuminen tulisi turvata. Tehdyt hoidot tulee tallentaa tietokantaan. Seurantamielessä voidaan selvittää kehitystä muutamilla paikoilla (mm. Rahja), muiden paikkojen tarkistukset ovat tarpeen esimerkiksi vuosina 2021–2025.
- Ruosteheinä (*Schoenus ferrugineus*): Lähes kaikki esiintymät ovat Kuusamossa. Useilla paikoilla on uhkia ja kiireellinen tarkistustarve (toimet toteutettava viimeistään 2018). Epätarkasti ilmoitettujen paikkojen tilannetta tulee tarkastella ennen maastokäyntejä karttojen, soidensuojeluaineistojen ja vanhojen näytteiden avulla.

5.2 Sammalet

Sammalille oli lisätty uusia tietoja noin 1 000 havaintopaikalle. Niistä uusia olemassa oleviksi tai epävarmoiksi arvioituja paikkoja oli 356. Eniten uusia paikkoja oli Lapissa (lähes puolet uusista paikoista), Varsinais-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla. Suojelun ulkopuolella uusista paikoista oli noin 70 % ja ne sijaitsivat noin 130 erillisellä esiintymisalueella. Eniten uusia suojelemattomia paikkoja oli lapinsirppisammalella (*Hamatocaulis lapponicus*), nummirahkasammalella (*Sphagnum molle*) ja harsosammalella.

Kuviossa 9 esitetty Eliölajit-tietokannan kiireellisesti suojeltavien sammalten havaintopaikkojen määrä on selvästi suurempi kuin neuvotteluissa käsiteltyjen havaintopaikkojen määrä. Lapissa valtionmailla olevien uusien kiireellisesti suojeltavien sammalten havaintopaikkojen turvaamistarpeet ovat hyvin tiedossa ja tarvittavia toimia pyritään toteuttamaan. Lisäksi Lapin yksityismaiden uusista suojelun ulkopuolella olevista paikoista on pääosalle joko tehty rajausehdotus tai paikalla ei ole kiireellisiä toimitarpeita. Tämän vuoksi sammalten jatkoneuvotteluja ei siten pidetty nyt tarpeellisina. Sammalten toimitarpeita otettiin esille Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Lohjan kunnan neuvotteluissa. Jatkossa uusien kiireellisesti suojeltavien sammalpaikkojen turvaamistarpeita tulee arvioida Etelä-Suomessa (mm. Keski-Suomessa ja Pirkanmaalla), missä maankäytön paineet ovat suurimmat.

5.3 Sienet

Sienille oli tehty muutoksia 91 havaintopaikalle, joista uusia olemassa oleviksi tai epävarmoiksi arvioituja paikkoja oli 40. Suojelun ulkopuolella olevia käsittelemättömiä paikkoja oli 35 kpl, niistä lähes kaikki ovat lettotuhkelon (*Bovista paludosa*) paikkoja. Lähes kaikki uudet sienipaikat ovat Lapissa samoilla alueilla kiireellisesti suojeltavien sammalten kanssa. Erillistä käsittelyä sienistä ei siten tarvita, vaan sienten vaatimukset voidaan ottaa huomioon esimerkiksi sammalten turvaamistoimien toteutuksen yhteydessä.

5.4 Jäkälät

Valtaosalle Eliölajit-tietokantaan tallennetuista kiireellisesti suojeltavien jäkälien paikoista on arvioitu toimitarpeet (kuvio 9). Uusia havaintoja oli tallennettu yli 300 paikalle. Uusia paikkoja niistä oli 41, pääosa suojelualueiden ulkopuolisilla alueilla Kainuun, Pohjois-Savon ja Lapin ELY-keskusten toimialueilla. Tietokannassa olevia jäkäletietoja täydennettiin huomattavasti neuvottelujen yhteydessä. Jäkälien toimitarpeita tarkasteltiin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Lohjan kunnan neuvotteluissa. Muilla alueilla kiireellisesti suojeltavissa jäkäliissä ei ole tällä hetkellä merkittävää uusintatarkastelujen tarvetta. Kiireellisesti suojeltavien jäkälien Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun lähes kaikki tarkistettaviksi arvioidut paikat kartoitettiin kesällä 2017.

5.5 Selkärangattomat eläimet

Eniten uusia tietoja oli neuvottelujen kuluessa tallennettu selkärangattomista eläimistä, yli 2 300 paikalle. Neuvotteluissa vuosina 2012–2016 käsiteltyihin tai lajistokeskittymiin kuuluvia havaintoja oli noin 600. Lähes 300 uutta paikkaa oli arvioitu hävinneiksi, satunnaisesti tai epätarkoiksi. Lähes kolmasosa uusista paikoista oli ilmoitettu liian epätarkasti, jotta lajia voitaisiin etsiä ilmoitetuilla tiedoilla. Valtaosa uusista paikoista oli perhosten esiintymispaikkoja, mutta varsin paljon oli myös uusia pistiäisten, kovakuoriaisten ja nivelkärsäisten paikkoja. Puolet uusista selkärangattomien eläinten paikoista oli Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen toimialueella, paljon käsiteltäviä uusia paikkoja oli myös Varsinais-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla.

Kiireellisesti suojeltavien selkärangattomien lajien turvaamistarpeiden arvioimiseksi järjestettiin jatkoneuvottelut Uudenmaan, Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten toimialueilla alkuvuodesta 2017 (taulukko 1). Neuvotteluissa tarkasteltiin uusien, tietokantaan tallennettujen ja jatkoneuvottelujen yhteydessä asiantuntijoilta saa-

tujen uusien paikkojen turvaamistarpeita. Lisäksi tarkasteltiin aiemmissa neuvotteluissa vuosina 2012–2016 ajan puutteen vuoksi käsittelemättä jääneiden paikkojen turvaamistarpeita. Näitä paikkoja oli yhteensä noin 420: noin 170 paikkaa Uudenmaan, 120 Kaakkois-Suomen, 125 Hämeen ja viisi Varsinais-Suomen ELY-keskusten toimialueilla.

Tarkastelussa oli vuonna 2017 yhteensä yli 1 500 selkärangattomien eläinten havaintopaikkaa, joista yli 1 400 havaintopaikkaa tarkasteltiin paikkakohtaisesti. Kahdeksan perhosen turvaamistarpeet sovittiin lajikohtaisesti (ks. oheinen tietolaatikko).

KIIREELLISESTI SUOJELTAVAT PERHOSET, JOIDEN TURVAAMISTARPEISTA SOVITTIIN LAJIKOHTAISESTI:

- Loistokaapuyökkönen (*Cucullia argentea*): Lajilla on paljon tuoreita tietoja Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa. Radanvarsilla olevien esiintymispaikkojen toimista tulee sopia parin vuoden sisällä ratahallinnon kanssa. Esiintymispaikoilla ei tulisi tehdä myrkytyksiä eikä sepelöintiä ja marunakasvustot tulisi pyrkiä säästämään. VR:n tekemät puuston raivaukset ovat eduksi lajille.
- Viirupikkumittari (*Eupithecia pernotata*): Osa Haminan ja Kotkan edustan saarten tuoreista löytöpaikoista puuttuu vielä Eliölajit-tietokannasta. Lajin tilasta on tehty raportit Haminan ja Kotkan kaupungeille. Raporttien tiedot tulee tallentaa ja sopia kaupunkien kanssa tarvittavista toimista. Lajin tilanne mantereella on heikentynyt.
- Rämekarvajalka (*Gynaephora selenitica*): Lajilla on useita runsaita esiintymiä soilla. Mikäli esiintymispaikkana oleva suo on suojeltu tai sillä ei ole uhkia, laji tulee säilymään.
- Poppelikääröyökkönen (*Ipimorpha contusa*): Lajilla on vain muutama tuore havainto. Esiintyminen on oikullista ja nykytilaa on hankala selvittää. Laji esiintyy valoisissa, järeissä haavikoissa (samoja vaatimuksia kuin useilla kovakuoriaisilla), muun muassa Jaalassa, Imatralla ja Lappeenrannassa. Metsäkeskuksen kanssa tulee sopia lajien elinympäristöjen hoidosta ja huomioon ottamisesta metsänkäsittelyssä. Yksittäiset havainnot etenkin sisämaasta ovat usein satunnaisia.
- Suotarhayökkönen (*Lacanobia w-latinum*): Mikäli esiintymispaikkana oleva suo on suojeltu tai sillä ei ole uhkia, laji tulee säilymään.
- Purtojuurisurviaiskoi (*Nemophora cupriacella*): Osa tuoreista tiedoista on vielä tallentamatta. Haminan ja Kouvolan paikkojen tilanteesta on tekeillä raportteja, joissa paikoille suositeltavat toimitarpeet esitetään. Lajin esiintymistä tulee vielä selvittää.
- Rämehelmitittari (*Scopula virgulata*): Mikäli esiintymispaikkana oleva suo on suojeltu tai sillä ei ole uhkia, laji tulee säilymään. Nykytilaa voisi tarkistaa noin viiden vuoden sisällä.
- Vihermittari (*Thalera fimbrialis*): Lajilla on paljon tuoreita, uusia esiintymispaikkoja sekä Uudellamaalla Hangon seudulla että Kymenlaaksossa. Laji on yleistynyt viime vuosina ja sen uhanalaisuusluokka tulee laskemaan uudessa arvioinnissa.

Jatkoneuvottelujen jälkeen lähes kaikille Eliölajit-tietokannassa oleville kiireellisesti suojeltavien selkärangattomien havaintopaikoille on sovittu turvaamistarpeet joko paikka- tai lajikohtaisesti niissä eliöryhmissä, jotka olivat mukana neuvotteluissa (kuvio 9). Etelä-Pohjanmaan jatkoneuvottelussa tarkasteltiin selkärangattomien eläinten lisäksi putkilokasvien, sammalten, jäkälien ja sienten kasvupaikoilla toteutettuja toimia ja jatkotoimien tarvetta.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen avuksi on valmisteltu ohjeellinen toimenpideohjelma vuosiksi 2017–2020 neuvotteluissa käsiteltyjen priorisointitaulukoiden ja käsittelemättömien erityisesti suojeltavien lajien esiintymistietojen pohjalta (Solala 2017). Toimenpideohjelmaan on saatu täydentäviä tietoja eri eliöryhmien asiantuntijoilta. Työ korvasi selkärangattomien eläinten uusintakäsittelyn Varsinais-Suomessa.

6 Muiden jatkotoimien tarve

6.1 Lisäselvitysten tarve

Neuvotteluissa toivottiin kuntien edistävän vanhan kulttuuriympäristön lajiston selvityksiä etenkin Uudellamaalla. Useille eri eliöryhmien lajeille tärkeitä ovat vanhat puut, ketomaiset ympäristöt ja ruderaattialueet, joita yhdistää lämpimyys. Myös vanhoissa rakennuksissa (mm. ladot, aidat ja muurit) on etenkin jäkälille ja selkärangattomille eläimille sopivia elinympäristöjä. Kaupungeille tulisi valmistella valmiita ohjeita eri eliöryhmistä, esimerkiksi mitä kasveja ja millaisiin kohteisiin kannattaa istuttaa. Myös asiantuntijoiden kannattaa ottaa yhteyttä kuntien puisto-osastoihin ja antaa neuvoja istutuksista.

Lajeja, joiden levinneisyydestä ja nykyisestä esiintymisestä on heikot tiedot, tulee etsiä tunnettuja esiintymisalueita laajemmilta alueilta, myös potentiaalisista elinympäristöistä. Tällaisia ovat etenkin harvinaiset jäkälät, joista on vain vanhoja ja epätarkasti ilmoitettuja löytötietoja eikä nykyisestä levinneisyydestä ole tietoa. Sellaisilla kiireellisesti suojeltavilla lajeilla, joita tulisi etsiä tunnettuja havaintopaikkoja laajemmilta alueilta, on Eliölajit-tietokannassa kaikkiaan lähes 1 000 olemassa olevaksi tai epävarmaksi arvioitua havaintopaikkaa. Eniten kartoitettavia alueita on Pohjois-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa, Hämeessä ja Uudellamaalla.

Lisätietoja ja lajien etsintää potentiaalisilta paikoilta kaivataan erityisesti seuraavista lajeista:

- **Sammalet:** Korpohohtosammal (*Herzogiella turfacea*), idänlehväsammal (*Plagiomnium drummondii*) ja harsosammal (*Trichocolea tomentella*).
- **Jäkälät:** Koivunkuprujäkälä (*Bacidia igniarii*), sysinuppijäkälä (*Calicium abietinum*), seinätassijäkälä (*Cliostomum corrugatum*), haavansilmäjäkälä (*Lecania dubitans*), salosilmäjäkälä (*L. fuscella*), kuppurustojäkälä (*Ramalina baltica*), salojäkälä (*Schismatomma pericleum*), partanaava (*Usnea barbata*), jauhenaava (*U. fulvorea*) ja kiiltonaava (*U. glabrata*).

- **Perhoset:** Pikkusiniisi (*Cupido minimus*) ja tyräkkikirjokääriäinen (*Lobesia euphorbiana*).
- **Putkilokasvit:** Upossarpio (*Alisma wahlenbergii*), paunikko (*Crassula aquatica*), kalvaskallioiden (*Erigeron acris* subsp. *decoloratus*), horkkakatkerok (*Gentianella amarella*), kangasraunikki (*Gypsophila fastigiata*) ja isolinnunruoho (*Polygala vulgaris*).

Luontoselvitysten tason parantamiseksi tarvitaan ohjausta, jotta nykylajistosta saataisiin tarkempaa ja laadukkaampaa esiintymispaikkatietoa. Kaikki olemassa oleva tieto, myös tiedot vapaaehtoisten tekemistä luvanvaraisista havainnoinneista suojelualueilla, tulisi saada tallennettua hallinnon käytössä oleviin tietojärjestelmiin, jotta tunnetut uhanalaisien lajien esiintymät voidaan tarkistaa tietokannoista kaavoitusta ja muuta maankäytön suunnittelua varten. Tietoja tarvitaan myös uhanalaisuuden arvioinnissa, luontodirektiivin raportoinnissa ja erilaisten yhteenvetöjen valmistelussa.

Joidenkin eliöryhmien, etenkin jäkälien ja selkärangattomien eläinten nimistössä on tapahtunut muutoksia. Neuvotteluissa lajit käsiteltiin Eliölajit-tietokannan nimistön mukaisesti, joka on pääosin vuoden 2010 uhanalaisuuden arvioinnin (Rassi ym. 2010) mukainen. Taksonomiset epäselvyydet ja nimimuutosten tarve tulee ratkaista uhanalaisuuden arvioinnin yhteydessä vuoteen 2019 mennessä. Taksonomisesti epäselville lajeille ei sovitettu tällä hetkellä erityisiä turvaamistoimia.

ELY-keskuksissa käydään lähivuosina läpi pohjavesikohteita karttatarkasteluina ja myös maastossa uuden vesienhoidon luokan (luokka E) kohteiden tunnistamiseksi. Samalla voidaan arvioida mahdollisuudet turvata lähdelajien esiintymiä osana vesienhoitotyötä. Myös turvetuotannon ja vesienhoidon yhteensovittaminen on tärkeää.

EU-hankkeista saadaan hyvää tukea alueiden omaan lajisuojelutyöhön. Freshabit Life ja Hydrologia Life -hankkeet ovat käynnistyneet. Uuteen hakuprosessiin vuonna 2017 on lähetetty Beetles, Liito-orava ja Rannikko Life -hankkeet. Muista hankkeista mainittakoon esimerkkinä Pohjois-Pohjanmaalla alkamassa oleva harjujen metsänkäsittelyn kehittämishanke, jonka yhteydessä voidaan arvioida harjulajiston turvaamisen mahdollisuuksia.

6.2 Muiden lajien turvaamisesta sopiminen

Muiden kuin kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistoimien neuvottelut kannattaa ajoittaa seuraavan uhanalaisuuden arvioinnin jälkeiseen aikaan (vuodesta 2020 lähtien). Tällöin ELY-keskuksille ja Metsähallituksen luontopalveluille jää aikaa järjestää ja toteuttaa jo sovittuja kiireellisesti suojeltavien lajien toimia. Muita uhanalaisia lajeja koskevat neuvottelut voidaan käynnis-

tää lajien kiireellisyysjärjestyksen ja esiintymistietojen tallennustilanteen etenemisen mukaisesti. Etenkin erityisesti suojeltavien lajien rajaustarpeita tulisi arvioida lähivuosina.

Silmälläpidettävistä lajeista voidaan jatkossa nostaa esille etenkin ne lajit, joilla on erityisiä turvaamistarpeita juuri kyseisellä alueella. Näitä ovat esimerkiksi sellaiset lajit, joiden esiintyminen on painottunut kyseiselle alueelle tai jotka ovat valtakunnallisia vastuulajeja alueella. Silmälläpidettäviksi ja elinvoimaisiksi arvioitujen luontodirektiivin lajien tilannetta ja toimitarpeita on tarpeen arvioida seuraavaa raportointia varten koottavien tietotarpeiden pohjalta.

Alueellisesti uhanalaisten lajien turvaamistoimien järjestämisestä vastaavat pääasiassa ELY-keskukset ja Metsähallitus. Tarpeen mukaan niitä voidaan nostaa keskusteluihin tai niiden turvaamisen työnjaosta voidaan sopia erikseen.

Myös lajistokeskittymien suojelu- ja hoitotarpeita on jatkossa tarpeen arvioida ottaen huomioon kaikki valtakunnallisesti uhanalaiset lajit sekä alueellisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit.

6.3 Lajitietojen tallentaminen ja yhteistyön lisääminen

ELY-keskuksissa ja Metsähallituksessa pyritään tallentamaan oman henkilöstön ja kesätyöntekijöiden maastotöiden tiedot Eliölajit-tietokantaan tai LajiGISiin, liito-oravan tietoja priorisoiden. Joillakin alueilla tallennetaan myös vaihtelevasti kaava- ja hankeraporttien lajitietoja, mutta niiden tallennuksissa on viivettä. Kaikkia erilaisissa raporteissa olevia tietoja ei kuitenkaan pystytä tallentamaan lainkaan, vaan raportit pyritään säilyttämään sähköisinä ja niihin palataan tarvittaessa. Kaikkia hoitotoimia ei ole ehditty tallentaa missään ELY-keskuksessa. Useilla alueilla kaivataan tallennusapua SYKEstä tai tallennukseen osoitettuja määrärahoja ELY-keskusten käyttöön.

Joissakin ELY-keskuksissa on mainostettu konsulteille excel-tilukoita lajitietojen tallennuksen helpottamiseksi, mutta niitä ei yleensä ole käytetty tai niitä ei ole ainakaan toimitettu raporttien mukana. Hankkeiden tilaajien tulisi vaatia kaikista selvityksistä kaikki tarkat lajitiedot hallinnon käyttöön.

Lajisuojelun vastuuhenkilöt olivat huolissaan mahdollisuuksistaan käyttää sujuvasti eri tietojärjestelmissä olevaa tietoa lajisuojelutyössä. Suomen Lajitietokeskuksen, Metsähallituksessa kehitetyn LajiGIS-järjestelmän ja Eliölajit-tietojärjestelmän yhteensopivuudet tulee ratkaista siten, että tietojen saaminen on käyttäjille mahdollisimman sujuvaa ja yksinkertaista ja tietojärjestelmien keskinäinen työnjako on selkeästi määriteltyä ja ympäristöhallinnon resurssien käytön kannalta tehokasta. Tätä kiirehdyttiin lajisuojelutyön tueksi myös Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmassa (Ympäristöministeriö 2017).

Niukkenevien voimavarojen vuoksi tarvitaan yhä tiiviimpää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. ELY-keskuksissa, etenkin niissä, joissa on paljon kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä, olisi hyvä tehdä suunnitelmat lähivuosien toiminnan tueksi. Vuosia 2017–2020 koskevan työsuunnitelman teko on jo aloitettu Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa hyönteisistä ja sienistä, ja näiden ryhmien kiireellisesti suojeltavien lajien havaintopaikkaluetteloihin on lisätty myös erityisesti suojeltavat lajit (Solala 2017). Toimien toteuttamiseen tulisi varata riittävät voimavarat.

Kaikki haastatellut lajisuojelun vastuuhenkilöt toivoivat toteutettujen toimien seuranta ja säännöllisiä kokoavia palavereja oman toimintansa tueksi. Niitä toivottiin järjestettäväksi yhdessä ympäristöministeriön, SYKEN, ELY-keskusten ja Metsähallituksen kesken. Toiminnan tueksi toivotaan ajoittain poimintoja Eliölajit-tietokannasta, kiinteää ohjausta sekä ympäristöministeriöstä että SYKEstä ja ohjeistusta ongelmatilanteiden käsittelystä ja menettelytavoista, esimerkiksi erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätösten tekoa varten. Yhteistyön tavoitteena tulee olla niukkojen määrärahojen entistä tehokkaampi käyttö.

Kiireellisesti suojeltavien selkärangattomien lajien kannalta tärkeiden ravintokasvien (mm. ketomaruna *Artemisia campestris*, kangasajuruoho *Thymus serpyllum* ja idänkeulankärki *Oxytropis campestris*) elinvoimaisten esiintymisen turvaamisesta tulee sopia ratahallinnon kanssa. Tulevista ratatöistä olisi hyvä saada ilmoitus ELY-keskukselle, mikäli kunnostettavilla rataosuuksilla esiintyy uhanalaisia lajeja, jotta tarvittavista turvaamistoimista voidaan sopia. Radanvarret ovat tärkeitä esimerkiksi loistokaapuyökköselle ja palosirkalle. Hyönteisille tärkeiden ravintokasvien kasvustojen hoito ja elvyttäminen jo varhaisessa vaiheessa on tarpeen, sillä niillä elävät perhoset kärsivät ja taantuvat nopeasti kitukasvuissa kasvustoissa.

Kaikki kiireellisesti suojeltavien lajien neuvotteluissa vuosina 2012–2017 käsitellyt lajit ja havaintopaikat on koottu kahteen excel-tauluksoon: toisessa taulukossa ovat ne lajit ja havaintopaikat, joille sovittiin turvaamistoimia (muita kuin SYKEssä tehtäviä tietokantakorjauksia) ja toisessa taulukossa ne havaintopaikat, joille sovittiin vain SYKEssä tehtäviä tietokantamuutoksia. Taulukot toimitetaan ELY-keskusten ja Metsähallituksen lajisuojelun vastuuhenkilöiden käyttöön turvaamistoimien toteutuksen suunnittelua varten.

Kiireellisesti suojeltavista lajeista ja niiden turvaamistarpeista on tiedotettu esimerkiksi ympäristöhallinnon Lenninsiipi-verkkolehdessä (Kemppainen 2013, 2014, 2015; Kemppainen & Kaipainen-Väre 2017), SYKEN eliötyöryhmille ja aluehallinnolle järjestämässä Eliötyöryhmäseminaareissa ja ympäristöministeriön aluehallinnolle järjestämällä Luonnonsuojelun neuvottelupäivillä.

Kiireellisesti suojeltavien lajien vuonna 2011 (Kemppainen & Anttila 2011) laadittu luettelo tulee päivittää valmistuvan viidennen valtakunnallisen lajien uhanalaisuuden arvioinnin valmistuttua vuonna 2019. Lajien turvaamistarpeita tulee arvioida uudelleen tämän jälkeen.

VIITTEET

- Kempainen, E. 2015. Kuulumisia uhanalaisten lajien suojelutyöstä. Lenninsiipi 1/2015. S. 2–3.
www.syke.fi > Ajankohtaista > Uutiskirjeet > Lenninsiipi - lajisuojelun verkkolehti
([http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti\(9094\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti(9094))).
- Kempainen, E. 2014. Väliaikatietoja lajien turvaamistoimien neuvotteluista. Lenninsiipi 1/2014. S. 3.
www.syke.fi > Ajankohtaista > Uutiskirjeet > Lenninsiipi - lajisuojelun verkkolehti
([http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti\(9094\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti(9094))).
- Kempainen, E. 2013: Lajisuojelu edistyy alueellisesti. Lenninsiipi 1/2013. S. 3–4.
www.syke.fi > Ajankohtaista > Uutiskirjeet > Lenninsiipi - lajisuojelun verkkolehti
([http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti\(9094\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti(9094))).
- Kempainen, E. & Anttila, S. (toim.) 2011. Ehdotus lajisuojelun toimintaohjelmaa varten Lajisuojelun priorisointi ja kehittämissuositukset. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Käsikirjoitus. 179 s.
- Kempainen, E. & Eeronheimo, H. 2008. Putkilokasvien suojelun edistäminen. Aluekohtaisten suojelutoimien priorisointineuvottelut ja lajien nykytilan tarkastelu. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 34. 103 s.
- Kempainen, E. & Kaipainen-Väre, H. 2017. Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointineuvottelut 2012–2016. Lenninsiipi 1/2017. S. 6–8. www.syke.fi > Ajankohtaista > Uutiskirjeet > Lenninsiipi – lajisuojelun verkkolehti
([http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti\(9094\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiskirjeet/Lenninsiipi__lajisuojelun_verkkolehti(9094))).
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. 685 s.
- Solala, S. 2017. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lajisuojelun työohjelma 2017–2020. Ahlman Group Oy. Ympäristöministeriö 2017. Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelma. Suomen ympäristö 2/2017. 170 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4724-1>.

LIITE 1. NEUVOTTELUISSA TUNNISTETTUJA TÄRKEITÄ LAJISTOKESKITTYYMIÄ ELY-KESKUSTEN TOIMIALUEITTAIN JA ELIÖRYHMITTÄIN

Kohteita ja niissä toteutettuja toimia on päivitetty ELY-keskuksilta ja Metsähallituksen luontopalveluilta vuoden 2017 alussa saaduilla tiedoilla.

Uudenmaan ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Hanko Tulliniemi**, Tulliniemen ja kaupungin välinen hiekkaranta-alue: Tulliniemen itärannalla ja länsirannalla on Metsähallituksen hallinnassa olevat suojelualueet, mutta pitkä itäpuolen hiekkaranta on suojelematonta. Rannat kuuluvat kuitenkin suurimmaksi osaksi Tulliniemen linnustonsuojelualueeseen (Natura-alue). Alueella tavataan hietikkosaralajeja (sara viihtyy alueella hyvin) sekä sinisiipisirkka (*Sphingonotus caeruleus*), mutta lajistoa ei täysin tunneta. Hietikon lounaispäädyssä kasvaa jonkin verran ajuruohoa. Laukkaneilikkaa kasvaa länsirannalla, siellä esiintyy laukkaneilikkakoi (*Aristotelia brizella*). Koko alueen lajistoa on selvitettävä ja sen säilyminen nykyisellään on turvattava kiireellisesti.
- **Hanko, Furuviken-Kolaviken**: Tämä on Hankoniemen kohteista kriittisin. Alueella esiintyy useita kiireellisesti suojeltavia ja uhanalaisia lajeja, joiden säilyminen edellyttää jatkuvaa hoitoa. Laaja hiekkaranta-alue uimarannalta 4-tuulen tuvalle (Tallholmarna) ja edelleen Råuddeniin on suojeltu luontotyyppinä. Suojelemattomalla uimarannalla on sinisiipisirkan klassinen paikka. Perhosten esiintymien rajauksia varten on tehty ehdotuksia uimarannan itäpuoliselle alueelle, mutta päätöksiä ei ole vielä tehty. Alueella on vireillä kaavahanke, tuvan molemmin puolin on kaavaan tulossa suojelumerkintä (SL). Uimaranta jää virkistysalueeksi, jolla on kaavassa SL-lisämerkintä, eli lajisuojeluarvot otetaan huomioon. Alueella on hoito- ja käyttösuunnitelma ja sitä on toteutettu. Uimarantakäytöstä on hyötyä lajeille,

mutta virkistyskäyttö ei yksin riitä pitämään aluetta avoimena. Umpeenkasvun estämiseksi Råuddenin–Stenuddenin välillä rannan pohjoispuolella olevaa männikköä pitäisi avata paljon. Alue on palanut venäläisten aikaan ja siellä on edelleen melko hyvin ajuruohoa, mutta kasvustot ovat jääneet muun kasvillisuuden sekaan. Hiekkarannan kurtturehtiruusua on poistettu, mutta sen leviämisen estäminen vaatii toistuvia, kiireellisiä hoitotoimia. Koko rannan käyttöä tulisi suunnitella yhtenäisesti. Myös nykyrajiston selvitykset ja seuranta olisivat tarpeen.

Nykytila: Kolavikenin ranta-alueelle laadittiin uusi hoito- ja käyttösuunnitelma, joka valmistui tammikuussa 2017. Hoitotoimet on aloitettu kesällä 2017.

- **Hanko, Täktbuktenin rantaniitty:** Alue kuuluu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueeseen. Alueella on myös yksityismaiden suojelualueita. Vuosina 2010–2013 arvokkaimmalla alueella, YSA-alue alueen pohjoisosassa, on ollut laidunnusta. Dyyniuonteista hiekkarantaa ei ole enää jäljellä. Alueella tavataan mm. useita kiireellisesti suojeltavia kovakuoriaisia ja laidunnus on tarpeen kiireellisesti. Alueen luoteispuolella oleva pieni lehto (YSA) on hieno kohde, jota kannattaisi seurata. Kobbenin kalliosta koilliseen, pienen kallion kohdalta maantieltä löytyi neljä uhanalaista kovakuoriaista, joita ei löydetty suojelualueelta. Maa on siinä tiivistä, erilaista kuin muualla. Kobbenin edustalta on myös vanha meriuposkuoriaisen (*Macroplea pubipennis*) havainto. Lahden vesi on nykyisin heikossa kunnossa.
- **Hanko, Vedagrundet:** Alueen länsiosassa on uimaranta, jonka pohjoispuolella dyynialueella on hyvää lajistoa. Täktomin kylän yhteismaata olevalla alueella on yksityismaan suojelualue. Dyynialue on osittain umpeenkasvanut, alueella on nuorta männikköä. Ajuruoholla elävillä pikkuperhosilla on siellä useita esiintymispaikkoja. Maanpinnan paljastaminen sekä puuston poisto ovat tarpeen kiireellisesti.
- **Hanko, Svanviken – Henriksberg rannat:** Alue kuuluu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueeseen. Rantaniityllä on pidetty talkooleirejä. Metsähallituksen hallinnoimalla alueella on laidunnusta, myös muualla rantaniittyä on laidunnettu. Lintutornin kohdalla oleva rantaniitty on hyvässä kunnossa. Hiekkasärkät laitumen ulkopuolella, lintutornin kaakkoispuolella, sekä Högholmenin takana oleva ranta molemmin puolin kannasta ovat kuitenkin kasvamassa umpeen. Hoidosta on sovittava yhdessä maanomistajien kanssa kiireellisesti.

- **Hanko, Syndalenin ampuma-alue ja Tvärminnen tienhaaran alue:** Tvärminnen tienhaaran eteläpuolinen niittyalue ja osa dyyneistä kuuluu Tammissaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueeseen. Tienhaarassa olevia ketoalueita on hoidettu jonkin verran. Alueella oli ennen jalkapallokenttä, joka pysyi avoimena. Risteysalueella olevista hietikoista on otettu hiekkaa. Puolustusvoimien toiminta pitää ampuma-alueita avoimena ja siellä on monimuotoista kasvillisuutta. Hietikoiden männiköityminen on kuitenkin ongelma. Myös dyynien väleissä olevat kosteikot ja vanhan Tvärminnestä Svanvikiin vieneen rautatien pohja dyynialueen pohjoisreunassa ovat hyönteisten kannalta hyvää habitaattia. Alueella kasvaa mm. hanhenpajua, jolla elää arvokasta lajistoa. Nuorten mäntyjen poisto on tarpeen laajalla alueella kedolla ja hietikolla viimeistään vuonna 2018.

- **Hanko, Lappohja – Högsand:** Koko hietikko, dyynit ja ruderaattialue alueen pohjoispäässä ovat hyönteisten kannalta arvokkaita. Alueen itäpäässä on pieni suojelualue ja itse hietikkoalue kuuluu Natura-verkostoon. Alueella ei ole rakentamista tai muuta vastaavaa toimintaa eikä se ole pahoin umpeenkasvanut. Alueella on Suomen paras rantakauran (*Ammophila arenaria*) kasvusto ja se on yksi parhaista hietikkosarakirvan (*Iziphya bufo*) esiintymispaikoista. Alueen säilyminen luonnontilaisena on tärkeää.

- **Hanko, Koverharin tehtaan tienristeyksen** luona olevissa pienissä hiekkakuopissa elää hyvää lajistoa, mm. luteita, perhosia ja kovakuoriaisia. Aivan Koverharin risteyksessä, hiukan sen eteläpuolella, kasvaa ketomarunaa ja muuta hyönteisten kannalta tärkeää kasvilajistoa. Alueella on avointa hiekkamaata, jonka väleissä kasvaa mm. sianpuolukkaa. Risteysalueen kasvusto poikkeaa muusta Hangon lajistosta. Alueen umpeenkasvun estämiseksi mäntyjen poisto on tarpeen viimeistään vuonna 2017.

- **Hanko, Harpar Storträsket:** Träsket on umpeenkasvanut entinen järvi, jossa elää mm. perhosia ja kaskaita, myös kiireellisesti suojeltavia. Ilmasta tulevan rehevöittävän laskeuman takia alue on edelleen umpeenkasvamassa. Lintutornin luona ja alueen keskiosissa oli aiemmin hienoa rimpilettoa, josta on vain laikkuja jäljellä tiheän ruovikon keskellä. Kohde on edelleen kuitenkin melko märkä. Rannoilla kasvaa myös tervaleppää. Alueen hoidon mahdollisuuksia tulee selvittää kiireellisesti yhdessä maanomistajan kanssa.

- **Lohja – Vihti, Lohjanharju:** Alueella on laajalti hyviä kohteita maantien molemmin puolin, useassa kohdassa. Monipuolisin kohde on Nummenkylän pohjoispuolella, risteyksen pohjoispuolella. Ajuruohoa kasvavilla kohdilla elää mm. palosirkka (*Psophus stridulus*). Alueella on varjostavaa haavikkoa

ja männikköä. Vanhan Helsingin tien varressa, radan eteläpuolella on jyrkkä penkka, joka on umpeenkasvamassa. Myös tien pohjoispuolella radan varressa oleva rinne on kiireellisen kunnostamisen tarpeessa. Kaikki hyönteisten kannalta parhaat paikat ovat nyt radan varressa, pääosin radan pohjoispuolella. Myllylampien välillä olevaan kolmioon on istutettu mäntyjä; ne ovat kitukasvuisia ja ne voisi poistaa. Kasvillisuutta avaamalla sinne saisi helposti hienoa hyönteisaluetta. Harjun eteläpäässä teollisuusalueella maanmuokkaukset ovat parantaneet alueen hyönteisarvoa, kun uutta kasvitonta aluetta on syntynyt. Alue on kokonaisuutena hyvä ja hyönteisille tärkeä, ja sillä on kiireellinen kunnostustarve. Nybackan jyrkkä penkka risteysen lounaispuolella rata-alueella on huonoimmassa kunnossa.

Nykytila: Hoitosuunnitelma on tehty Hiidenmäelle vuonna 2016 ja hoito on aloitettu.

- **Vihti, Lohjanharju, Katinhäntä:** Ukkiin vievän tien ja valtatie välisessä risteyksessä oleva hiekka-alue on kahden kirvalajin Suomen ainoa esiintymisalue, lisäksi alueella esiintyy yksi muu harvinainen kirvalaji. Tällä alueella ei ole selvitetty perhosia. Alueella kasvavat nuoret männyt tulisi poistaa kiireellisesti.
- **Vihti, Nummelan lentokenttä:** Alue on melko hyvin säilynyt hyönteisten kannalta, kulutusta on sopivasti. Reuna-alueilla on jonkin verran pientä puustoa. Arvokkain alue on kentän koillispuoli, jossa kasvaa paikoin runsaasti kissankäpäälää. Alueen koillisosassa elää palosirkka, myös perhosia on paljon. Sovittiin, että Uudenmaan ELY-keskus käynnistää neuvottelut kunnan kanssa puuston poistosta ja maanpinnan rikkomisesta ja antaa lentokentän hoidosta vastaaville ohjeistusta.
- **Vantaa, Keimola:** Radioaseman länsipuolella oleva alue on ollut aikoinaan radiomastoaluetta. Radiomastotoiminnan loputtua alue on pusikoitunut, mutta taimikko on aukkoista. Arvokkaimmat alueet ovat radioaseman ja suojellun Keimolan Isosuon välillä. Suo on luonnonsuojelualue, se on myös Natura-alue (Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät). Alue on ollut aiemmin erittäin monilajinen, mutta umpeenkasvanut. Nykylajiston selvittäminen olisi tarpeen ja punakeltaverkkoperhosen (*Euphydryas aurinia*) palautusistutusta kannattaa harkita.
- **Sipoo, Linnanpelto (Pornaisten rajalla):** Matinojankallion pohjoispuolella oleva kallioalue ja kallioiden väliset laaksot ovat lajistollisesti hienoja. Matinojankallion lounaispuolella on hienoja entisiä luonnonniittyjä, jotka ovat umpeenkasvaneet. Metsää on harvennettu, mikä on hyönteisten kannalta

eduksi. Lajit otetaan kaavoituksessa huomioon. Varjostavat pensaikot tulee raivata ja alueen lajistoa tulisi vielä selvittää.

- Muita esille tulleita hyönteisten kannalta arvokkaita kohteita Uudellamaalla ovat mm. Hangon Långören, Täktomin lentokenttä ja Täktomin kylän tienvarsi. Lohjalla Karkalin luonnonpuisto ja Raaseporin (Bromarvin) Grönviksanden ovat suojeltuja, mutta Karkalissa tarvittaisiin lisää avoimia alueita hyönteisten esiintymispaikoille.

2) Putkilokasvit

- **Hankoniemi ja Lohjan seutu** (etenkin Lohjansaari).
- **Porvoon saaristo ja rannikko:** Paljon kiireellisesti suojeltavien ja muiden uhanalaisten lajien esiintymiä.

3) Sammalet

- **Lohjan seutu:** Kalkkipaikkoja on tutkittu hyvin (Lohjalla 167 paikkaa). Tärkeitä ovat erityisesti Lohjanjärven saarten kohteet.
- Etenkään Uudenmaan itäosien sammallajistoa ei ole selvitetty riittävästi.

4) Jäkälät

- **Lohjanjärven saaret**, mm. Paloniemen saaret ja Ojamon Kalkkisaari: Monipuolisten elinympäristöjensä ansiosta tärkeitä jäkälien esiintymispaikkoina. Lohjan kalkkialueet ovat tärkeitä myös uhanalaisten sienten elinympäristöinä.
- **Lohjan Tytyrin louhoksen ympäristö:** Kiireellisesti suojeltavien jäkälien kannalta tärkein suojelematon alue Uudellamaalla, jossa esiintyy useita kalkkikallioiden ja paljaan kalkkimaan lajeja sekä epifyyttisiä jäkäliä. Tytyrin alueella louhitaan vielä järven alta, mutta entinen louhoskuoppa on pitkään ollut pois käytöstä. Lohjan kaupungille on tehty selvitys Tytyrin kaivosalueen lajistosta. Alueen omistajien kanssa on neuvoteltu alueen lajiston turvaamisesta.
- **Lohjan Ojamon kalkkilouhos:** Etenkin kalkkimaan lajeja. Louhos ei ole enää käytössä, mutta louhoskuoppa on pelastuslaitoksen harjoituskäytössä. Paljaan kalkkimaan jäkäliä uhkaa pensoittuminen ja muu umpeenkasvu, mutta jyrkät rinteet saattavat osin säilyä osalle kalkkimaan jäkälistä sopivina.

- **Lohjan Pitkäniemi:** Uhanalaisten jäkälien turvaamisesta on neuvoteltu maanomistajan kanssa. Tarpeen olisi tehdä rajausesitys alueella olevan kalkkikallion säilyttämiseksi.
- **Lohjan Torholan luolan ympäristö:** Useiden uhanalaisten jäkälien esiintymiä. Alue on pääosin suojeltu. Luolan itäpuolinen kalkkikallio on kuitenkin kesähuvila-alueella.
- **Mäntsälän Metsäkulma ja Mustametsä:** Useiden vanhan metsän jäkälien (ja hyönteisten) esiintymispaikkoja. Alueet ovat suojeltuja. Kuusten varovainen poisto on paikoin tarpeen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Turku, Ruissalo:** Arvokkaimmat osa-alueet on suojeltu ja muut lajistollisesti arvokkaat alueet ovat pääosin Natura-alueella, mutta myös suojelun ulkopuolella on runsaasti lahoppuuta. Lahoppulajisto sekä erakkokuoriaisen (*Osmoderma eremita*) esiintyminen ja vaatimukset on hyvin otettu huomioon Turun kaupungin tekemissä hoitotoimissa, joissa on poistettu koi-voja ja havupuita. Isojen tammien jatkumon turvaamisesta tulee huolehtia. Joistakin lajeista, mm. maahan pudonneilla tai riippuvissa oksissa elävästä leppäjäärästä (*Poecilium alni*) on tietoja vain suojelualueiden ulkopuolelta. Tammensokkelokääpää kasvavat rungot ovat tärkeitä sokkelokääpäkoin (*Nemapogon fungivorellus*) kannalta. Näiden esiintyminen on selvitettävä. Ehdotettiin, että Turun kaupungin alueelle laaditaan vanhojen puiden hoito-opas ja Ruissalon lajiston inventointeja jatketaan.
- **Säkytä, Säkytänharju:** Lajistollisesti arvokkaimmat alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa olevat ampuma-alueet. Lajeista tärkeimmät ovat ruusuksiipisirkka (*Bryodemella tuberculata*) ja harjusiniisi (*Scolitantides vicrama*), joiden elinympäristöjen hoito on kunnossa. Alueella elää myös muita perhosia (mm. raunikiviyökoi *Caryocolum petryi*), joiden elinympäristöistä osa on umpeutumassa. Hoitoalueita olisi hyvä laajentaa myös tunnettujen nykyesiintymien ulkopuolelle. Hoidettavat kohteet ja niiden sijainti sovitaan tarkemmin Paahde-Life -hankkeessa.
- **Kemiönsaari, Öro:** Alueelta on paljon lajistotietoa. Useimmat arvokkaimmista perhoslajeista esiintyvät avoimilla paikoilla, erityisesti saaren keskiosan helikopterikentällä. Paahde-Life -hankkeessa on tarkoitus turvata

hoidon jatkuminen ja laajentaa hoitoaluetta uhanalaisen lajiston elvyttämiseksi. Kurttulehtiruusun leviäminen tulee estää.

- **Salo, Kiikalan lentokenttä ympäristöineen (Hyypärän alue):** Monet lajit keskittyvät lentokentälle, jonka tila on melko hyvä. Kiitoratoja levennettäessä monet arvokkaat kohteet ovat vaarassa tuhoutua. Alueella on tehty kangasajuruohon (*Thymus serpyllum*) ja kangasraunikin (*Gypsophila fastigiata*) siirtoistutuksia putkilinjalle ja entisen tiilitehtaan aluetta on maisemoitu. Joillakin paikoilla tarvitaan edelleen hoitotoimia umpeenkasvun estämiseksi. Pitkän tähtäimen tavoitteena on laajentaa paahdealueverkostoa koko Hyypärän alueella. Sovittiin, että alueelle annetaan hoito-ohjeita.
Nykytila: Kesällä 2016 raivattiin kasvillisuutta umpeenkasvun estämiseksi, maastoretkeilyllä oli mukana myös maanomistajia. Saint-Gobainin alueella aloitettiin laajan paahderinnealueen paahdekasvien istutustyöt ELY-keskuksen rahoituksella.

- **Parainen, Nauvon Sandö:** Osa alueesta on suojelualuetta, mutta suojeltujen kohteiden väleissä on myös lajistollisesti arvokkaita piha-alueita. Dragetin hiekkakuopasta osa on käytössä, osa on umpeenkasvanut. Juurilasiiiven (*Bembecia ichneumoniformis*) esiintymät on otettu huomioon suojelualueiden hoidossa. Saaren pohjoisosassa on edelleen potentiaalisia alueita, joissa esiintyy kangasajuruohoa. Mökkiasukkaille tulisi kertoa arvokkaista lajeista ja niiden vaatimuksista.
Nykytila: Sandön yksityisillä suojelualueilla pyritään paahdealueiden ylläpitoon ja laajentamiseen. Vuonna 2016 kaikkiin talouksiin jaettiin esite, jossa annettiin hoito-ohjeita. Monet maanomistajat ovat jo noudattaneet ohjeita toiminnassaan.

- **Parainen, Jurmo:** Saarella laidunnetaan ja laidunpainetta on tarkoitus nostaa. Myös talkooleirejä on järjestetty. Nummien kunnostusta ja kivennäismaalaikkujen luomista jatketaan mm. poltoin harvinaisen habitaatin lisäämiseksi ja populaatioiden turvaamiseksi pitkällä aikavälillä. Kohde on mukana Luonnonhoito-Life -hankkeessa.

- **Somero, Häntälän laidun:** Kohde on ollut mukana Luonnonhoito Life -hankkeessa. Pitkällä tähtäimellä Rekijokilaakson alueella pyritään toimivan niittyverkoston aikaansaamiseen ja hyönteislajiston elvyttämiseen. Ehdotettiin ketoalueiden heinittyneiden reunojen niittoa.

- **Parainen, Jungfruskär:** Metsähallituksen toteuttama hoito jatkuu alueella. Hyönteisten kannalta parhaita ovat alueen länsi- ja pohjoisosat. Alueelta

on paljon myös tuoretta perhostietoa. Suolamaalaikuilla tavataan harvinaisia suolayrtillä (*Salicornia europaea*) eläviä perhosia (mm. suolakkopus-sikoi, *Coleophora salicorniae* ja suolayrttijäytäjäkoi, *Scrobipalpa salicorniae*) ja uhanalaisia kovakuoriaisia (mm. laakamerimyyriäinen, *Bledius tricornis*). Ehdotettiin, että kaikki suolayrtin vanhatkin kasvupaikat saaristossa ja rannikolla tutkitaan.

- **Pori, Yyteri:** Laaja kokonaisuus, jossa on erilaisia osa-alueita. Alue on melkein kokonaan yksityismaan suojelualuetta, mutta virkistyskäytön säätely on hankalaa. Alueella on myös luontotyyppikohteita, joihin ei rakenneta. Alueen eteläosa on luonnontilaisin, mutta sen dyynien taakse rannan itäpuolelle on tulossa rakentamista. Eliölajit-tietokannassa on huonosti tietoja tältä alueelta. Arvokas lajisto ja sen vaatimukset pyritään ottamaan huomioon virkistyskäytön suuntaamisessa ja kaavoituksessa Selkämeren alueelle laadittavan luonnonhoidon yleissuunnitelman mukaisesti. Hotellin rakentamisen vaikutuksia pyritään selvittämään.
Nykytila: Kesällä 2016 Yyterissä tehtiin pistiäiskartoitus.

- **Kemiönsaari, Hiittisten kuivat kedot:** Kirkon ympäristö on umpeenkasvanut, mutta alueella on edelleen arvokasta lajistoa; esimerkiksi myyräkangaslude (*Geocoris grylloides*) tunnetaan vain täältä. Kohde on hoidon tarpeessa, avoimet alueet ovat suppeita ja männyn valtaamia. Rosala ja Vänö ovat umpeenkasvaneita ja niissä on hoitotarvetta. Dragsfjärd Sandön hoitoaluetta voisi laajentaa laajoilta ja hyväkuntoisilta rannoilta paahderinteille. Lajistokartoitukset katsottiin tarpeellisiksi kokonaisuuden hahmottamiseksi.
Nykytila: Hiittisten kedolla tehtiin perhosselvitykset kesällä 2016 ja myyräkangasluteen inventointi pyritään toteuttamaan vuonna 2017.

- **Laitila, Untamala:** Kohteen arvokkain laji on valkoreunapussikoi (*Coleoborella albella*). Lajin kannalta parhaat kohteet eivät ole avoimilla ketoalueilla, vaan puolivarjoisilla kallion reunamilla, jotka sijaitsevat pihojen vierillä. Osa alueista on umpeenkasvamassa. Ehdotettiin hoitosuunnitelman laatimista, lajiston selvittämistä ja neuvottelua rajatun alueen hoidosta maanomistajan kanssa kesällä 2013.
Nykytila: Alueelle on tehty rajauspäätökset ja maanomistajaa on ohjeistettu kohteen hoidossa. Kokonaisvaltaisempi kartoitus on tarpeen esimerkiksi vuosina 2018–2020.

- **Kaarina, Kuusisto:** Isojen lehmusten kaarnalla elää lehmuskirjokoi (*Chrysoclista linneella*). Kappelinmäen lounaisrinteen alla elää myös ojakärsämö-

kenttäkääriäinen (*Dichrorampha sylvicolana*). Näiden lajien keskenään hyvin erilaiset elinympäristöt tulee ottaa huomioon museoaluetta hoidettaessa.

- **Oripään ja Jämijärven lentokentät:** Oripäässä tavataan kissankäpäälälä (*Antennaria dioica*) elävä kenttähietakoi (*Gnorimoschema strelicellum*). Alueen kulutus ei ole ollut haitallista. Jämijärven kenttää on hoidettu, siellä tavataan palosirkka (*Psophus stridulus*) ja hietaneilikavyökoi (*Caryocolum schleichi*).
- **Parainen, Ersby, Pexorgloet:** Alueella elää tammikukkajäärä (*Strangalia attenuata*). Esiintymä on huonossa kunnossa. Lajia ei ole kartoituksista huolimatta löytynyt lähistön suojelualueilta, vaikka sopivaa elinympäristöä ja vanhoja tammia on edelleen. Sovittiin, että tammikukkajäärän ainoa tunnettu esiintymisalue pyritään suojelemaan. Suositeltiin isojen tammien kartoitusta myös alueen lähistöllä. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta siirtää lajia läheisille suojelualueille, joista lajia ei ole toistaiseksi löydetty.
Nykytila: Tammikukkajäärän inventointi pyritään toteuttamaan lähivuosina.
- **Iniö-Houtskarın pienet kalkkisaaret:** Saarten jäkäliä ja sammalia on inventoitu kesällä 2012. Suositeltiin lajistonselvityksiä eri eliöryhmistä. Etenkin mäkimeiramia (*Organum vulgare*) kannattaa kartoittaa saarilla.

2) Putkilokasvit

- **Rannikon ja saariston kalkkialueet, harjut ja lähteiköt.** Satakunnan rannikon lajisto on Varsinais-Suomea heikommin tunnettu.

3) Sammalet

- **Saaristomeren kansallispuisto ja ympäristö:** Kansallispuisto on monien harvinaisten, eteläisten sammalten keskittymä. Useilla lajeilla on tärkeitä esiintymiä saarissa (mm. Jurmo).
- **Somero:** Tärkeitä uhanalaisten sammalten (ja muiden uhanalaisten lajien) esiintymisalueita.
- **Muita:** Kalkki- ja lähteikköalueet, hemiboreaalin luonto ja harjualueet (Hyppärä, Säskylä). Kalkkialueet ja niiden lajisto ovat hyvin tiedossa, sen sijaan vanhan metsän kohteista on huonommin tietoja. Suojelualueiden lajisto tunnetaan paljon muita alueita paremmin. Hoitokohteita on etenkin kulttuuriympäristöissä.

4) Jäkälät

- **Toiminnassa olevat kalkki- ym. louhokset:** Arvokas lajisto on pioneerikasvillisuutta. Sen säilyminen edellyttää avoimen maanpinnan esiintymistä alueella. Tarvitaan keskusteluja kaivosten johdon kanssa sekä ohjausta ja neuvontaa pientareiden ja sivukivikasojen käsittelystä siten, että lajit ja niiden vaatimukset otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon.
- **Käytöstä poistetut louhokset:** Arvokkaimmille kohteille (usein entisten louhosten reunaosia) voidaan tehdä rajauksia, niitä voidaan suojella METSO-kohteina tai perustaa yksityismaiden suojelualueita. Tarvittaessa tulee järjestää kohteiden hoito.
- **Arvokkaita kalkkikallioita ja louhoksia:** Parainen Hundbanan – Limberg – Skräbböle, Parainen Malmi, Parainen Ävensor ympäristöineen (Kilamo, Kirmo, Kälklot, Ronudden), Kemiönsaari Vesterillo Illogruvan, Kustavi Jeremiaksenluolat.
- **Tammimetsiköt:** Turku Ruissalo ja Parainen Lenholm.
- **Vanhojen puiden ja metsien kohteet.**

Hämeen ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Lentokentät** (etenkin perhoset): Lopen Räyskälässä toiminta ja hoito pitävät kohdetta avoimena. Itse lentokentällä ei ole paljon kiireellisesti suojeltavia lajeja, mutta läheiset tienvarret ovat lajistollisesti tärkeitä (runsaasti ajuruhoa). Lentokentän reunavyöhykkeiden umpeenkasvu tulee estää. Asikkalan Vesivehmaan kentällä on aktiivista harrastustoimintaa ja se on hyvässä kunnossa hoidon ansiosta. Lentokentän lähellä on hyviä perhospaikkoja. Itse kentän lajisto tunnetaan puutteellisesti, erityisesti perhoslajiston selvitys on tarpeen.
- **Asikkala, Aurinkovuori:** Alue oli aiemmin lajistoltaan hyvä, mutta monet lajit ovat kadonneet umpeenkasvun ja rakentamisen vuoksi. Kohde on mukana Paahde-Life -hankkeessa. Suppakuopissa ja niiden lähistöllä ovat Suomen ainoat alppivuokon (*Anemone trifolia*) esiintymät.
- **Heinolan kaupunki:** Ratapihan – Harjupaviljongin jyrkän ratapenkan hoito on tarpeen. Urheilukentän reunamien – Miljoonaluiskan luonnonsuojelun alueen (jossa on ketonukin kasvupaikka) hoidon jatkaminen hyödyttää

myös hyönteislajeja. Hoitoa tulisi ulottaa myös urheilukentän ja entiselle reumasairaalalle menevän tien välissä olevaan rinteeseen (rinne koko matkaltaan perhosille tärkeä). Heinolan pohjoispuolella (entisen kirkonkylän alueella) ovat sorakuopat, jotka sijaitsevat Kouvolaan menevän tien risteuksen luona, ovat tärkeitä useille perhoslajeille. Sorakuoppien umpeenkasvun ja maisemoinnin estäminen ovat tarpeen. Tarvittavien toimien toteutukseksi tarvitaan neuvottelu yhdessä Hämeen ELY-keskuksen ja Heinolan kaupungin kanssa.

Nykytila: Mm. pikkusiniivien ja kalliosiniivien esiintymispaikkoja on hoidettu viime vuosina.

- **Hattula, Parola – Hätilä:** Perhosten kannalta parhaille paikoille on rakennettu moottoritie. Parolassa armeijan toiminta jatkuu eikä erityisiä toimia tarvita. Muualla Parolassa on edelleen hyviä piennarniittyjä, joissa kasvaa mm. masmaloa ja ajuruohoa. Parolassa on myös perinnebiotooppia sekä teollisuusaluetta, jossa on lajistollisesti hyvää joutomaata. Parhaat kohteet tulisi saada hoitoon metsittymisen ja muun umpeenkasvun estämiseksi. Kattava lajistoseelvitys Parolassa on tarpeen ennen seuraavaa uhanalaisuuden arviointia. Hätilästä on heikosti tietoja, kiireellisesti suojeltavien hyönteisten taulukossa on vain yksi hietakirsikkään (*Tipula nodicornis*) tieto.
- **Loppi, Komio:** Alue on pääosin suojeltua ja hyvässä hoidossa, se on mukana myös Paahde-Life -hankkeessa. Puuston poiston jälkihoitona olisi tarpeen lisätä ajuruohoa. Maanpinnan rikkominen on eduksi.
- **Hausjärvi, Hyvinkään N-puolinen ratavarsi:** Ratavarressa on tavattu useita kiireellisesti suojeltavia lajeja (mm. Monni, Tuulela, Tuomela, Ryttylä). Uusi raide on suunnitteilla nykyisen radan länsipuolelle, joka on lajistollisesti parasta aluetta. Raiteen siirto nykyisen radan itäpuolelle olisi tarpeen. Radan hoidossa lajien vaatimukset on otettava huomioon (ei kemiallista torjuntaa).

2) Jäkälät

- **Hollola:** Jäkälien nykytilaa tulee selvittää laaja-alaisesti potentiaalisilta paikoilta suojelualueita priorisoiden etenkin kirkonkylässä, Hersalassa, Manskiven ympäristössä, Messilässä ja Tiirismaalla, Pyhäniemen kartanon ympäristössä sekä Uusikartanossa.
- **Hämeenlinnan Evo:** Laaja-alainen useiden jäkälälajien selvitys on tarpeen potentiaalisilla alueilla, mm. Kotisilla ja Sudenpesänkankaalla.

- Kohteet, joissa esiintyy useita lajeja. Esimerkiksi Asikkalan Kailan (ja Kissanmäen) ympäristössä tulisi kartoittaa vanhojen metsien ja kallioiden jäkäliä (rusolehtojäkälä *Bacidia herbarum*, koivunlehtojäkälä *Bacidia igniarii*, helohattujäkälä *Catillaria erysiboides* ja haavansilmäjäkälä *Lecania dubitans*).

Pirkanmaan ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Harjut** (mm. Valkeakosken Rapolanharju, Pälkäneen Syrjänharju, Kangasalan Vehoniemenharju ja Keisarinharju): Uhkana on umpeenkasvu ja hoitotoimia tarvitaan useilla paikoilla, etenkin suojelualueilla. Toteutetut hoitotoimet ovat olleet hyönteisten kannalta liian varovaisia ja pienialaisia. Pintamaata olisi saatava paljastettua monin paikoin. Hoitotoimet ja maanpinnan paljastus olisi tehtävä laikuittain.
- **Keinotekoiset elinympäristöt**: Sorakuoppien reunamilla on jäljellä paahdelajeille sopivaa elinympäristöä.
- **Rakennukset ja rakennelmat**: Monien pistiäisten kannalta erilaiset rakennelmat olisivat tärkeitä.

2) Putkilokasvit

- **Tampereen Oriveden Viitapohja**: Osittain suojeltu, alueella paljon harvinaisia sammalia ja putkilokasveja.

3) Sammalet

- **Tampereen Oriveden Viitapohja**: Osittain suojeltu, alueella on paljon harvinaisia sammalia ja putkilokasveja.
- **Ruoveden Helvetinjärven alue**: Alue on pääosin suojeltu.
- **Kalkkilouhokset**: Urjala (YSA-alue), Pälkäne, Luopioinen (Naturassa) ja Kangasala.

4) Jäkäliät

- **Oriveden–Teiskon liuskevyöhyke**: Lajistollisesti arvokas alue, jossa tulisi tehdä jäkäliäkartoitus laajemmalla alueella. Kaikki jäkälien esiintymisalueet ovat tärkeitä myös uhanalaisten sammalten kannalta.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Haminan vallit:** Hyvä ja kauan tunnettu hyönteiskohde, jossa tavataan mm. uhanalaisia pistiäisiä ja perhosia. Sovittiin, että KASELY järjestää palaverin Haminan kaupungin kanssa kohteen hoidosta vuonna 2013.
Nykytila: Kaupungin kanssa käytiin neuvottelu, jossa keskusteltiin sekä Meltin että vallien hoidosta. Kaupunki on tehnyt hoitoja Faunatican 2009 tekemän hoito-ohjeen mukaisesti resurssiensa puitteissa. Palaveri olisi syytä uusida, koska kaupunginpuutarhuri on vaihtunut.

- **Hamina, Vilniemi:** Itämerenlaukkaneilikan (*Armeria maritima* subsp. *intermedia*) ja laukkaneilikkakoin (*Aristotelia brizella*) esiintymispaikka, jossa hoitotoimet (männyn taimien poisto) ovat tarpeen kiireellisesti. Sovittiin, että KASELY järjestää palaverin Haminan kaupungin kanssa kohteen hoidosta vuonna 2013.
Nykytila: Alueelle on tehty hoitosuunnitelma ja maanomistaja haluaa itse tehdä hoitoja. Tarkempi sopiminen maastossa yritetään järjestää vuonna 2017.

- **Imatra, Immolan lentokenttä:** Alueella esiintyy useita paljasta maanpintaa vaativia lajeja. Sovittiin, että Metsähallituksen luontopalvelut sopii kentän hoidosta Metsätalous Oy:n ja rajavartiolaitoksen kanssa. Sen toteuttamiseksi tarvitaan hoitosuunnitelma.
Nykytila: Loppuvuodesta 2016 lentokentällä tehtiin 30 noin aarin kokoista kivennäismaalaikkua. Niittoa jatketaan vuosittain.

- **Kouvola, Utin lentokenttä:** Alueen lajistosta on hyvät tiedot. Sovittiin, että KASELY neuvottelee hoitotoimista puolustusvoimien kanssa ja Metsähallituksen luontopalvelut sopii Metsätalous Oy:n kanssa reuna-alueiden metsien hoidosta viimeistään vuonna 2017.
Nykytila: Kentälle on tehty hoitosuunnitelma vuonna 2016 ja sen toteutus on ohjeistettu vuonna 2017.

- **Kouvola (Anjalankoski), Kaipiaisten asema ja kylän alue:** Hyönteisille sopivia alueita on ratapenkan reunamilla ja aseman lähellä olevan maalaistalon pihapiirissä. Sovittiin, että KASELY ottaa yhteyttä ratahallintoon ja sopii, että kohde otetaan huomioon radanvarren kunnostustöissä ja sitä pyritään ennallistamaan (viimeistään vuonna 2017).
Nykytila: Alueella on tehty selvitys hoitotöiden pohjaksi, raportti valmistuu keväällä. Kaipiaisten asemalla on raivattu varjostavaa puustoa vuosina 2015–2016 Hemipteratyöryhmän toimesta.

- Muut ratapihakohteet: Lappeenrannan, Kouvolan ja Vainikkalan ratapihat, Hamina-Sippola -välinen rataosuus, Nastolan ja litin rajalla oleva ratapenger ja Parikkalan ratapiha. Sovittiin, että KASELY neuvottelee Kouvolan kaupungin kanssa myös muiden kuin Kaipiaisten ratapihan kunnostuksesta. Valtakunnallisesti tulisi järjestää seminaari ratapiha-alueiden ja radanvarsien arvokkaiden kohteiden kunnostuksesta. Toimia tarvitaan viimeistään vuonna 2017.
Nykytila: Viimeaikaisten myrskytuhojen jälkeen radanvarsilta on poistettu paljon puustoa radanhoidollisena työnä, mikä hyödyttää myös lajistoa.
- **Lappeenranta (Joutseno), Anolan keto:** Suomen arvokkain pistiäisketo, jolla on paljon myös muuta hyönteislajistoa, mm. perhosia. Herten Eliö-lajit-tietokannassa on toistaiseksi vain vähän tietoja; niitä täydennetään parhaillaan. Sovittiin, että KASELY neuvottelee omistajien kanssa suoje-lualueen perustamisen mahdollisuudesta sekä huolehtii hoidon jatkumi-sesta ja sen suuntaamisesta oikein. Laaditaan hoitosuosituksat luonnon-suojeluyhdistykselle ja tienpenkan hoitajille vuoden 2013 kuluessa.
Nykytila: Luonnonsuojeluyhdistys on jatkanut kedon hoitoa vuosittain myös neuvottelun jälkeen, hoidettua aluetta on myös laajennettu aikai-semmasta. Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri on laittanut kedon reunalle kyltin, jossa kerrotaan kedon arvosta ja kielletään hyönteisten kerääminen.
- **Lappeenrannan lentokenttä:** Kohde on liikennelentokenttä, jonka lajis-toon kuuluu joukko uhanalaisia perhosia, pistiäisiä, kaskaita ja luteita. Tämän edustavan, laaja-alaisen kohteen turvaamiseksi tarvitaan neuvottelu eri toimijoiden kesken. Liikennelentokentän viereiset kentät ovat puolustusvoi-mien käytössä. Lähellä ovat koirakentät ja myös lentokentän eteläpuolella ja läheisellä ratapihalla on hyviä kohteita. Varuskunta-alueen lajisto olisi selvi-tettävä. Sovittiin, että Perhostensuojelutoimikunta tekee kenttää ympäröi-villä alueilla selvityksen (esim. vuonna 2013). KASELY antaa ohjeita hoidon suuntaamiseksi lentokentällä, Metsähallituksen luontopalvelut neuvottelee puolustusvoimien kanssa viereisten kenttien hoitotarpeesta.
Nykytila: Lappeenrannan kentälle on tehty hoitosuunnitelma vuonna 2016 ja tekijät ovat olleet yhteydessä kentän hoitajiin.
- **Lappeenrannan linnoitus:** Alueelta on tehty lajistonselvitys, jota KASELY on pyytänyt kaupunkia täydentämään mm. hyönteistiedoilla. Sovittiin, että työryhmät toimittavat uutta tietoa lajistosta toimien suuntaamiseksi. KASELY antaa ohjeistusta niittoon vuonna 2013 ja huolehtii, että lajisto ote-taan huomioon kaavoituksessa ja rakentamisessa.
Nykytila: Alueelle on tehty hoitosuunnitelma ja ohjeet on toimitettu kau-pungille. Toteutumista pitää vielä selvittää kaupungilta.

- **Luumäki, Haimila:** Kevyen liikenteen väylän rakentaminen tuhosi osan kohteesta. Alueelle jäi kuitenkin edelleen hyönteisten kannalta hyvää aluetta. Sovittiin, että KASELY on kuulolla uusissa suunnitelmissa ja ohjeistaa tien rakentamisessa ja kunnostustöissä.
Nykytila: Rakennustöitä on ohjeistettu ja työt ovat käynnissä.

- **Luumäki, Päivärinthen keto:** Kohteen hoito aloitettiin syksyllä 2012. Vieressä olisi hyvä metsikkö, joka sopisi mm. polttopuukohteeksi. Sovittiin, että KASELY jatkaa hoitotarpeen seurantaan 2013 sekä neuvottelee kohteen suojelusta ja viereisen metsän liittämistä kohteeseen mm. METSO-kohteena viimeistään vuonna 2014.
Nykytila: ELY-keskus on jatkanut kedon hoitoa vuosittain myös neuvottelun jälkeen. Maanomistaja ei ole kiinnostunut alueen laajentamisesta, mutta suhtautuu myönteisesti nykyisen kaltaiseen hoitoon.

- **Taipalsaari Pönniälänkangas:** Puolustusvoimat maksaa Metsätalous Oy:lle korvauksia tarpeellisista puuston raivauksista. Raivauksen lisäksi myös poltto olisi suositeltavaa. Kohteen arvokkain alue painottuu alueen reunaosiin yksityismailla. Ampuma-alue olisi hyvä lajin tukialueena. Ravintokasvina tärkeän kangasajuruohon (*Thymus serpyllum*) kasvustoja tulisi laajentaa myös tienreunan kedolle. Lajien esiintymät ovat hyvin tiedossa, ne tulee tarkentaa Eliölajit-tietokantaan. Sovittiin, että KASELY vastaa yksityismaiden hoidon suuntaamisesta ja tekee tarvittaessa erityisesti suojeltavien lajien rajaukset. Metsähallituksen luontopalvelut sopii kohteen hoidosta Metsätalous Oy:n kanssa, toimet ovat tarpeen viimeistään vuonna 2017.
Nykytila: ELY-keskus on hoitanut osaa yksityismaista ja osa on ollut Metsähallituksen hoitokohteina. Metsähallituksen luontopalvelut on sopinut Metsätalous Oy:n kanssa keskeisimpien lajiesiintymien hoidosta loppuvuodesta 2016. Alueilta poistetaan varjostavaa puustoa, taimikkoa ja maanpintaa muokataan siten, että ajuruoho ja kangasraunikki uusiutuvat paremmin.

- **Lappeenranta (Joutseno), Kuurmanpohja:** Alueella on haapaan liittyvää arvokasta lajistoa, josta on havaintoja useista erillisistä kohdista. Lajien tiedot ovat puutteelliset Eliölajit-tietokannassa. Sovittiin, että työryhmien tiedot kootaan välittömästi Eliölajit-tietokantaan ja niitä täydennetään maastonselvityksin. KASELY vastaa Muilamäen kohteen jatkoselvityksestä ja haapojen esiintymisen turvaamisesta alueella.

- **Ruokolahti, Lintusaaret:** Hieno paahdealue, jonka lajisto tulisi inventoida. Mahdollisuuksien mukaan muitakin lähisaarten hyönteisalueita tulisi selvittää viimeistään vuonna 2018.

- **Perinnebiotoopit:** Virolahden Eerikkälän kylä on lajistollisesti ja maisemallisesti hieno alue. Lajistollisesti arvokkaimmat alueet ovat enimmäkseen pientareita ja joutomaita. Vilkkilänturan pohjoisosassa on lähteikköinen tervaleppäkorpi ja entinen laidunalue, joiden hoitotarve tulee arvioida. Sovittiin, että pyritään inventoimaan ja kokoamaan alueiden tiedot. Jatkossa selvitetään hoitotarve ja arvioidaan, onko tarpeen mm. rajata yksittäisiä kohteita.
- Hyönteisten kannalta tärkeitä **tieosuuksia** on mm. Hamina–Vaalimaa, Kouvola–Lappeenranta ja Pyhtää–Kotka -väleillä. Teiden kunnostuksissa tulee välttää pientareiden multausta.
Nykytila: Viestiä multausten välttämisestä on viety ELY-keskuksessa tie-suunnitteluun.

2) Putkilokasvit

- **Kymijoen rannikon ja suiston alue** ja siellä esiintyvät lajit.

3) Sammalet ja jäkälät

- **Lappeenranta, Ihalainen:** Harvinaisia jäkäliä esiintyy etenkin paljaalla kalkkimaalla ja louhoksen sivukivikasvilla. Louhos on käytössä ja lajien säilymistä pyritään edistämään lupien ja kaavojen avulla. Koko alueella tulee estää umpeenkasvu, tarkempi lajistaselvitys olisi tarpeen. Kaivosyhtiön kanssa tulisi laatia suunnitelma kalkkilajien elinmahdollisuuksien parantamiseksi.
- **Hamina, Pyhältö ympäristöineen:** Alueella esiintyvät etenkin partanaava (*Usnea barbata*) ja jauhenaava (*U. fulvovireagens*). Lajistoa olisi selvitettävä laajemmin.
- **Lähteet ja lähteiköt:** Tärkeitä uhanalaisten sammalten elinympäristöinä.
Nykytila: Lähteikköjä on kartoitettu pohjavesialueiden E-luokituksen yhteydessä ja mm. harsosammaleelle on löytynyt uusia esiintymiä.
- **Varjokalliot:** Tärkeitä uhanalaisten sammalten ja jäkälien elinympäristöinä.
- **Vesialueet litti-Heinola -välillä:** Ei kiireellisesti suojeltavia lajeja, mutta muuta arvokasta lajistoa.

Itä-Suomi (Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset)

1) Selkärangattomat eläimet

- **POKELY: Joensuun lentokenttä** (pääosin Liperin ja Kontiolahden kunnissa, pieni osa lähentymisalueesta on Joensuussa): Aluetta hoidetaan, mutta hoidosta huolimatta rehevöityminen voi lisääntyä ja tärkeimpien ravintokasvien kasvustot niukentua. Tarvitaan kasvillisuus selvitys, jossa kuvataan tärkeimpien ravintokasvien esiintymisalueet (vrt. Lappeenrannan ja Utin kentillä tehdyt kartoitukset). Selvityksen pohjalta suunnitellaan tärkeimpien alueiden hoitotoimet ja sovitaan käytännön hoidosta kentän ja sen ympäristön hoidosta vastaavien kanssa. Lajistoselvityksiä voisi tehdä myös muista ryhmistä kuin perhosista.

- **POKELY: Ratavarsi Joensuusta länteen** (Liperin Kuorinka, Käsämä ja Kontkala). Alueelle on tehty useita erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätöksiä. Monissa kohteissa tarvitaan säännöllistä hoitoa; osalla paikoista on tehty hoitotoimia, mutta osan todettiin neuvottelussa olevan kiireellisen hoidon tarpeessa. Sovittiin, että alueeseen rajoittuvan METSO-kohteen lajistoa ja hoitotarvetta selvitetään.
Nykytila: Kiireellisimpiä hoitotoimia on tehty syksyllä 2016 ja niitä jatketaan vuonna 2017.

- Muita: **POKELY: Liperin Ylämyllyn asema-alue** (rajattu ja hoidossa), **Kitee Hiekkapelto** (useita perhoslajeja samassa rajauksessa), **ESAELY: Savonlinnan Laitaatsilta** (ketomainen ratapenikka, jota voitaisiin hoitaa esim. vapaaehtoistyönä), **Mikkelin Tusku ja Tuukkala**, **POSELY: Vieremän Hällämönharju** (hoitosuunnitelma tekeillä).

2) Putkilokasvit, sammalet ja jäkälät

- **POSELY-POKELY: Niinivaaran serpentiinialue** on tärkeä putkilokasvien, sammalten ja jäkälien kannalta.

Keski-Suomen ELY-keskus

Keski-Suomen priorisointineuvottelu käytiin vuonna 2012. Tuolloin käsiteltiin kaikki alueella esiintyvät kiireellisesti suojeltavat lajit eikä lajistokeskittymiä käsitelty. Oheiset tiedot on koottu Keski-Suomen ELY-keskuksessa tammikuussa 2017. Pääosin suojelun ulkopuolella olevat kohteet on esitelty eliöryhmittäin, lopuksi luetellaan suojelualueisiin ja suojelualuekokonaisuuksiin liittyvät monen eliöryhmän kannalta tärkeät keskittymät.

1) Selkärangattomat eläimet

- Kovakuoriaisten kannalta tärkeitä, pääosin suojelemattomia kohteita on mainittu putkilokasvien ja sammalten yhteydessä.

2) Putkilokasvit

Pääosin suojelemattomia kohteita ovat:

- **Kuhmoinen, Harmoisten idänverijuuri**paikat: Useita kiireellisesti suojeltavan idänverijuuren (*Agrimonia pilosa*) kasvupaikkoja Harmoisten kylällä. Alueella on huomattavaa merkitystä useiden lajiryhmien uhanalaisten ja silmälläpidettävien sekä luontodirektiivin lajien elinympäristönä. Kohteissa on hoitotarvetta.
- **Keuruu, Joutsan ketokatkeropaikat** (myös kovakuoriaiset). Kangasniemenvarren laaja ja elinvoimainen ketokatkeroesiintymä (*Gentianella campestris*), jossa myös muuta arvokasta putkilokasvilajistoa sekä erityisesti suojeltavan kovakuoriaisen (kätköpää, *Pachnophorus pilosus*) rajauspäättös-alue hautausmaan kupeen joutomaalla. Alueella on hoitotarve.
- **Kuhmoinen, Nuuttila** (myös kovakuoriaiset). Valtakunnallisesti arvokas perinnebiotooppikohte. Kiireellisesti suojeltavan ketokatkeron kasvupaikka, jossa elää myös silmälläpidettäviä putkilokasvi- ja kovakuoriaislajeja. Alue on hoidossa, hoito on turvattava jatkossakin.
- **Joutsa, Puttolan harjualue ja Vähä-Puttolan perinnebiotooppikohte**: Keski-Suomen ainoa harjualue, jolla esiintyy kangasvuokkoa (useita havaintopaikkoja). Harjualueen liepeellä on maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppikohte.
- **Multia, Koivulahti** (myös kovakuoriaiset): Valtakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi. Kiireellisesti suojeltavan ketokatkeron elinympäristöä, putkilokasvilajisto on erityisen monipuolista, kovakuoriaisista alueella tavataan punalantiaista (*Aphodius foetens*, NT).

3) Sammalet

Pääosin suojelemattomia kohteita ovat:

- **Toivakka, Kylkislammot**: Neljän eri erityisesti suojeltavan ja kiireellisesti suojeltavan sammallajin kasvupaikkoja Kylkislammien pienvesikokonaisuus-

teen liittyen (pienvedet, suot). Rajautuu METSO-kohteena suojeltuun noin 30 hehtaarin alueeseen.

- **Karstula, Uitusharjun alue – Kodantakanen:** Natura-alueita, toteuttamiskeinona metsälaki- maankäyttö- ja rakennuslaki. Erityisesti suojeltavien lajien (hiuskoukkusammal *Dichelyma capillaceum*, korpikaltiosammal *Harpanthus scutatus* ja korpichohtosammal *Herzogiella turfacea*) esiintymät sekä muiden uhanalaisten sammallajien esiintymiä.
- **Joutsa, Kivijärven laitumet** (myös kovakuoriaiset ja putkilokasvit): Maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi, jossa lajistoarvoja. Korpichohtosammalella on siellä kaksi kasvupaikkaa.
- **Multia-Saarijärvi, Pitkäjärvi:** Lähdepitoinen noin 40 hehtaarin kokoinen järvi, jossa runsaana kiireellisesti suojeltavaa vesisiiransammalta (*Nardia compressa*). Lisäksi löydetty kiireellisesti suojeltavat hiuskoukkusammal järvestä ja isonuijasammal (*Meesia longiseta*) rannan lähteiseltä suolta. Pitkäjärven laskupurossa lajistoarvoja (mm. kiireellisesti suojeltava etelänraippasammal, *Anastrophyllum michauxii*).

4) Jäkälät ja sienet

- **Keuruu, Päijänteentmäki** (käävät, jäkälät): Suojelematon vanhan metsän kohde, jossa erityisesti suojeltavan sitkaskäävän (vanha nimi sitkankääpä, *Antrodia sitchensis*) esiintymä. Hieno vanhan metsän lajisto käävät ja jäkälät sekä paikallisesti arvokas putkilokasvilajisto.

KESELYn suojelualueisiin ja suojelualuekokonaisuuksiin liittyvät lajistokeskittymät (pääpaikno alueissa, joilla on vielä merkittävää lajistopotentiaalia suojelualueiden ulkopuolella):

- **Lilijärven alue – Haukanmaa, Toivakka-Jyväskylä** (sammalet, jäkälät, käävät, putkilokasvit). Laaja kokonaisuus. Ytimenä lilijärven Natura-alue, josta merkittävä osa on metsälaki-maa-aineslakialuetta. Lajistokeskittymään kuuluu myös Naturan ulkopuolista suojelematonta metsä- ja pienvesiluontoa. Nykytietoja on yhdestä kiireellisesti suojellusta lajista (harsosammal, *Trichocolea tomentella*).
- **Seläntauksen suot – Multarinmeri - Louhuvuori – Harjuntakanen, Pihtipudas-Kinnula** (käävät, sammalet, putkilokasvit). Erittäin arvokas suojeltujen soiden ja metsäluonnon muodostama kokonaisuus. Suojelemattomilla välialueilla huomattavaa lajisto- ja luontotyypipotentialia mm. soidensuo-

jelun täydennysehdotuksen alueita. Lajistollisia arvoja: paljon uhanalaisia ja alueellisesti uhanalaisia lajeja, kiireellisesti suojeltavia lajeja vain linnuissa.

- **Pyhä-Häkki – Rakennuslampien alue, Saarijärvi-Kannonkoski** (käävät, kovakuoriaiset, sammaleet, jäkälät). Pyhä-Häkin Keski-Suomen arvokkaimpiin suojeluytimiin liittyy Kannonkosken puolella suojelematon ns. ”Rakennuslampien alue”, kunnanrajalta Isolähteenpurolle ulottuva pienvesi-suoluonnon arvoja sisältävä alue. Kiireellisesti suojeltavan korpipohtosammalen esiintymä, useita silmälläpidettävien lajien esiintymiä.
- **Kulhanvuoren alue – Särkivuori, Saarijärvi-Multia** (sammaleet, käävät, jäkälät, liito-orava). Kulhanvuoren suojeluydin ja sen länsipuolella oleva suojelematon Särkivuoren metsäalue, jossa uhanalaisia ja silmälläpidettäviä vanhan metsän lajeja. Kulhan ja Särkivuoren välissä on muutama vanhojen metsien suojeluohjelman kohde.
- **Putkilahti ympäristöineen, Jyväskylä** (putkilokasvit, sammaleet, linnusto). Osa Natura 2000-alueetta, mutta valtaosa suojelematonta. Kiireellisesti suojelluista lajeista alueella esiintyy lietetatarta (*Persicaria foliosa*), jonka esiintymän hoito tulee turvata jatkossakin. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien putkilokasvi-, kovakuoriais- ja sammallajien havaintopaikkoja. Useita maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita perinnebiotooppikohteita. Arvokas linnustokohde.
- **Isojärven kansallispuisto, Kuhmoinen** (putkilokasvit, sammaleet, kovakuoriaiset). Laaja suojeluydin, jossa on mm. metsäluontoon liittyviä lajistoarvoja. Kiireellisesti suojeltavista lajeista alueella esiintyvät mm. ketokatkero ja idänverijuuri (siirrettyinä). Alueella on hoitotarve.
- **Kuusimäki-Tikkamäki-Kirkkokangas ympäristöineen** (käävät). Alueen haapajatkumo on turvattava.
- **Salamajärven alue, Kivijärvi-Kinnula-Perho** (käävät, kovakuoriaiset, sammaleet). Kiistaton suojeluydin laajuutensa, lajistonsa ja elinympäristöjensä puolesta.
- **Vaarunvuoret, Jyväskylä** (käävät, putkilokasvit, sammaleet, jäkälät). Arvokas suojelukokonaisuus, luontohelmi myös lajistollisesti. Kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymät ovat suojelualueilla.

- **Onkisalo ympäristöineen, Luhanka** (kovakuoriaiset, sammalet, putkilokasvit, linnut). Poikkeuksellisen lajirikas alue, jonka arvostus on suojelualueilla. Lajistopotentialia on kuitenkin myös suojelukohteiden ulkopuolella.
- **Konneveden alue, Konnevesi-Rautalammi**. Merkittävimmät metsäluontoon liittyvät lajiarvot ovat Rautalammin (Pohjois-Savo) puolella.
- **Niinimäki – Iso-Saukkonen – Kivineva, Viitasaari** (kovakuoriaiset, käävät putkilokasvit). Vanhan metsän ja suoluonnon suojeluydin.
- **Kärppäjärven alue, Kuhmoinen** (kovakuoriaiset, sammalet). Vanhan metsän suojeluydin ja lajistollinen keskittymä.
- **Vuorilammen – Iso-Olkilammen ympäristö - Katajaneva, Toivakka**. Vanhan metsän suojeluydin sekä arvokas suokohde.
- **Leivonmäen kansallispuisto, Joutsa**. Ei kiireellisesti suojeltavien lajien kannalta erityistä merkitystä, mutta muuten laajuutensa ja elinympäristöjensä sekä siihen liittyvän lajiston kannalta merkittävä suojeluydin.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Kuusamo Oulanka**: Oulankajoen rantahietikot, mm. Jäkälämutka (osa paikoista kansallispuiston ulkopuolella). Lajeja mm. turjanmyyriäinen (*Bledius erraticus*), hoikkamyyriäinen (*B. longulus*), hoikkamyyräkiitäjäinen (*Dyschirius angustatus*), dyynikimopistiäinen (*Anoplius aeruginosus*) ja luhtakultasiipi (*Lycaena helle*). Oulangan majalla on vanhaa tihkupintaista kuusikkoa ja aikoinaan palanutta männikköä. Perhoslajisto on edustavaa (ainakin läätekätkökääriäinen, *Aethes kyrkii* ja rusoharmoyökkönen, *Xestia brunneopicta*, myös muita läätteellä esiintyviä lajeja). Sovittiin, että suojelumahdollisuudet arvioidaan kiireellisesti.
Nykytila: Luhtakultasiiven esiintymistä on kartoitettu Carunan kaapelihankkeen yhteydessä. Rusoharmoyökköstä on etsitty useana vuonna, etsintä jatkuu vuosina 2017–2021.
- **Rannikon hiekkarannat ja suolamaat**: Hyviä hiekkarantoja on Kalajoella, niiden lajistoa pitää selvittää. Suolamaalajeja kannattaa etsiä mm. Hailuodon Tömpästä, jossa on nykyisin hyvät suolamaat. Muita suolamaita ovat Siikajoen Tauvo ja Kalajoen Letto. Sovittiin, että Hailuodon pohjoisrannalla tehdään selvityksiä Paahde-Lifen yhteydessä.

Nykytila: Metsähallitus on toteuttanut Hailuodon pohjoisrannan hyönteiselvitykset.

- **Rokua** (sekä POPELYn että KAIELYN alueella).
Nykytila: Kartoituksissa on löytynyt mm. nunnakirjokoisa (*Pyrausta cingulatus*) ja dyynisulkanen (*Merrifeldia tridactyla*).
- **Lentokentät:** Pöllä, Oulunsalo.

2) Putkilokasvit

- **Maankohoamisrannikko:** Useita kiireellisesti suojeltavia lajeja.
Nykytila: Pohjansorsimon (*Arctophila fulva*) tilanne on parantunut merkittävästi, kun kasvuympäristöjä on avattu mekaanisesti laikkujen ympäriltä viime vuosina. Kasvupaikkojen kunnostamiseksi välttämättömän jokisui-todynamiikan palauttamiseen on valmistunut suunnitelma (FCG) ja vesilupahakemus on tarkoitus jättää lähiaikoina. Työt on tarkoitus toteuttaa mahdollisuuksien mukaan jo vuonna 2017. Myös muiden lajien kasvupaikkoja on tarkistettu ja esiintymiä digitoitu (mm. nelilehtivesikuusi *Hippuris tetraphylla*, lietetatar *Persicaria foliosa* ja ruijanesikko *Primula nutans* subsp. *finmarchica* var. *jokelae*, jonka viittä kohdetta POPELY seuraa vuosittain ja hoitaa muutamia niittyjä).
- **Kuusamo:** Useita kiireellisesti suojeltavia lajeja. Suojelun ulkopuolella olevilla soidensuojelun täydennysohjelman kohteilla on laajoja ruosteheinän (*Schoenus ferrugineus*) esiintymiä. Suoalueet ovat tärkeitä myös uhanalaisen lettohernesaran (*Carex viridula* var. *bergrothii*) kannalta.
Nykytila: Horkkakatkeron (*Gentianella amarella*) esiintymien selvitys on tehty Liikasenvaarantiellä Käylä–Oulankajoki välillä kesällä 2016. Parhailaan suunnitellaan, miten esiintymän voisi suojella ja säilyttää tien kunnostuksesta huolimatta: pintamaan keruu talteen kunnostuksen ajaksi, siementen keräys ja kylvö (siemenpankkiin osa), siirtoistutukset. Tarkistettu Kuusinkijokivarren esiintymä, jossa laji on teiden varsilla runsas ja hyvinvoiva. Oulangan kansallispuisto on tärkeä mm. kangasraunikin (*Gypsophila fastigiata*) ja kalvaskallioisen *Erigeron acris* subsp. *decoloratus*) esiintymisalueena; näiden nykytilaa selvitettiin kesällä 2016.
- **Kiimingin seutu:** Pikkuhalmeenmaa on ollut osittain suojelun ulkopuolella. Sovittiin, että tärkeiden kohteiden lajiston huomioon ottamiseksi kaivataan koulutusta ja ohjausta mm. maanmittauslaitokselle ja liikennepuolelle.
Nykytila: Pikkuhalmeenmaan suojelu on nyt edennyt, alueelle on perustet-

tu kaksi YSA-aluetta. Myös varsinaisen lettoalueen metsistä on pari kohdetta suojeltu osana METSOa. Pikkuhalmeenmaalla tiehoitokunta on ohjeistettu ottamaan huomioon horkkakatkerot tien kunnossapidossa. Maanmittauslaitokselle on pidetty koulutusta vuonna 2016. Yhteistyö liikennevesitualueen kanssa on kehittynyt ja vakiintunut eri hankkeissa. Koulutusta tarvitaan kuitenkin edelleen, myös metsätalouden toimijoille.

3) Sienet, sammalet, jäkälät

- Sienet ja sammalet: **Kiimingin lettoalue**, sisältäen myös Pikkuhalmeenmaan alueen.
- Sammalille hyvä alue on myös **Päijänne-Ruostesuon** alue.
- Sammalet ja jäkälät: **Oulangan alue**.
Nykytila: Kesällä 2016 Oulangalla kartoitettiin lähes kaikki neuvotteluissa sovitut kiireellisesti suojeltavien sammallajien paikat. Jäkäläiden nykytilaa on selvitetty Oulangalla, mutta muualla kiireellisesti suojeltavien jäkäläiden esiintyminen tunnetaan aika huonosti.

Kainuun ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Kajaanin lentokenttä:** lentokentän toiminnan jatkaminen nykyisellään on hyönteisten kannalta tärkeää. Alue on kuivaa kanervanummea, jossa tavataan mm. neljä noidanlukkolajia ja kaksi aiemmin hävinneiksi luokiteltua perhosta (koukerokoisa, *Diasemia reticularis*, CR ja karjalanharmokääriäinen, *Cnephasia communana*, CR). Alueella järjestetään paloharjoituksia, mikä pitää sitä kasvillisuudesta avoimena. Suositeltiin lentokentän niittoa kerran kesässä rehevöitymisen estämiseksi.
Nykytila: Aluetta niitetään nykyisin loppukesästä joka vuosi, mutta niittojätettä ei enää kerätä. Lentokentällä on sopimus niitosta, joka ei sisällä niittojätteen poistoa. Aiemmin lampuri on kerännyt niittojätteen lampailleen rehuksi. Mahdolliseen uuteen sopimukseen olisi hyvä sisällyttää ainakin koukerokoisan ydinalueen niittojätteen poisto. Parhaalla alueella niittojäte pitäisi haravoida kasoihin ja siirtää lähimetsään. Lentokentän uusintakartoitus olisi tehtävä aiemmin havaittujen uhanalaisten lajien seuraamiseksi.
- **Sotkamon Räätäkangas:** Hietaneilikalla (*Dianthus arenarius*; EN) elävän hietaneilikkavyökoin (*Caryocolum schleichi*; EN) esiintymä on laaja ja elinvoimainen. Alueella on tehty raivauksia, joissa on poistettu männynntaimia. UPM on

tehnyt maillaan järeän puuston poistoa. Poltto olisi suositeltavaa, mutta se on alueella hankala järjestää. Suositeltiin kohteen hankkimista valtiolle.
Nykytila: Tarvetta olisi taimikon uudelleen harventamiselle (UPM:n mailla), aiemmat hakkuutähteet tulisi kasata kasoiksi pressun alle, poistaa jäkälää ja kanervaa, peittää kasat pressulla ja polttaa esim. helmi-maaliskuulla. Hietaneilikkavyökoin nykytila tulee arvioida.

- **Rokuan alue:** Rokuan kansallispuiston ulkopuolella, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen puolella on selvä hyönteiskeskittymä Oulun NMKY:n leirikeskukseen rinteillä. Lähellä Saarisen kupeessa on toinen leirikeskus, josta on mm. kääpiökorkukultiaisen (*Hedychridium zelleri*; VU) ainoa sisämaan löytö. Vaulujärven alueella tavataan useita uhanalaisia, mm. kiiltokeulakoi (*Chionodes violaceus*). Muita merkittäviä uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja Rokualla ovat Syvyydenkaivo, Pookinkuppi, Piirainperä ja hiihtostadionin reuna.
- **Paltamon Melalahti, Ellukan rantalehto:** Alueelta on tavattu useita uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja. Koko Melalahden kylä on lajistollisesti tärkeä. Koulun takana oleva Myllymäen lehto on suojeltu. Alueella esiintyvät kiireellisesti suojeltavista lajeista selkärangattomien lisäksi myös mm. putkilokasveista horkkakatkerö (*Gentianella amarella*) ja sammalista kalkkikinnassammal (*Scapania calcicola*).
- **Kuhmon Vattuvaara:** Alueella elää idänsiilikäs (*Borearctia menetriesi*; DD) ja muutama NT-laji.
- Suojelualueiden ulkopuolisia **vanhojen metsien** mahdollisia hot spot -alueita, joissa on runsaasti kovakuoriaisten ja kääpien esiintymiä: Sotkamon Porkkasalo (useita korpikolvan, *Pytho kolwensis*, esiintymiä), Kuhmon Jonkerinsalon AMO- ja SSO-alueen pohjoispuoli (korpikolva, mutta myös uhanalaisia kääpälajeja).
- Tärkeitä jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) esiintymiä: Hyrynsalmella 3 jokea, Ristijärvellä 3, Paltamossa 1, Puolangalla 4 ja Suomussalmella 2 jokea.

2) Sammalet

- **Puolangan Paljakka ja Mustakumpu:** osittain suojeltu, osittain Metsähallituksen metsätalousmaata ja osittain yksityismaata. Ehdotettiin purolaakasammalen (*Plagiothecium platyphyllum*) esiintymien suojelua.

Nykytila: Paljakan Ruunapuron purolaakasammalen rajausta etenee, ja alueen muut purolaakasammalien rajaukset on tarkoitus saada tehtyä vuoden 2017 aikana. Paljakan Mustakummun METSO-rajauksesta on alustavasti jo sovittu, alueella on mm. hitupihtisammalen (*Cephalozia macounii*) havaintopaikkoja.

- **Puolangan Kapustakallio:** seitahiirensammalen (*Bryum intermedium* subsp. *nitidulum*) ja etelänuurresammalen (*Zygodon conoideus*) esiintymiä. *Nykytila:* Alueella on serpentiinipikkutervakon (*Lychnis alpina* var. *serpentinicola*) rajauspäättös, rajausta on tarpeen etelänuurresammallelle.
- **Paltamon Viilonkalliolla** on paljon erilaista lajistoa, vaikkakaan ei kiireellisesti suojeltavia lajeja.

Lapin ELY-keskus

1) Selkärangattomat eläimet

- **Hietikot ja hiekkarannat** mm. Tenon ja Ivalojoen varsilla ja Kemin Ajoksessa. Potentiaalisesti arvokkaita kohteita on mm. Simon seudulla ja Pihlajakarilla, joiden lajistoa ei vielä täysin tunneta. *Nykytila:* Tenon hiekkarantojen lajistoinventointiin on haettu rahoitusta. Ivalojelta on kerätty näytteitä, jotka ovat SYKEssä määritettävissä.
- **Kilpisjärven seudulla etenkin Saana ja Malla:** Poikkeuksellisen monipuoliset perhosyhteisöt. Kilpisjärvellä on maankäyttöpaineiden ja suojelun yhteensovittamisen tarve. *Nykytila:* Erityisesti suojeltavan pohjansurviaiskoin (*Cauchas breviantennella*) esiintymäpaikka Saanan lounaisrinteessä on rajattu 2009, rajauksen pinta-ala on 23 hehtaaria.
- **Tärkeitä ravintokasveja** ovat lääte (*Saussurea alpina*) ja pohjanruttojuuri (*Petasites frigidus*). *Nykytila:* Ravintokasvien esiintymistietoja on koottu ja toimitettu Metsähallitukseen.
- Kiireellisimmin turvaamistoimia tarvitsevat perhoslajit Lapissa ovat kallioissulkänen (*Oidaematophorus rogenhoferi*) ja vaskisukkulakoi (*Scythris productella*). Sovittiin, että kallioissulkasen elvytysmahdollisuudet selvitetään Tornion ratavarressa ja Laivakankaalla ja vaskisukkulakoin ainoa löytöpaikka Suomessa (Kemi Kraaseli) rajataan. *Nykytila:* Tornion ratavarren kahta kallioissulkasen esiintymää (Kyläjoki ja

Isosuo) on hoidettu kesällä 2015 ja Kyläjoen esiintymää myös kesällä 2016. Isosuon esiintymän hoito vaatii henkilön, joka on saanut ratahallinnon järjestämän erityiskoulutuksen ja ratahallinnon valvojan paikalle, koska kyseessä on junaliikenteen kannalta vaarallinen paikka. Hoitotyö tulee ostaa konsultilta, jolla on tämä erityiskoulutus ja -osaaminen. Näin ollen hoito on erittäin kallista. Kemin vaskisukkulakoin esiintymää on hoidettu kesällä 2015 ja kesällä 2016. Lisäksi Suomen ainoa apilakirjokääriäisen (*Capricornia boisduvaliana*) esiintymä on rajattu erityisesti suojeltavan lajin rajauspäätöksellä ja sitä on hoidettu kesällä 2015 ja 2016.

2) Putkilokasvit, sammalet ja jäkälät

- Saana-Malla alue Kilpisjärvellä
- Kallioniitynkurun-Vasajängänojan alue Sallassa Oulangan kansallispuiston tuntumassa: inventoinneissa on löytynyt lukuisia erityisesti suojeltavia sammallajeja.

LIITE 2. YHTEENVETO ALUEILLA NEUVOTTELUIEN JÄLKEEN TOTEUTETUISTA TOIMISTA

Tämä yhteenveto perustuu ELY-keskusten ja Metsähallituksen luontopalvelujen lajisuojelun vastuuhenkilöiden haastatteluihin, jotka toteutettiin syksyllä 2016.

1) Erityisesti suojeltavien lajien rajaukset

- Useimmilla alueilla on tehty rajausehdotuksia: useita sammalille (LAP, KAI, KES, VAR, POS), jäkälille (mm. POS, VAR), muutamia putki- lokasveille (mm. KAI, UUD), perhosille: esim. vaskisukkulakoi (LAP), valkoreunapussikoi, linnunhernetikkukoi ja kirvelilattakoi (VAR), suovenhokas (POK).
- Joissakin tapauksissa rajauksista on päädytty laajempiin YSA-alueisiin / METSO-kohteisiin (mm. VAR).
- Rajausten sijaan joillakin alueilla on panostettu hoitoon (mm. ESA: idänkurho, HAM: mm. perinnebiotoopit) tai kohteiden huomioon ottamiseen hankkeissa (EPO).
- Rannikkoalueen ELY-keskusten yhteistyönä on suunniteltu meri-riposkuoriaisen rajauksia.

2) Muu suojelun edistäminen

- METSO-mahdollisuutta on mainostettu maanomistajille joissakin ELY-keskuksissa (mm. LAP).
- METSO-kohteet ja lajisuojelun kannalta arvokkaat kohteet eivät kohtaa kaikilla alueilla.
- Nykyisin METSO-kohteiden perustamisessa noudatetaan tiukempia kriteerejä ja kohteet ovat mm. luontotyyppinä aiempaa edustavampia.
- METSO-kohteiksi ovat tulossa mm. napakinnassammalen uusi löytöpaikka (KES) ja lahokaviosammalen löytöpaikka (VAR).

- Soidensuojelun kohteissa ei juuri ole lajikohteita. Avosuot ovat lajeille tärkeitä, mutta niitä ei voida toteuttaa puustoa korvaamalla.

3) Hoidon ja ennallistamisen edistäminen

- Ympäristöministeriön suojele- ja hoitomomentin rahoituksella on käynnistetty neuvotteluissa sovittuja hoitokohteita, muuta rahoitusta hoitoon ei yleensä ole käytettävissä.
- Hoitotarvetta olisi mm. serpentiniittikohteissa, mutta niitä on hankala toteuttaa eri eliöryhmien erilaisten vaatimusten vuoksi: paahdelajit / varjoa suosivat lajit (KAI).
- Alueilla on jatkettu aiemmin aloitettuja putkilokasvien hoitoja, mm. perinnebiotooppien lajit (UUD, KES, VAR, POK, ESA, EPO, HAM, POP).
- Hyönteisten esiintymispaikkojen hoitoa on aloitettu, mm. palosirkka (UUD, ESA, KAS), pikkusiniisi ja kalliosiniisi (HAM).
- Hyönteisten lajistokeskittymiä on hoidettu (UUD, POK, ESA, KAS, POS).
- Metsähallituksessa on toteutettu hoitotoimia valtionmailla (ei YSA-alueilla).

4) Tiedon lisäämiseksi toteutetut toimet

- Lajien inventointeja on toteutettu ympäristöministeriön suojele- ja hoitomomentin rahoituksella: etenkin putkilokasvit ja sammalet (LAP, KAI, UUD, ESA, POS, POP).
- Putkilokasveista on inventoitu mm. horkkakatkeroa ja ketokatkeroa (LAP, KES, VAR), rantaorvokkia (KAS), ketonukin esiintymistä (HAM).
- Sammalista on selvitetty etenkin lähdelajien esiintymistä, mm. puro-laakasammal (KAI), harsosammal (KES, VAR, KAS).
- Hyönteisselvityksiä on tehty: KES, VAR, KAS (Lappeenrannan ja Utin lentokentät), HAM.
- Perhosista on selvitetty esiintymistä etenkin seuraavilla lajeilla: luh-takultasiipi (LAP), suovenhokas (POK, KAS), kultasurviaiskoi (ESA), purtojuurisurviaiskoi (KAS).
- Pistiaisten esiintymistä on selvitetty POSELYssä.
- Soidensuojelukohteiden lajistoa on inventoitu (EPO).
- Hoitotoimien vaikutuksia on seurattu (KES: putkilokasvit, sammalet).
- Lintulahdet-Life -kohteiden seurantaselvitykset on tehty (mm. KAS).
- Metsähallituksessa on neuvottelujen jälkeen siirrytty alueiden lajistokartoituksista "täsmäkartoituksiin", eli on selvitetty kohdennetusti tiettyjen lajien tai lajiryhmien tilaa tunnettuja esiintymisalueita laajemmin potentiaalisista elinympäristöistä.

5) Esiintymien huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa

- Kaikilla alueilla yhteydet kaavoitukseen toimivat, konsultit ottavat hyvin yhteyttä ja pyytävät listauksia lajien tunnetuista esiintymistä.
- Hankkeista annettavissa lausunnoissa otetaan lajisuojelun tarpeet esille.
- Kiireellisesti suojeltavat lajit otetaan huomioon tienvarsien hoidossa, toimintatavat kuitenkin vaihtelevat. Keinoina ovat mm. lajiesiintymien merkintä ja niiton ajoituksesta sopiminen sekä multauksen välttäminen tärkeillä tienvarsikohteilla.
- Radanvarsien hoitotoimista on sovittu mm. palosirkan esiintymispaikoilla.
- Lentokenttien hoidosta on tehty suunnitelmat ja yhteydenotot (KAS: Lappeenranta ja Utti). Monilla pienkentillä olisi hoidosta sopimisen tarvetta (mm. HAM: Vesivehmaa).
- ELY-keskuksista on otettu yhteyksiä kuntiin lajien huomioon ottamiseksi ja hoitojen järjestämiseksi (UUD > Lohja ja Helsinki, ESA > kaikki kunnat vuosittain).
- Yhteydet ELY-keskusten ja Metsähallituksen välillä ovat pääosin toimivat, useilla alueilla järjestetään säännöllisesti yhteiset vuotuiset palaverit ja laaditaan työsuunnitelmat.
- Vieraslajien torjunnassa tehdään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.
- Perinneympäristöjen hoidossa on yhteistyötä mm. ProAgrian kanssa.
- Metsähallituksessa lajit ja niiden tarpeet otetaan huomioon metsätaloudessa ja virkistyskäytössä.

6) Tietojen tallentaminen

- Alueilla pyritään tallentamaan omat tiedot, se on tärkeää muiden toimintojen ohjaamiseksi pois arvokkaista lajikohteista.
- Alueilla tallennetaan vaihtelevasti myös kaava- ja hankeraporttien tietoja.
- Viivettä on etenkin harrastajilta saatujen tietojen tallennuksessa ja hankkeissa syntyneiden raporttien tietojen tallennuksessa.
- Kaikilla ELY-keskuksilla ei ole resursseja tallentaa, tämän vuoksi SYKE:n toivotaan auttavan mahdollisuuksien mukaan (mm. UUD, KAS).
- Tehtyjä hoitotoimia on tallennettu heikosti tai niiden tallennuksessa on viivettä. Joillakin alueilla myös hoidot tallennetaan viiveettä (mm. KES, POK).
- ELY-keskuksissa kootaan lajitietoa sisältävät raportit skannattuina tiedostokansioihin tai Taimiin. Kaikkea ei ehditä tallentaa, tärkeimmät lajitiedot tallennetaan toiminnan tueksi.

- ELY-keskusten tallennuksissa on priorisoitu liito-oravan tietoja.
- Joissakin ELY-keskuksissa on markkinoitu excel-taulukoita konsulleille tallennuksen helpottamiseksi, niitä ei yleensä ole käytetty (mm. POS).
- Tuoreimpia hoitotoimia ei ole tallennettu vielä Metsähallituksessa, osa toimista on aloitettu vasta aivan viime aikoina. Hoito- ja ennallistamistoimet on pyritty tallentamaan Eliölajit-tietokantaan. Jatkossa uudet paikat ja todennäköisesti myös vanhojen paikkojen uudet havainnot sekä suunnitellut ja toteutetut turvaamistoimet tallennetaan LajiGISiin.

7) Taulukoiden käyttö oman toiminnan suunnittelussa

- Priorisointineuvotteluissa koottuja taulukoita käytetään oman toiminnan suunnittelun tukena ja apuna rahoituksen hankinnassa ELY-keskuksissa.
- Taulukoita käytetään myös neuvotteluissa muiden toimijoiden kanssa.
- Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointi on mukana ELY-keskusten tuloskeskusteluissa ja tulossopimuksissa sekä raportointiaessa toimista ympäristöministeriölle.
- Taulukot ja sovitut toimet ohjaavat täysin Metsähallituksen lajisuojelutyötä.
- Metsähallituksessa yhtenä ympäristötavoitteena on käydä Metsätalous Oy:n kanssa läpi talousmetsäkohteiden kiireellisesti suojeltavat lajit. Vuonna 2016 on sovittu toimitarpeista kaikilla luontopalvelualueilla. Joitakin toimia on jo käynnistetty, mm. ennallistamista.
- Suojelualueilla toimet kohdennetaan ensisijaisesti kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamiseen (Metsähallitus).

8) Neuvottelujen arviointia

- Neuvotteluissa syntyi hyvä yleiskäsitys alueen lajistosta ja kiireellisistä toimitarpeista. Taulukoihin palataan tarpeen mukaan.
- Henkilöresurssit suhteessa tehtäviin toimiin vaihtelevat suuresti ELY-keskuksittain.
- ELY-keskuksissa on valmiina paljon suunnitelmia mm. hoitotoimiksi ja rajausehdotuksia, resurssipula estää kuitenkin niiden toimeenpanon. Monesti joudutaan tekemään toimia hätäaputöinä ilman suunnittelua.

- Uusia esiintymiä tulee tietoon kaiken aikaa, ne pyritään ottamaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Kaikilla alueilla tämä ei ole helppoa ilman valtakunnallista tukea.
- Tienvarsien hoidossa on päästy hyvin eteenpäin ELY-keskusten luononsuojelun ja tiepuolen välisellä yhteisellä suunnittelulla.

9) Tulevaisuuden suunnitelmia ja toiveita jatkotoimiksi

- ELY-keskuksissa käydään läpi pohjavesikohteita (uusi vesienhoidon luokka E). Tavoitteena on löytää keinoja turvata mm. lähdelajien esiintymiä osana vesienhoitotyötä.
- Turvetuotannon ja vesienhoidon yhteensovittaminen on tärkeää.
- EU-hankkeet olisivat hyvä tuki lajisuojelutyössä (mm. Freshabit, Beetles, Liito-orava ja Hydrologia).
- Myös muita hankkeita, joissa lajit voidaan ottaa huomioon: mm. harjujen käsittelyn kehittämishanke on alkamassa POPELYssä.
- ELY-keskuksissa, etenkin niissä, joissa on paljon kiireellisesti turvattavia paikkoja, olisi hyvä tehdä suunnitelma lähivuosien toiminnan tueksi. Työ on aloitettu VARELYssä.
- Rahoitusta toimien toteutukseen tarvitaan!
- Toivotaan taulukoiden täydennyksiä uusilla tiedoilla ja toteutettujen toimien seuranta. Toivotaan kokoavia seurantapalavereja yhdessä YM+SYKE+ELY+MH.
- Toivotaan ohjausta YM:stä ja SYKEstä mm. erityisesti suojeltavien lajien rajauspäästösten tekoa varten: arviointia ja sopimuksia siitä, mitkä ovat lajille tärkeitä ja elinvoimaisia esiintymiä, kuinka isoja rajausten pitäisi olla, mitkä ovat kyseisen lajin elinympäristövaatimukset, miten rajaukset rahoitetaan, jos niistä aiheutuu kuluja, milloin laajemmat suojelualueet (METSO/YSA) olisivat järkevämpiä keinoja esiintymien turvaamiseksi. Tavoitteena tulee olla niukkojen määrärahojen tehokkaampi käyttö!

Kiireellisesti suojeltavien lajien turvaamistarpeista sovittiin vuosina 2012–2017. Lajit oli aiemmin valittu uhanalaisimpien putkilokasvien, sammalten, jäkälien, sienten ja selkärangattomien eläinten joukosta. Lajiesiintymien suojelun, hoidon ja tiedon lisäämisen tarpeita arvioitiin alueittain yhteistyössä ELY-keskusten, Metsähallituksen ja eliötyöryhmien asiantuntijoiden kesken. Lisäksi nostettiin esille tarpeita ottaa lajit ja niiden elinympäristöt huomioon alueiden käytön hankkeissa. Tässä raportissa esitellään tarkasteltu lajisto ja esitetään yhteenveto neuvotteluissa sovitusta toimista, niiden kiireellisyydestä ja toimitarpeiden alueellisesta jakautumisesta. Lisäksi arvioidaan sovittujen toimien toteutumista.

Neuvottelut koettiin tärkeänä apuna aluehallinnon lajisuojelutyön edistämisessä. Eliötyöryhmien aktiivisen osallistumisen ansiosta ympäristöhallinnon Eliölajit-tietokannassa olevia lajien paikka- ja havaintotietoja saatiin merkittävästi korjattua ja täsmennettyä.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN 978-952-11-4767-8 (nid.)
ISBN 978-952-11-4768-5 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkok.)